

Jaarverslag 2016

Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen

Personalia

Beheerder

ACTIAM N.V.
Postbus 679
3500 AR Utrecht
website actiam.nl/fondsbeheer

Directie ACTIAM N.V.

H. van Houwelingen (vanaf 24 november 2016)
D.G. Keiller (vanaf 24 januari 2017)
J. Shen (vanaf 7 september 2016)
E.J. van Bergen (tot 1 juli 2016)
G.H.B. Coppens (tot 14 november 2016)
R.G.H. Verheul (tot 21 februari 2017)

Raad van Toezicht

R.G.J. Langezaal, voorzitter
B. Blocq (met ingang van 28 april 2016)
L. Tang (met ingang van 28 april 2016)
B. Janknegt (tot 17 juni 2016)

Juridisch eigenaar

Stichting Juridisch Eigenaar Zwitserleven Beleggingsfondsen
Graadt van Roggenweg 250
3531 AH Utrecht

Bewaarder

KAS Trust & Depositary Services B.V.
Nieuwezijds Voorburgwal 225
1012 RL Amsterdam

Accountant

Ernst & Young Accountants LLP
Postbus 90636
2596 CZ Den Haag

Bankrekeningen en custodian

KAS BANK N.V.
Nieuwezijds Voorburgwal 225
1012 RL Amsterdam

De algemene informatie heeft betrekking op de situatie per datum van publicatie, 7 april 2017.

Inhoudsopgave

Verslag van de Raad van Toezicht	4
1 Verslag van de beheerder	6
1.1 Profiel Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen	6
1.2 Profiel ACTIAM	6
1.3 Onze beleggingsfilosofie in het kort	6
1.4 Risicomanagement	7
1.5 Verklaring omtrent de bedrijfsvoering	11
1.6 Juridische structuur Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen	11
1.7 DUFAS Code Vermogensbeheerders	12
1.8 Verslaglegging en overige informatie	12
1.9 Ontwikkelingen Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen in 2016	12
1.10 Beheerontwikkelingen	13
1.11 Marktontwikkelingen en vooruitzichten	15
1.12 Verantwoord vermogensbeheer	16
1.13 Beloningsbeleid	20
1.14 Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	23
1.15 Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	25
1.16 Zwitserleven Medium Duration Fonds	28
1.17 Zwitserleven Long Duration Fonds	31
1.18 Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	34
Bijlage 1: Overzicht beleggingsstrategie en de vermogensbeheerder	37
Bijlage 2: Overzicht verantwoordelijke fondsmanager	37
Bijlage 3: Lijst van uitgesloten ondernemingen per 31 december 2016	38
Bijlage 4: Lijst van uitgesloten staatsobligaties per 31 december 2016	41
2 Jaarrekening 2016 Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen	43
2.1 Balans	43
2.2 Winst-en-verliesrekening	43
2.3 Kasstroomoverzicht	44
2.4 Toelichting	45
3 Jaarrekening 2016 Fondsen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen	57
3.1 Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	58
3.2 Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	63
3.3 Zwitserleven Medium Duration Fonds	75
3.4 Zwitserleven Long Duration Fonds	84
3.5 Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	93
4 Overige gegevens	102
4.1 Belangen Directie Beheerder en Raad van Toezicht	102
4.2 Winstbestemmingsregeling	102
4.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	103

Verslag van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) heeft als taak om toezicht te houden op de beheerder en de juridisch eigenaar en staat hen met raad terzijde. De RvT richt zich bij de vervulling van haar taak naar het belang van de participanten in de fondsen.

Samenstelling RvT

Bij aanvang van 2016 bestond een vacature binnen de RvT gezien het aftreden van de heer W. Horstmann eind 2015. De RvT was toen samengesteld uit de heren R.G.J. Langezaal en B. Janknegt. Uitbreiding vond 28 april 2016 plaats met de benoeming van de heren L. Tang en B. Blocq tijdens de jaarlijkse participantenvergadering. Op 17 juni trad de heer B. Janknegt op eigen verzoek af, waarna de RvT gedurende de rest van 2016 uit drie personen bestond: de heren R.G.J. Langezaal, L. Tang en B. Blocq. Naar verwachting zal in het komende boekjaar het aantal leden van de RvT worden uitgebreid.

Samenstelling directie ACTIAM en governance

ACTIAM N.V. ("ACTIAM") is beheerder als bedoeld in artikel 1:1 Wet op het financieel toezicht en voert het beheer over Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen (hierna ook: "de Fondsen"). ACTIAM is een 100% deelneming van VIVAT. VIVAT is sinds juli 2015 in handen van Anbang Group Holdings Co. Ltd, een volle deelneming van Anbang Insurance Group Co. Ltd, een vooraanstaande Chinese verzekeringsmaatschappij. Als gevolg hiervan bepaalt VIVAT het benoemingsbeleid voor de samenstelling van de directie van ACTIAM. Benoeming van directieleden van ACTIAM behoeft goedkeuring van de Autoriteit Financiële Markten.

Bij aanvang van 2016 bestond de directie van ACTIAM uit de heren G.H.B. Coppens, Chief Commercial Officer (CCO), E.J. van Bergen, Chief Investment Officer (CIO) en R.G.H. Verheul, Chief Operating Officer (COO) en bestond een vacature voor de CEO-functie (Chief Executive Officer), die ad-interim werd waargenomen door de heer Coppens. In de loop van 2016 vonden diverse wijzigingen plaats binnen de directie ACTIAM. Per 1 juli trad de heer E.J. van Bergen af en per 14 november legde de heer G.H.B. Coppens zijn functie neer. Beiden beëindigden hun functie op eigen verzoek. Per 7 september trad de heer J. Shen toe tot de directie ACTIAM in de functie van Chief Risk Officer (CRO). De vacature voor de CEO-functie werd per 24 november ingevuld door de heer H. van Houwelingen. Met ingang van 20 februari 2017 is de heer Verheul teruggetreden als COO. Per 24 januari 2017 is de heer D. Keiller toegetreden tot de directie van ACTIAM in de functie van Chief Transformation Officer (CTO). Hij neemt voorlopig de taken van de teruggetreden COO waar. Vanaf 20 februari 2017 bestaat de directie van ACTIAM uit drie personen: de heer Van Houwelingen als CEO, de heer Shen als CRO en de heer Keiller als CTO. Het voornemen bestaat om de directie verder te versterken met één directielid, die de functie van CIO zal vervullen, waardoor de directie van ACTIAM uit vier personen zal bestaan.

De bestuurderswisselingen hadden de aandacht van de RvT, evenals andere organisatorische ontwikkelingen, die voor het beheer van de Fondsen door ACTIAM van betekenis waren. Naast de reguliere vergaderingen is - mede op verzoek van de RvT - tweemaal een extra vergadering belegd, waarin de interne situatie bij ACTIAM en de mogelijke invloed op het beheer nader aan de orde is gekomen, alsmede de samenstelling van de RvT. De RvT is door de directie van ACTIAM goed betrokken bij en periodiek geïnformeerd over de stand van zaken rondom de wijzigingen in de directie van ACTIAM. De RvT heeft vertrouwen dat met de huidige en toekomstige samenstelling van de directie ACTIAM voldoende geëquipeerd is voor de uitvoering van het beheer.

Vergaderingen

De RvT heeft in het verslagjaar vijfmaal regulier vergaderd met de directie van ACTIAM en tweemaal ad hoc. De RvT was daarbij niet altijd voltallig aanwezig, mede als gevolg van de verschillende samenstellingen. Bij de eenmalige afwezigheid van de voorzitter was hij vooraf geïnformeerd over de ter vergadering te bespreken punten. Voor het overige werden afwezige commissarissen voor- en achteraf geïnformeerd over te bespreken en besproken onderwerpen met de mogelijkheid om reactie te geven. In het kader van haar toezichtstaken heeft de RvT aandacht besteed aan de realisatie van de doelstellingen van de Fondsen, de interne organisatie van ACTIAM als beheerder, de strategie en risico's, de opzet en werking van interne risicobeheersing en de financiële verslaggeving.

Deze onderwerpen worden hieronder nader toegelicht. In iedere vergadering is tevens door de directie van ACTIAM verslag gedaan van de prestaties van de Fondsen en van eventuele correspondentie en contacten met toezichthouders. Tevens is gesproken over (toekomstige) wet- en regelgeving van toepassing op de Fondsen.

Realisatie van de doelstellingen

De Fondsen kennen, uitgaande van een gematigd risico- en kostenprofiel, hoofdzakelijk een prestatiegedreven doelstelling. De directie van ACTIAM heeft ieder overleg verantwoording afgelegd over welk rendement gerealiseerd is met betrekking tot de betreffende Fondsen zodat de RvT kon vaststellen in welke mate de betreffende doelstellingen gerealiseerd worden.

Wijziging voorwaarden

Wanneer ACTIAM voornemens is de voorwaarden te wijzigen die gelden tussen een Fonds en haar participanten, wordt de voorgenomen wijziging voorgelegd aan de RvT. De RvT toetst in hoeverre met het doorvoeren van de betreffende aanpassing het belang van participanten wordt gediend. Wijzigingen in 2016 betroffen het niet langer publiceren van een halfjaarverslag voor de Fondsen en het opheffen van het Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds, waarvoor de RvT goedkeuring heeft verleend.

Wijzigingen Beleggingsbeleid

Ingeval van wijzigingen van het beleggingsbeleid worden materiële wijzigingen voorgelegd aan en besproken met de RvT. In 2016 zijn deze voor de Fondsen niet aan de orde geweest. Alle wijzigingen die zijn doorgevoerd in 2016 staan beschreven in paragraaf 1.10.

Strategie, risico's en interne beheersingssysteem

Strategie

In 2016 is met name overleg gevoerd over de te volgen strategie van de Fondsen in relatie tot de uitdagende marktomstandigheden waarin beleggingsfondsen zich sedert een aantal jaar bevinden. Daarbij is tevens rekening gehouden met het feit dat de Fondsen onderdeel uitmaken van (verzekerings)producten. Er is stilgestaan bij de Brexit, de lage rente-omgeving, de personele bezetting van de directie van ACTIAM en de RvT, het toekomstbestendig maken van het fondsenbedrijf van ACTIAM, nieuwe activiteiten en de inspanningen om het beheerde vermogen te laten groeien.

Risicomanagement

Met betrekking tot de opzet en werking van de interne risicomanagement systemen heeft de RvT kunnen vaststellen dat de beheerder van de Fondsen iedere reguliere vergadering verslag heeft gedaan en heeft gerapporteerd over de uitkomsten. Daarbij zijn geen bijzondere bevindingen geconstateerd. De rapportagestructuur over het risicobeheersingssysteem is naar de mening van de RvT adequaat opgezet en heeft in dit boekjaar naar behoren gefunctioneerd. In de kwartaalrapportages die met de RvT gedeeld zijn, is verslag gedaan van de risicomonitoring door de beheerder op financiële en niet-financiële risico's die (kunnen) worden gelopen met betrekking tot het beheer van de Fondsen. Tevens wordt verslag gedaan van de bevindingen en rapportages van de bewaarder. Hiermee is extra inzicht en een extra bevestiging van de zorgvuldigheid van de werkwijze van de beheerder van de Fondsen verkregen.

In het kader van risicomanagement is onder meer aandacht uitgegaan naar een viertal interne audits die in 2016 zijn uitgevoerd met betrekking tot het beheer dat door ACTIAM is uitgevoerd, waaronder ook het beheer voor de Fondsen. Uit de desbetreffende rapportages bleken geen bijzondere bevindingen. ACTIAM beschikt over een ISAE 3402 type II verklaring over 2016. De betreffende verklaring is afgegeven door een onafhankelijk accountant na vaststelling van een goede beschrijving, opzet en werking van de interne beheersingssystemen.

Jaarrekening 2016

In maart 2017 heeft de RvT in een bijeenkomst met de directie van de beheerder en in aanwezigheid van de accountant, overleg gevoerd over de uitkomsten van de controle werkzaamheden van de accountant ten aanzien van het jaarverslag van 2016. Tevens is de accountantsverklaring besproken, evenals de kwaliteit van de interne risicomanagement en beheersingssystemen.

De RvT is van mening dat de jaarrekening en het verslag van de beheerder een getrouw beeld geven van de positie van de Fondsen. De RvT stelt voor dat de participanten de jaarrekening 2016 goedkeuren en ACTIAM als beheerder decharge verlenen voor het gevoerde beheer over de Fondsen in 2016, en de RvT - in de verschillende samenstellingen - voor het uitgeoefende toezicht op de Fondsen in 2016.

Namens de Raad van Toezicht,

R.G.J. Langezaal, voorzitter

B. Blocq

L. Tang

7 april 2017

1 Verslag van de beheerder

1.1 Profiel Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen

In de Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen zijn gelden ondergebracht ten behoeve van pensioensverzekeringsproducten van SRLEV N.V., dat onder de handelsnaam van Zwitserleven in de fondsen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen participeert. Op 31 december 2016 waren Zwitserleven, KAS BANK N.V. en Zwitserleven Mix Beleggingsfondsen de enige participanten. Participaties in de fondsen worden alleen aangeboden aan professionele beleggers in de zin van de Wet op het financieel toezicht.

1.2 Profiel ACTIAM

ACTIAM N.V. (ACTIAM) is statutair gevestigd en houdt kantoor in Utrecht. ACTIAM is een 100% deelneming van VIVAT N.V. (VIVAT). Voor de volgende beleggingsinstellingen is ACTIAM ‘beheerder van een beleggingsinstelling’ (Beheerder), ook wel Alternative Investment Fund Manager genoemd (AIFM):

- SNS Beleggingsfondsen N.V.;
- Zwitserleven Beleggingsfondsen;
- Zwitserleven Mix Beleggingsfondsen;
- Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen;
- ACTIAM Responsible Index Fund Equity Europe
- ACTIAM Responsible Index Fund Equity Europe A
- ACTIAM Responsible Index Fund Equity North America
- ACTIAM Responsible Index Fund Equity North America A
- ACTIAM Responsible Index Fund Equity North America B
- ACTIAM Responsible Index Fund Equity Pacific
- ACTIAM Responsible Index Fund Equity Emerging Markets
- ACTIAM Institutional Microfinance Fund I;
- ACTIAM Institutional Microfinance Fund II;
- ACTIAM Institutional Microfinance Fund III;
- ACTIAM-FMO SME Finance Fund I; en
- ACTIAM Beleggingsfondsen N.V.

Voor de volgende beleggingsinstellingen is ACTIAM door ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB) aangesteld als Beheerder.

- ASN Beleggingsfondsen N.V.;
- ASN-Novib Microkredietfonds; en
- ASN Groenprojectenfonds.

1.3 Onze beleggingsfilosofie in het kort

Verantwoord vermogensbeheer

ACTIAM gelooft in beleggen op de lange termijn. Duurzaamheid staat daarin centraal. Vanuit deze overtuiging wil ACTIAM naast financieel rendement ook maatschappelijk rendement realiseren. Om dit doel te bereiken, worden verschillende middelen ingezet. Bedrijven en landen worden volgens internationaal aanvaarde criteria en volgens de eigen ‘Fundamentele Beleggingsbeginselen’ beoordeeld op de mate van duurzaamheid. De Environmental, Social, Governance (ESG)-criteria voor maatschappelijk verantwoord beleggen zijn geïntegreerd in het beleggingsproces. Het duurzame beleid is gericht op gedragsverandering. Wanneer er twijfel bestaat over de duurzaamheid van een onderneming of wanneer er verbetermogelijkheden zijn, wordt met het bedrijf een gesprek aangegaan. Bedrijven of landen die in strijd blijven handelen met de beleggingsbeginselen kunnen uitgesloten worden van belegging. Ook door als aandeelhouder gebruik te maken van stemrecht, oefent ACTIAM invloed uit. Vaak worden door samenwerking met andere beleggers de krachten gebundeld om de druk te vergroten.

Actief beheer met een gematigd risicoprofiel

De beleggingsfondsen worden actief beheerd met een gematigd risicoprofiel ten opzichte van de relevante benchmark en door professionele fondsmanagers. Er is sprake van verantwoord vermogensbeheer, lage kosten en transparantie. ACTIAM

geloofd in de toegevoegde waarde van actief beheer. Door gedegen onderzoek en analyse wordt gezocht naar een optimale verhouding van risico en rendement. Met als doel: een beleggingsresultaat dat gemiddeld beter is dan het resultaat van de relevante benchmark en vergelijkbare fondsen. De mate waarin de fondsbeheerders risico's mogen nemen, staat duidelijk en strikt beschreven in het prospectus. Dit wordt zorgvuldig en continu bewaakt.

Lage kosten en transparantie

Het kostenbeleid is transparant, omdat vooraf bekend is welke kosten ten laste van het fondsvermogen komen. De kosten van de beleggingsfondsen bestaan uit twee hoofdcomponenten: de beheervergoeding en de transactiekosten. De beheervergoeding wordt voor elk beleggingsfonds afzonderlijk bepaald en staat vermeld in het prospectus en het jaarverslag. Het tarief is een all-in vergoeding voor alle beheerkosten, met uitzondering van de transactiekosten. De hoogte van de transactiekosten is vooral afhankelijk van de handelsactiviteit binnen de portefeuille en van de tarieven van brokers. De transactiekosten, voor zover deze identificeerbaar en kwantificeerbaar zijn, worden in de halfjaarcijfers en de jaarrekening van de beleggingspools weergegeven.

In de toelichting op de jaarrekening onder 11 Overige bedrijfslasten is per fonds een overzicht van de beheervergoeding en de Lopende kostenfactor (LKF) opgenomen.

1.4 Risicomanagement

ACTIAM bewaakt voortdurend dat de fondsen en de beleggingsportefeuilles blijven voldoen aan de randvoorwaarden zoals die in het prospectus zijn vastgelegd, aan de wettelijke kaders en aan de interne uitvoeringsrichtlijnen. In deze paragraaf volgt een beschrijving van de risico's. Vervolgens wordt per fonds inzicht gegeven in het risicomanagementbeleid, de gebruikte financiële instrumenten en de belangrijkste risico's. In de paragraaf Financiële risico's en beheersingsmaatregelen in de jaarrekening worden risico's verder gekwantificeerd.

Financiële risico's

Marktrisico

Het marktrisico wordt gedefinieerd als het risico van schommelingen in de omvang en het rendement van de fondsen als gevolg van waardeontwikkelingen van de financiële instrumenten waarin door de fondsen wordt belegd. De fondsen zijn via de onderliggende beleggingen blootgesteld aan marktschommelingen en risico's inherent aan het beleggen in financiële instrumenten. De waarde van de onderliggende beleggingen kan fluctueren op basis van een groot aantal factoren, zoals verwachtingen ten aanzien van economische groei, inflatie en prijsontwikkeling op diverse goederen en valutamarkten. Daarnaast kan de waarde van de beleggingen fluctueren naar aanleiding van politieke en monetaire ontwikkelingen. Marktrisico's verschillen per beleggingscategorie en zijn mede afhankelijk van de mate van spreiding van beleggingen over regio's en sectoren en/of van de keuze van individuele beleggingen. Het is mogelijk dat beleggingen van de hele markt of van een bepaalde regio's en/of sectoren dalen.

Renterisico

Een specifieke vorm van marktrisico is renterisico. Het renterisico is het risico van waardedaling of waardefluctuaties van de fondsen als gevolg van renteontwikkelingen. De waarde van de beleggingen in vastrentende fondsen fluctueert als gevolg van verandering in markttrentes.

Valutarisico

Een specifieke vorm van marktrisico is valutarisico of wisselkoersrisico. De waarde van beleggingen in financiële instrumenten wordt beïnvloed door de ontwikkelingen van de valutakoersen waarin de betreffende beleggingen luiden, voor zover dit niet de euro betreft.

Concentratierisico

Een nauw aan marktrisico gerelateerd risico is het concentratierisico. Dit is het risico van waardedaling of waardefluctuaties van de fondsen als gevolg van een concentratie van de beleggingen in bepaalde financiële instrumenten of markten. Een fonds kan zijn beleggingen concentreren in ondernemingen die opereren in hetzelfde land, dezelfde regio, dezelfde sector of in specifieke ondernemingen. Het concentratierisico houdt in dat specifieke gebeurtenissen van grotere invloed zijn op de waarde van de beleggingsportefeuille van een fonds dan indien de mate van concentratie geringer is. De oorzaak van concentratie van de portefeuille kan het gevolg zijn van marktontwikkelingen, het gevoerde beleggingsbeleid en de gehanteerde beleggingsrichtlijnen of van de omvang en samenstelling van het voor belegging beschikbare beleggingsuniversum. Een kleiner beleggingsuniversum leidt tot geringere spreidingsmogelijkheden dan een groter universum.

Actief rendementsrisico

Het actieve rendementsrisico is het risico dat het rendement van een fonds afwijkt van dat van de benchmark van het fonds. De waardefluctuaties van de financiële instrumenten waarin door de fondsen wordt belegd kunnen in positieve en negatieve zin afwijken van die opgenomen in de benchmark van het fonds. De mate waarin het rendement van het fonds afwijkt van de benchmark wordt weergegeven door de tracking error.

Inflatierisico

Een nauw aan marktrisico verbonden risico is het inflatierisico. Het inflatierisico houdt in dat de reële waarde van beleggingen en beleggingsopbrengsten in negatieve zin wordt beïnvloed door inflatie. De reële waarde van beleggingen en beleggingsopbrengsten wordt in dit kader gevormd door de nominale waarde na aftrek van het effect van inflatie.

Kredietrisico

Het kredietrisico wordt gedefinieerd als het risico van schommelingen in de omvang en het rendement van de fondsen als gevolg van de mogelijkheid dat een kredietnemer of tegenpartij een financiële of andere contractuele verplichting niet nakomt. Hierin is tevens begrepen de mogelijkheid van beperkingen of belemmeringen bij het overbrengen van tegoeden vanuit het buitenland (overdrachtsrisico).

Credit spreadrisico

Een specifieke vorm van kredietrisico is het zogenaamde creditspreadrisico, oftewel het risico dat koersen van vastrentende waarden fluctueren als gevolg van fluctuaties in de kredietrisicopremies die hierop van toepassing zijn. Het creditspreadrisico heeft in het bijzonder betrekking op fondsen die beleggen in vastrentende waarden, zoals obligaties en onderhandse leningen.

De waarde van beleggingen in vastrentende waarden wordt beïnvloed door een positieve of negatieve ontwikkeling van de kredietwaardigheid van ondernemingen, instellingen of overheden die deze vastrentende waarden uitgeven, oftewel de debiteuren.

De kredietwaardigheid van debiteuren kan zich positief en negatief ontwikkelen, wat zich vertaalt in schommelingen in de kredietrisicopremies van de financiële instrumenten waarin wordt belegd. Bij een negatieve ontwikkeling neemt de kans toe dat een debiteur geheel of gedeeltelijk in gebreke zal blijven en niet aan zijn rente- en/of aflossingsverplichtingen zal voldoen. Hierdoor zal de kredietrisicopremie op financiële instrumenten die door de debiteur zijn uitgegeven stijgen, wat zich vertaalt in een koersdaling van de betreffende instrumenten. De waarde van de beleggingen in vastrentende fondsen fluctueert als gevolg van verandering in kredietrisicopremies. Hierdoor zijn deze fondsen blootgesteld aan creditspreadrisico, zowel in absolute zin als ten opzichte van de relevante benchmark.

Verschillende rating agencies beoordelen de kredietwaardigheid van ondernemingen, instellingen en overheden. De inschatting van kredietwaardigheid wordt beïnvloed door zowel factoren die gelden voor een bepaalde onderneming, instelling of overheid, als door factoren die op een bepaalde sector of regio van toepassing zijn. Minder gunstige winstvooruitzichten voor een sector kunnen een negatieve invloed hebben op de inschatting van de kredietwaardigheid van alle ondernemingen in die sector.

Faillissementsrisico

Een specifieke vorm van kredietrisico is het faillissementsrisico. Naast het credit spreadrisico, waarbij ontwikkelingen in kredietrisicopremies de marktwaarde van beleggingen in vastrentende waarden beïnvloeden, is het mogelijk dat een debiteur als het gevolg van specifieke factoren van toepassing op deze individuele debiteur niet meer kan voldoen aan zijn rente- en aflossingsverplichtingen, zonder dat dit adequaat in de marktwaarde is verwerkt. Dit wordt faillissementsrisico genoemd. Dit kan leiden tot verlies van de gehele marktwaarde van het financiële instrument.

Tegenpartijrisico

Een specifieke vorm van kredietrisico is tegenpartijrisico, oftewel het risico dat een uitgevende instelling of een tegenpartij bij transacties in financiële instrumenten in gebreke blijft. Tegenpartijrisico wordt onder meer gelopen bij het afsluiten van transacties in afgeleide financiële instrumenten zoals valutatermijntransacties en renteswaps. Het tegenpartijrisico wordt gemitigeerd door tegenpartijen met voldoende kredietwaardigheid te selecteren.

OTC ('over-the-counter') derivatentransacties mogen voor het fonds alleen worden aangegaan onder een ISDA® Master Agreement en Credit Support Annex met de betreffende tegenpartij. De partijen waarmee derivaten worden afgesloten dienen ten tijde van het aangaan van derivatentransacties te beschikken over een minimale gemiddelde counterparty rating van A, waarbij de methodiek gehanteerd wordt zoals beschreven in het prospectus.

Ten aanzien van zowel OTC en beursgenoteerde derivatentransacties geldt dat clearing plaats vindt door middel van een centrale tegenpartij ('Central Counterparty' oftewel 'CCP'), waartoe het fonds een overeenkomst heeft afgesloten met een

bij de CCP aangesloten clearing member. De CCP vraagt een minimale initiële en variabele marge ('Initial Margin' en 'Variation Margin'), met dagelijkse verrekening op basis van waardeveranderingen in uitstaande derivatenposities en verstrekte onderpanden. Deze Initial Margin en Variation Margin moeten door het fonds, via de clearing member, aan de CCP worden verstrekt in de vorm van liquide middelen of, voor wat betreft de Initial Margin, financiële instrumenten. Als gevolg hiervan loopt het fonds tegenpartijrisico op de clearing member en de CCP. Dit risico wordt gemitigeerd doordat de CCP voor alle door haar geclearde transacties Initial Margin en Variation Margin opvraagt. Bovendien beschikt de CCP over een door clearing members gefinancierd verzuimfonds ('Default Fund') waaruit eventuele tekorten bij de CCP kunnen worden gecompenseerd. Bovendien treffen CCP's maatregelen om, bij verzuim van een clearing member, de door die clearing member ten behoeve van cliënten aangehouden posities in derivaten en Initial Margin te kunnen overdragen aan een andere clearing member. Zowel OTC als beursgenoteerde derivatentransacties zullen worden gerapporteerd aan een daartoe bevoegd transactieregister

Ten aanzien van het tegenpartijrisico dat het fonds loopt als gevolg van het uitvoeren van repo-transacties wordt dit beperkt door uitsluitend financiële instrumenten te verkopen onder een gestandaardiseerde overeenkomst voor repo-transacties ('General Master Repurchase Agreement' oftewel 'GMRA'), op grond waarvan het fonds de waarde van door haar verkochte financiële instrumenten mag verrekenen met de verplichtingen van het fonds aan de desbetreffende tegenpartij als die tegenpartij haar verplichtingen aan het fonds niet nakomt. Door de onderlinge uitwisseling van onderpand op basis van dagelijkse marktwaardering wordt de verhaalsmogelijkheid van het fonds op grond van deze verrekening afgestemd op de waarde van de verkochte financiële instrumenten. GMRA's worden enkel afgesloten met financiële instellingen die beschikken over een minimale gemiddelde rating A, waarbij de methodiek gehanteerd wordt zoals beschreven in het prospectus.

In beginsel monitort de beheerder dagelijks de hoeveelheid aan en de kwaliteit van het onderpand. Zo wordt ten aanzien van repo-transacties dagelijks vastgesteld dat het onderpand te allen tijde gelijk is met de waarde van de verkochte instrumenten op basis van markconforme waarderingsgrondslagen.

Betalingsrisico of settlementrisico

Een specifieke vorm van tegenpartijrisico, een vorm van kredietrisico, is het betalingsrisico of settlementrisico. Dit risico wordt gelopen bij afwikkeling van transacties in financiële instrumenten. Het is het risico dat een afwikkeling via een betaalsysteem niet plaatsvindt zoals verwacht, doordat de betaling of levering van de verkochte, respectievelijk gekochte, financiële instrumenten door een tegenpartij niet of niet op tijd of zoals verwacht plaatsvindt. Bij aan- en verkooptransacties met betrekking tot financiële instrumenten ontstaan over het algemeen slechts zeer kortlopende vorderingen. Daardoor is het risico beperkt, ermee rekening houdend dat levering plaatsvindt tegen vrijwel gelijktijdige ontvangst van de tegenprestatie.

Overdrachtsrisico of transferrisico

Een specifieke vorm van kredietrisico is het overdrachtsrisico of het transferrisico. Dit is het risico van waardedaling of waardefluctuaties van de fondsen als gevolg van beperkingen of belemmeringen bij het overbrengen van tegoeden vanuit het buitenland.

Paraplurrisico

Een specifieke vorm van kredietrisico is het paraplurrisico dat betrekking heeft op beleggingsfondsen die deel uitmaken van een paraplustructuur. Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen opereert vanuit een paraplustructuur. De paraplu heeft een onverdeeld vermogen waardoor een negatief vermogenssaldo van een fonds gevolgen kan hebben voor de andere fondsen. Dit geldt met name bij uitkeringen en in geval van opheffingen of vereffening van een fonds, waarbij een eventueel negatief vermogenssaldo wordt omgeslagen over de andere fondsen. Gezien de aard van de beleggingen en gezien het feit dat de financiering van de beleggingen van elk fonds uitsluitend met eigen vermogen geschiedt, is een dergelijke gebeurtenis in de praktijk nagenoeg uitgesloten.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico betreft het risico dat niet tijdig kan worden beschikt over voldoende liquide middelen om aan financiële kortetermijnverplichtingen te voldoen, al dan niet onder normale omstandigheden of in tijden van stress, zonder dat dit gepaard gaat met onaanvaardbare kosten of verliezen. Het kan voorkomen dat een positie die voor een fonds is ingenomen niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden verkocht door gebrek aan liquiditeit in de markt in het kader van vraag en aanbod. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen bij aandelen van kleine bedrijven of niet-beursgenoteerde bedrijven. Alle fondsen beleggen hoofdzakelijk in financiële instrumenten die aan een officiële reglementeerde markt in financiële instrumenten zijn genoteerd, merendeels in zogenoemde ontwikkelde landen. In het algemeen is dan ook sprake van een zodanige verhandelbaarheid van onderliggende financiële instrumenten dat aan- en verkopen tijdig kunnen worden uitgevoerd. De mate van verhandelbaarheid van de financiële instrumenten waarin wordt belegd, hangt onder meer samen met de

transactievolumes op de markt in financiële instrumenten. De verhandelbaarheid neemt toe naarmate deze volumes groter zijn.

Risico's van derivaten en hefboomfinanciering

In het kader van het afdekken van risico's en efficiënt portefeuillebeheer kan in bepaalde fondsen gebruik worden gemaakt van derivaten. Derivaten zijn veelal complexe instrumenten. Verschillende factoren hebben invloed op de waarde van een derivaat. De waarde van een derivaat kan sterk stijgen of dalen bij slechts een kleine koersontwikkeling. Het gebruik van derivaten impliceert tevens dat risico ontstaat als gevolg van hefboomfinanciering. Het beleggingsbeleid van het fonds is erop gericht dat er geen negatieve waarde van de beleggingsportefeuille kan ontstaan. Wanneer gebruik wordt gemaakt van 'short' posities in derivaten kan in uitzonderlijke omstandigheden een negatieve waarde van het fonds ontstaan. Het beleid van de beheerder betreffende hefboomfinanciering ziet enerzijds op het mitigeren van risico's van een negatieve waarde van een fonds en anderzijds op het voorkomen van significante ongewenste waarde mutaties. Het beleggingsbeleid van de fondsen is dusdanig ingericht dat het risico op een negatieve waarde van de fondsen is geminimaliseerd, omdat derivaten in beginsel enkel worden gebruikt om risico's af te dekken.

Niet-financiële risico's

Fiscaal en juridisch risico

De juridische en fiscale behandeling van de fondsen kan buiten de macht van de fondsen of de beheerder veranderen, met nadelige consequenties voor de fondsen en de participanten van de fondsen. Veranderingen in de wettelijke en/of fiscale status van de participanten of relevante veranderingen in de lokale wetgeving en de interpretatie daarvan kan de fiscale positie van de participanten aanzienlijk beïnvloeden.

Risico uit hoofde van FATCA/CRS

Zwitserleven Beleggingsfondsen zal voldoen aan de Amerikaanse Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA) en de Common Reporting Standard (CRS) en de in dat kader in de Nederlandse wetgeving opgenomen bepalingen. Om in dat kader ten aanzien van participanten hun status onder FATCA of Nederlandse wetgeving te kunnen (blijven) vaststellen, kan aan participanten documentatie worden opgevraagd. Als Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen, doordat het niet voldoet aan FATCA, wordt onderworpen aan bronbelasting van de Verenigde Staten op haar beleggingen, dan kan dit gevolgen hebben voor de *net asset value* (NAV).

Compliance risico

Compliance risico betreft het risico dat consequenties van (veranderende) wet- en regelgeving niet of niet tijdig worden onderkend waardoor wet- en regelgeving worden overtreden. Naast het externe aspect van het compliance risico bestaat er ook een interne deel dat betrekking heeft op het risico dat niet of niet tijdig wordt voldaan aan interne regelgeving (beleid). Het beleid ziet er op toe dat periodiek wordt gecontroleerd of het beleid voldoet aan wet- en regelgeving.

Integriteitsrisico

Een specifieke vorm van compliance risico is het integriteitsrisico. Dat betreft aantasting van de reputatie, het vermogen of het resultaat van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen en ACTIAM als gevolg van het niet naleven van (interne en externe) wet- en regelgeving. Met name de cultuur en het gedrag van medewerkers, klanten en partijen waar ACTIAM zaken mee doet spelen een belangrijke rol. Handelingen die in strijd zijn met de kernwaarden van ACTIAM en VIVAT, de gedragscode of wettelijke bepalingen worden niet getolereerd.

Risico	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Compliance risico	Laag	Hoog	Compliance risico's hebben in de verslagperiode geen negatieve impact gehad op de fondsen.	Onder meer via toepassing van integriteitsbeleid en klantacceptatiebeleid en gebruikmaking van een compliance officer.

Operationeel risico

Operationeel risico betreft het van risico van schommelingen in de omvang en het rendement van de fondsen als gevolg van ontoereikende of gebrekkige interne beheersing van processen en systemen.

ACTIAM neemt binnen de vastgelegde restricties financiële risico's ten einde rendement te kunnen realiseren. Bij het nemen van een beleggingsbeslissing maakt ACTIAM een afweging tussen het verwachte rendement en het risico. Bij operationeel en compliance risico is deze afweging niet van toepassing. ACTIAM heeft in dit kader een zeer lage risicobereidheid voor operationeel en compliance risico.

Risico	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Operationeel risico	Laag	Hoog	Operationele risico's hebben in de verslagperiode geen negatieve impact gehad op de fondsen.	Onder meer op basis van verkrijging ISAE 3402 type II verklaring, toepassing van BCM beleid en afsluiting aansprakelijkheidsverzekering.

Systeemrisico

Een specifieke vorm van operationeel risico is systeemrisico. Dit is het risico van directe of indirecte verliezen die het gevolg zijn van tekortkomingen in informatietechnologiesystemen ten behoeve van adequate en tijdige informatieverwerking en communicatie. Het beschikken over adequate informatietechnologiesystemen is cruciaal om de continuïteit en beheersbaarheid van de processen en dienstverlening ten behoeve van de fondsen te kunnen waarborgen. Er zijn verschillende maatregelen van toepassing om systeemrisico's te mitigeren, waaronder het in geval van uitval beschikbaar hebben van adequate back-up- en recovery systemen en *business continuity planning*.

Uitbestedingsrisico

Uitbesteding van activiteiten brengt als risico met zich mee dat de wederpartij niet aan haar verplichtingen voldoet, ondanks gemaakte afspraken zoals deze zijn vastgelegd in contracten met uitbestedingsrelaties. Met uitbestedingsrelaties is een overeenkomst gesloten, waarin onder andere afspraken zijn gemaakt over onder meer rapportages en beëindiging. Uitbesteding ontslaat ACTIAM niet van haar eindverantwoordelijkheid jegens beleggers.

ACTIAM heeft uitbestedingsprocedures geïmplementeerd die onder meer toezien op het monitoren van de uitbestede activiteiten. In de overeenkomsten zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot aansprakelijkheden tussen ACTIAM en de betreffende partij. ACTIAM is te allen tijde bevoegd om de samenwerking met betreffende partijen te beëindigen en de taken uit te besteden aan andere bevoegde instellingen, dan wel zelf ter hand te nemen. Tenslotte ziet het ACTIAM beleid er ook op toe dat periodiek wordt gecontroleerd of het beleid voldoet aan wet- en regelgeving.

Bewaarnemingsrisico

Bewaarnemingsrisico is het risico dat activa verloren gaan als gevolg van onder meer insolventie of fraude bij de entiteit waar financiële instrumenten in bewaring zijn gegeven. Dit vindt plaats bij de custodian dan wel, indien van toepassing, bij subcustodians die zijn aangesteld. Ter beperking van het bewaarnemingsrisico heeft de custodian interne controlemaatregelen getroffen.

Dit risico is ook van toepassing indien er financiële instrumenten worden uitgeleend aan andere financiële instellingen. Voor de fondsen is dit niet toegestaan.

Strategisch Risico

Het vermogen van de fondsen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen is vrijwel geheel belegd via pensioensverzekeringsproducten van SRLEV N.V., dat onder de handelsnaam van Zwitserleven in de fondsen participeert. De beperkte spreiding van participanten over verschillende distributiekanaalen brengt het strategisch risico met zich mee dat het vermogen van de fondsen of van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen in zijn geheel onvoldoende kritische massa heeft indien er via betreffend distributiekanaal minder aankoop of meer verkoop van participaties plaatsvindt.

1.5 Verklaring omtrent de bedrijfsvoering

Wij beschikken over een beschrijving van de bedrijfsvoering die voldoet aan de eisen van de Wet op het financieel toezicht (Wft) en het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen (Bgfo). Wij hebben gedurende de verslagperiode verschillende aspecten van de bedrijfsvoering beoordeeld. Bij onze werkzaamheden hebben wij geen constatering gedaan op grond waarvan wij zouden moeten concluderen dat de beschrijving van de opzet van de bedrijfsvoering als bedoeld in artikel 115y lid 5 van het Bgfo niet voldoet aan de vereisten zoals opgenomen in de Wft en daaraan gerelateerde regelgeving. Op grond hiervan verklaren wij als beheerder voor Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen te beschikken over een beschrijving van de bedrijfsvoering zoals bedoeld in artikel 115y lid 5 van het Bgfo, die voldoet aan de eisen van het Bgfo. Ook hebben wij niet geconstateerd dat de bedrijfsvoering niet effectief en niet overeenkomstig de beschrijving functioneert. Derhalve verklaren wij met een redelijke mate van zekerheid dat de bedrijfsvoering gedurende de verslagperiode effectief en overeenkomstig de beschrijving heeft gefunctioneerd.

1.6 Juridische structuur Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen

Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen heeft een zogenaamde paraplustructuur. Dit houdt in dat het fondsvermogen verdeeld wordt in verschillende series participaties (gezamenlijk de 'subfondsen' of 'fondsen' en elk afzonderlijk een 'subfonds' of 'fonds'). Voor de paraplustructuur is gekozen omdat dit leidt tot schaalvergroting als gevolg waarvan

efficiencyvoordelen kunnen worden behaald. Bovendien kunnen nieuwe fondsen op betrekkelijk eenvoudige wijze worden geïntroduceerd en in een bestaande structuur worden ondergebracht. Hierdoor kan sneller en efficiënter op veranderende behoeften van klanten en marktsituaties worden ingespeeld. Beleggingsbeleid, risicoprofiel en kostenstructuur kunnen per subfonds verschillen. Voorafgaand aan de introductie van een subfonds stellen de beheerder en juridisch eigenaar van de beleggingsfondsen, met inbreng van Zwitserleven, de subfondsspecificaties vast. Vanaf de introductie van een subfonds gelden de subfondsspecificaties zoals opgenomen in het betreffende aanvullende prospectus. Het prospectus van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen inclusief de Voorwaarden van Beheer en de specificaties van de subfondsen zijn kosteloos op te vragen bij de beheerder of op de internetpagina actiam.nl/fondsbeheer in te zien.

1.7 DUFAS Code Vermogensbeheerders

De Dutch Fund and Asset Management Association (DUFAS) is de branche-organisatie van de vermogensbeheersector die in Nederland actief is. DUFAS behartigt de gemeenschappelijke belangen van deze sector, zowel ten behoeve van particuliere beleggers als ten behoeve van institutionele of professionele beleggers. De Code Vermogensbeheerders (verder, ‘de Code’), zoals die door DUFAS is opgesteld, is per 1 oktober 2014 in werking getreden. De Code geeft antwoord op de vraag wat klanten van hun fonds- en vermogensbeheerder mogen verwachten. Als lid van DUFAS onderschrijft ACTIAM de Code. Jaarlijks zet ACTIAM in haar jaarverslag uiteen hoe de tien principes van de Code in het voorgaande jaar zijn toegepast volgens het ‘comply and explain principe’.

1.8 Verslaglegging en overige informatie

Jaarverslag

Binnen vier maanden na afloop van elk boekjaar verschijnt het jaarverslag van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen.

Verkrijgbaarheid van de informatie

Exemplaren van het jaarverslag, Essentiële Beleggersinformatie en het prospectus kunt u gratis aanvragen op actiam.nl/fondsbeheer. Daar vindt u ook informatie over onder meer de maandelijks ontwikkeling van het rendement van de beleggingsfondsen.

1.9 Ontwikkelingen Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen in 2016

In de verslagperiode is het vermogen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen met ruim 19% toegenomen. In De stijging van het totale fondsvermogen is toe te schrijven aan de uitgifte van nieuwe participaties en de positieve waardeverandering van de beleggingen.

Tabel 1: Fondsvermogen per 31 december 2016 (in duizenden euro’s)

NAAM FONDS	FONDSVERMOGEN PER	
	31-12-2016	31-12-2015
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds ¹	--	44.162
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	109.307	114.257
Zwitserleven Medium Duration Fonds	930.325	732.117
Zwitserleven Long Duration Fonds	1.170.976	966.605
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	819.029	680.767
Totaal	3.029.637	2.537.908

¹ Het fonds is opgeheven per 7 december 2016.

Tabel 2: Rendement in 2016 op basis van intrinsieke waarde

NAAM FONDS	FONDS ¹	BENCHMARK ²
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds ³	6,40%	6,53%
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	4,85%	4,72%
Zwitserleven Medium Duration Fonds ⁴	3,89%	--
Zwitserleven Long Duration Fonds ⁴	13,42%	--
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds ⁴	19,87%	--

- 1 Voor zover van toepassing is het rendement inclusief herbeleggingen van het dividend dat is uitgekeerd in de verslagperiode.
- 2 De benchmark van het fonds kan worden teruggevonden in het fondsprofiel van elk onderscheiden fonds (zie hoofdstuk 1), voor de actuele benchmark van het fonds kunt u het prospectus van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen raadplegen.
- 3 Het fonds is opgeheven per 7 december 2016, het weergegeven rendement is berekend tot en met november 2016.
- 4 De Zwitserleven Duration fondsen hebben geen benchmark.

Tabel 3: Rendement 3 en 5 jaar per 31 december 2016 op basis van intrinsieke waarde en meetkundig gemiddelde

NAAM FONDS	3 JAAR		5 JAAR	
	FONDS ¹	BENCHMARK ²	FONDS ¹	BENCHMARK ²
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds ³	8,39%	8,57%	9,21%	9,72%
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	4,38%	4,03%	5,56%	5,51%
Zwitserleven Medium Duration Fonds ⁴	5,81%	--	--	--
Zwitserleven Long Duration Fonds ⁴	16,75%	--	--	--
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds ⁴	25,61%	--	--	--

- 1 Voor zover van toepassing is het rendement inclusief herbeleggingen van het dividend dat is uitgekeerd in de verslagperiode.
- 2 De benchmark van het fonds kan worden teruggevonden in het fondsprofiel van elk onderscheiden fonds (zie hoofdstuk 1), voor de actuele benchmark van het fonds kunt u het prospectus van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen raadplegen.
- 3 Het fonds is opgeheven per 7 december 2016, het weergegeven rendement is berekend tot en met november 2016.
- 4 De Zwitserleven Duration fondsen hebben geen benchmark.

Tabel 4: Dividendvoorstellen in euro per participatie

NAAM FONDS	VOORSTEL 2016 (in €) ¹	2015 (UITGEKEERD IN 2016) (in €)
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	--	0,36
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	0,24	0,24
Zwitserleven Medium Duration Fonds	--	--
Zwitserleven Long Duration Fonds	--	--
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	--	--

- 1 De datum ex-dividend is vrijdag 21 april 2017, de datum van betaalbaarstelling is woensdag 26 april 2017.

1.10 Beheerontwikkelingen

Actualisatie EBi's en prospectus

De wijzigingen die hebben plaatsgevonden in de verslagperiode zijn verwerkt in de Essentiële Beleggersinformatie van de fondsen (EBi's) en in het prospectus. Naast de genoemde wijzigingen is het prospectus geactualiseerd en op 1 maart 2017 gepubliceerd.

Samenstelling van de directie

In de verslagperiode hebben er wijzigingen plaatsgevonden in de directie van ACTIAM. Per 1 juli 2016 is Erik Jan van Bergen teruggetreden als Chief Investment Officer van ACTIAM. Zijn functie werd sinds die datum ad interim waargenomen door George Coppens. Met ingang van 7 september 2016 is John Shen toegetreden tot de directie van ACTIAM als Chief Risk Officer. Vervolgens is George Coppens op 14 november teruggetreden. Op 24 november 2016 werd Hans van Houwelingen benoemd tot nieuwe CEO van ACTIAM. Op 24 januari 2017 is Dudley Keiller toegetreden tot de directie in de functie van Chief Transformation Officer. Met de komst van Dudley Keiller vervolgt ACTIAM de uitrol van de nieuwe strategie, met een focus op internationale groei en een sterke verantwoorde beleggingsstrategie als basis.

Met ingang van 20 februari 2017 is Rob Verheul teruggetreden als Chief Operating Officer, Dudley Keiller zal voorlopig de taken van de COO waarnemen. Vanaf 21 februari 2017 bestaat de directie van ACTIAM derhalve uit drie personen, Hans van Houwelingen (CEO), John Shen (CRO) en Dudley Keiller (CTO). Er bestaat het voornemen om de directie verder te versterken met één directielid, die de functie van CIO zal vervullen, waardoor de directie wederom uit vier personen zal bestaan.

De drie nieuwe directieleden hebben uitgebreide ervaring in de vermogens- en fondsbeheerindustrie op zowel uitvoerend en bestuurlijk niveau en zijn tevens goedgekeurd door de AFM. De AFM heeft de samenstelling van de directie van ACTIAM goedgekeurd.

Samenstelling van de Raad van Toezicht

Tijdens de jaarlijkse vergadering van participanten op 28 april 2016 zijn naast de heer R. Langezaal de heren B. Blocq en L. Tang benoemd tot leden van de Raad van Toezicht van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen. Op 17 juni 2016 heeft de heer B. Janknegt zijn functie als lid van de Raad van Toezicht neergelegd.

Accountant

Ernst & Young Accountants LLP is benoemd als externe accountant. Voorafgaand aan de benoeming heeft een zorgvuldig selectie- en besluitvormingsproces plaatsgevonden.

Opheffing Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds

Op 16 november 2016 is aangekondigd dat het vermogen van Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds per 7 december vrijwel nihil zal zijn. Gelet op deze ontwikkeling hebben ACTIAM en de juridisch eigenaar van het fondsvermogen, Stichting Juridisch Eigenaar Zwitserleven Beleggingsfondsen, besloten het fonds per die datum op te heffen.

Aanpassing en wijziging op- en afslagen

Voor Zwitserleven Medium Duration Fonds, Zwitserleven Long Duration Fonds en Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds zijn gedurende de verslagperiode op- en afslagen gehanteerd. Per 1 september 2016 zijn de op- en afslagen van Zwitserleven Long Duration Fonds en Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds gewijzigd. De op- en afslagen zijn verlaagd met 0,05%.

Subfondsen	OP- EN AFSLAG TOT 1 SEPTEMBER 2016	OP- EN AFSLAG VANAF 1 SEPTEMBER 2016
Zwitserleven Long Duration Fonds	Opslag 0,25% Afslag 0,25%	Opslag 0,20% Afslag 0,20%
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	Opslag 0,35% Afslag 0,35%	Opslag 0,30% Afslag 0,30%

Bij de vaststelling van de hoogte van de op- en afslag gaat het om dekking van de door het fonds te maken gemiddelde transactiekosten. De op- of afslag komt geheel ten goede aan het fonds. Participanten in het fonds worden hierdoor beschermd tegen de kosten die worden gemaakt om participaties uit te geven of in te kopen. Uit oogpunt van transparantie en eenvoud wordt de op- of afslag uitgedrukt in een vast percentage van de intrinsieke waarde van het fonds. De hoogte wordt bepaald op basis van reële aan- en verkoopkosten met betrekking tot de mutaties van financiële instrumenten van het fonds. De beheerder dient het betreffende percentage aan te passen indien de gemiddelde transactiekosten als gevolg van marktomstandigheden zijn gewijzigd. Een evaluatie van de hoogte van het betreffende percentage vindt elk kalenderjaar plaats. Per 1 januari 2017 geldt er ook een op- en afslag voor Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds en zijn de volgende percentages van kracht:

Subfondsen	Opslag	Afslag
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	0,20%	0,20%
Zwitserleven Medium Duration Fonds	0,05%	0,05%
Zwitserleven Long Duration Fonds	0,20%	0,20%
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	0,30%	0,30%

Aanpassing beleggingsbeleid Zwitserleven Duration Fondsen

Met ingang van 1 maart 2017 is het beleggingsbeleid van Zwitserleven Duration Fondsen gewijzigd. De wijziging betreft (i) het aanpassen van het beleggingsbeleid en (ii) het aanpassen van de systematiek van het afwickelen en beheersen van risico's van onderhandse ('over-the-counter' oftewel 'OTC') en beursgenoteerde derivatentransacties.

De Zwitserleven Duration fondsen kunnen beleggen in OTC en beursgenoteerde rentederivaten. Om het hieraan verbonden tegenpartijrisico te mitigeren is het noodzakelijk dat de fondsen kunnen beschikken over liquide middelen, zodat in geval de waarde van derivatenposities negatief wordt aan onderpandverplichtingen kan worden voldaan. Daarom is het wenselijk dat de fondsen te allen tijde over voldoende liquide middelen kunnen beschikken. Met het oog hierop is het ACTIAM vanaf

1 maart 2017 toegestaan om ten behoeve van de Duration fondsen repo-transacties aan te gaan. Repo-transacties zijn transacties waarbij financiële instrumenten uit de portefeuille van de fondsen tijdelijk worden verkocht en waarbij de fondsen tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een specifieke datum de betreffende instrumenten zullen terugkopen. Het aangaan van dit type transacties heeft hoofdzakelijk tot doel om de beschikbaarheid van liquide middelen van de fondsen (tijdelijk) te verhogen. Deze middelen kunnen daarbij uitsluitend worden aangewend voor het verstrekken van onderpand met betrekking tot open posities in OTC en beursgenoteerde derivaten. Het bedrag aan liquide middelen dat in dit kader via repo-transacties kan worden gefinancierd is voor elk van de Duration fondsen gemaximeerd tot 50% van het fondsvermogen.

Afwikkeling OTC en beursgenoteerde derivatentransacties en risicobeheersing

Met ingang van 16 augustus 2012 is EU-verordening nr. 648/2012 betreffende OTC derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters, ook bekend als de European Market Infrastructure Regulation ('EMIR'), in werking getreden. De verordening bevat regels voor het afwickelen van OTC en beursgenoteerde derivatentransacties door een centrale tegenpartij ('Central Counterparty' oftewel 'CCP').

Ten aanzien van zowel OTC als beursgenoteerde derivatentransacties geldt dat de afwikkeling plaats zal vinden door middel van een CCP, waartoe de fondsen een overeenkomst hebben afgesloten met een bij de CCP aangesloten clearing member. De CCP vraagt bij het aangaan van derivatentransacties een minimale initiële en variabele marge ('Initial Margin' en 'Variation Margin'), met dagelijkse verrekening op basis van waardeveranderingen in uitstaande derivatenposities en verstrekte onderpanden. Deze Initial Margin en Variation Margin moeten door het fonds, via de clearing member, aan de CCP voor een deel worden verstrekt in de vorm van liquide middelen. Als gevolg hiervan lopen de fondsen tegenpartijrisico op de clearing member en de CCP. Dit risico wordt gemitigeerd doordat de CCP voor alle door haar afgewikkelde transacties Initial Margin en Variation Margin opvraagt. Bovendien beschikt de CCP over een door clearing members gefinancierd verzuimfonds ('Default Fund') waaruit eventuele tekorten bij de CCP kunnen worden gecompenseerd. Tenslotte treffen CCP's maatregelen om, bij verzuim van een clearing member, de door dat clearing member ten behoeve van cliënten aangehouden posities in derivaten en Initial Margin te kunnen overdragen aan een andere clearing member.

1.11 Marktontwikkelingen en vooruitzichten

Economie en financiële markten in 2016

De groei in de eurozone was mager. Zij viel vooral in de zomer nog meer terug, onder meer onder invloed van de onverwachte Britse beslissing tot de Brexit. Aan het eind van het jaar gaven indicatoren echter aan dat de groei weer versnelde. De Amerikaanse economie begon het jaar zwak en werd gedragen door consumentenbestedingen. De verkiezing van Trump was aanleiding tot een sterke opleving van het consumentenvertrouwen. In China was de economische groei stabiel. Het niveau was echter iets lager dan voorgaande jaren en de groei werd sterk gestimuleerd door overheidsmaatregelen. De ontwikkeling van de Japanse economie was zwak, onder andere door de sterke yen. In de tweede helft van het jaar zette de Japanse munt een daling in, waarvan de gunstige effecten op de economie aan het eind van het jaar zichtbaar werden.

Vastrentende markten

De Europese Centrale Bank (ECB) verlaagde in maart de rente. In april breidde zij het maandelijkse bedrag aan obligatieaankopen uit met € 20 miljard. Dit drukte de (Duitse) tienjaarsrente tot onder 0% eind juni, met een dieptepunt van -0,18% begin juli. De keuze van de Britten voor de Brexit drukte de rentes in de eurozone nog extra. Vervolgens kreeg het oplopen van de olieprijs, wat leidde tot een stijging van de inflatieverwachtingen, invloed op de rente. De financiële markten vreesden dat de ECB op afzienbare termijn het stimuleringsbeleid zou gaan afbouwen, de zogenoemde tapering. Tegen het eind van het jaar verbeterden de indicatoren in de eurozone. De Amerikaanse economie werd sterker, waardoor een renteverhoging door de Amerikaanse centrale bank vrijwel onafwendbaar werd. Deze ontwikkelingen stuwden de rente omhoog tot 0,40% medio december. De ECB besloot in haar laatste vergadering van het jaar de termijn van obligatieaankopen, die in maart 2017 zou aflopen, met negen maanden te verlengen. Wel brengt de ECB het tempo van aankopen met € 20 miljard per maand terug tot € 60 miljard per maand. Uiteindelijk sloot de Duitse tienjaarsrente het jaar af op 0,21%.

Aandelenmarkten

De internationale aandelenbeurzen begonnen het jaar uitermate onrustig. De Chinese yuan was verzwakt, wat ernstige twijfels oproep over de gezondheid van de Chinese economie. Indicaties van een conjunctuurinzinking in de Verenigde Staten en de aanhoudende daling van de olieprijs versterkten het negatieve sentiment. Al snel volgde herstel doordat de macrocijfers in de Verenigde Staten verbeterden en de olieprijs kenterde. Aan het eind van het voorjaar raakten de markten in de ban van een mogelijke Amerikaanse renteverhoging en het aanstaande referendum in Groot-Brittannië. De keuze voor de Brexit gooide nog eens olie op het vuur. Daardoor zakten de markten weer weg, vooral in Europa. Zij herstelden weer toen de gevolgen van de Brexit op korte termijn bleken mee te vallen en ook de Amerikaanse rente vooralsnog niet werd

verhoogd. De gevreesde koersdaling na de keuze voor Trump bleef uit, mede omdat hij stimulerende maatregelen centraal stelde in zijn aanvaardingsspeech. Daarop zetten aandelenmarkten wereldwijd een sterke koersrally in.

Opvallend op de aandelenmarkt was dat aan het begin van het jaar vooral defensieve aandelen erg in trek waren. Met de omslag in het renteklimaat sloeg ook het beurs sentiment om: vooral cyclische aandelen kregen de voorkeur. In euro's gemeten presteerden de aandelenbeurzen in de opkomende landen en in de Verenigde Staten het best: zij stegen in beide regio's ruim 14%. Aandelen in de regio Pacific stegen in 2016 gemiddeld 7%. De Europese aandelenmarkt was de hekkensluiter met een gemiddelde winst van iets meer dan 2%.

Valuta's

De euro steeg in de eerste helft van het jaar ten opzichte van de dollar. De financiële markten concludeerden dat de ECB aan de grenzen van haar verruimingsbeleid zat. Tegelijkertijd werd een Amerikaanse renteverhoging steeds verder naar de toekomst verschoven. Toen de Amerikaanse macrocijfers later in het jaar steeds beter werden, werd een Amerikaanse renteverhoging juist weer concreter. Daardoor verloor de euro aan kracht ten opzichte van de dollar.

Het Britse pond lag vanaf de start van het jaar al onder druk doordat de economie langzaam afzwakte. De onverwachte keuze voor de Brexit en de daaropvolgende renteverlaging door de Bank of England veroorzaakten een forse koersdaling van het pond. Die kwam pas tot stilstand nadat de centrale bank in oktober aangaf dat de situatie niet zo desastreus was dat zij moest overgaan tot meer maatregelen.

De yen steeg tot september fors doordat ook de Bank of Japan aan de grenzen van haar mogelijkheden tot verdere verruiming zat. De toenemende kans op Amerikaanse renteverhogingen deed de koers van de yen weer langzaam dalen.

Grondstoffen

In de eerste weken van het jaar bereikte de olieprijs met \$ 28 per vat een dieptepunt. De structurele overproductie lag hieraan ten grondslag. Een draai van Saoedi-Arabië zorgde voor een sterk herstel van de olieprijs: het land wijzigde zijn beleidsdoelstelling van een maximaal marktaandeel in prijsstabilisatie. Olieproducerende landen beperkten de productie, waardoor de olieprijs steeg. Uiteindelijk sloot de olieprijs (Brent) op de hoogste stand van het jaar, \$ 57. Dat was \$ 20 hoger dan ultimo 2015.

Op de markten van basismetalen was er sprake van een kentering na jaren van dalende prijzen. De prijzen van zink, aluminium, nikkel, ijzererts en in mindere mate koper liepen op. Aan het eind van het jaar bevorderde de verkiezing van Trump die stijging nog eens.

Vooruitzichten

De groei van de wereldeconomie houdt naar verwachting ook in 2017 aan. De Amerikaanse economie presteert goed. De kans op een cyclische inzinking is voorlopig klein. De economie van de eurozone blijft voortgang boeken en het groeikarakter wint aan soliditeit. In Azië stijgt de kans op een groeivertraging van de Chinese economie, maar het risico van een harde landing van de economie is beperkt. Veel andere economieën in opkomende landen gaan door een moeilijke fase als gevolg van de sterke dollar. Zij blijven echter vooralsnog in een groeimodus. De groei van de binnenlandse consumptie in Japan, de op twee na grootste economie van de wereld, is nog steeds zwak. Hier lijkt echter wel ruimte voor verbetering. Voor een definitief positief economisch oordeel is ook noodzakelijk dat de investeringen in de Japanse economie herstellen.

1.12 Verantwoord vermogensbeheer

Nieuwe themagerichte aanpak

ACTIAM heeft als doel met haar verantwoord beleggingsbeleid bij te dragen aan een leefbare wereld. Nu, maar ook in de toekomst. ACTIAM beheert geld vaak voor een lange termijn, bijvoorbeeld ten behoeve van langlopende pensioen- en levensverzekeringsproducten. Het is belangrijk dat op lange termijn een aantrekkelijk rendement wordt gerealiseerd, maar minstens net zo belangrijk is het dat de aarde ook tegen die tijd een leefbare en gezonde plek is.

Daarom startte ACTIAM begin 2016 met een thematische aanpak van het verantwoord beleggingsbeleid. In 2016 stonden de focusthema's klimaat, water en land centraal. De keuze voor deze thema's is gebaseerd op trends en ontwikkelingen in de wereld, zoals groei van de bevolking en welvaart, de introductie van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties en de mogelijke impact op onze beleggingen. De Fundamentele Beleggingsbeginselen blijven daarbij gehanteerd. De drie focusthema's scheppen het kader voor beleggingsbeslissingen en strategieën voor actief aandeelhouderschap. Actief aandeelhouderschap houdt in dat ACTIAM gesprekken voert met bedrijven (engagement) en stemt op aandeelhoudersvergaderingen, met als doel gedragsverandering te realiseren. Op die manier wil ACTIAM niet alleen haar portefeuilles verduurzamen, maar ook verandering in de reële economie teweegbrengen.

Ontwikkelingen beleggingsuniversum

Het beleggingsuniversum bestaat uit bedrijven, landen en instellingen die voldoen aan de Fundamentele Beleggingsbeginselen van ACTIAM. Deze Fundamentele Beleggingsbeginselen zijn gebaseerd op internationale verdragen, conventies en ‘best practices’, zoals de UN Global Compact en hebben betrekking op een verscheidenheid aan belangrijke maatschappelijke thema’s: mensenrechten, fundamentele arbeidsrechten, corruptie, het milieu, wapens en klant- en productintegriteit. Aan de hand van deze beleggingsbeginselen en extra sectorspecifieke criteria onderzoekt het ESG-team (Environmental, Social, Governance) of een bedrijf wel of niet voldoet aan die criteria. Voldoet een bedrijf niet, dan gaat ACTIAM bij voorkeur de dialoog (engagement) aan. Door als aandeelhouder of leningverstrekker invloed uit te oefenen, worden bedrijven gestimuleerd om hun beleid aan te passen en gedragsverandering te laten zien. Wanneer dit niet het gewenste resultaat oplevert, kan het bedrijf worden uitgesloten. Het ACTIAM Selectiecomité besluit of een bedrijf of land (staatsobligaties) uitgesloten of toegelaten wordt. Het ESG-team adviseert deze commissie. In het geval van staatsobligaties worden deze uitgesloten van beleggingen als de landen niet voldoen aan de Fundamentele Beleggingsbeginselen van ACTIAM voor staatsobligaties. In de verslagperiode werd één bedrijf toegelaten tot het beleggingsuniversum en werden 32 bedrijven uitgesloten van beleggingen.

Toelating

Bridgestone Corporation werd toegelaten tot het universum. Bridgestone werd in 2012 door ACTIAM uitgesloten na een engagementtraject over kinderarbeid dat niet succesvol was. Inmiddels zijn er voldoende redenen om aan te nemen dat de situatie is verbeterd: nieuwe arbeidsovereenkomsten zijn tussen het bedrijf en de werkgever opgesteld, die gericht zijn op het voorkomen van de omstandigheden die leidden tot kinderarbeid (hoge quota, lage lonen). Aanvullend bewijs is een rechtszaak die Bridgestone won over dit onderwerp.

Uitsluitingen

ACTIAM sloot in het derde kwartaal van 2016 32 bedrijven uit van beleggingen. Deze uitsluitingen houden verband met de lancering van een nieuw beleggingsfonds door ACTIAM in de ‘regio’ opkomende markten. Voorafgaand aan de lancering van dit indexfonds zijn alle bedrijven gescreend op de Fundamentele Beleggingsbeginselen. Sommige bedrijven werden om meerdere redenen uitgesloten. Van de 32 uitsluitingen werden er 13 uitsluitingen gedaan in verband met kolenmijnbouw of energie-opwekking met kolen.

Uitvoering ESG beleid

In de verslagperiode zijn de volgende voor de fondsen relevante nieuwe beleidsstukken aangenomen.

Groene obligaties: In 2014 nam ACTIAM haar eerste beleid voor groene obligaties aan. Groene obligaties zijn obligaties waarbij de opbrengsten expliciet aan duurzame activiteiten besteed worden. Bij de herziening is een aantal aanpassingen gedaan. Zo wordt nu strenger gekeken naar de geloofwaardigheid van het duurzaamheidsbeleid van de uitgevende instantie en is vastgesteld dat groene obligaties een ‘bonus’ op hun ESG-score krijgen. Daardoor worden de obligaties nog aantrekkelijker om in te beleggen.

Herziening energietransitiebeleid: Eind 2013 stelde ACTIAM een energietransitiebeleid op, gericht op de transitie naar een koolstofarme economie. Dit beleid werd in 2016 aangevuld met nieuwe criteria. Het herziene beleid treft bedrijven die actief zijn in: noordpoololie, kernenergie, teerzanden, schaliegas en/of schalieolie en steenkolen. Per categorie is een drempel opgesteld: als bedrijven boven deze drempel komen, wordt responsief engagement gevoerd, met mogelijk uitsluiting als resultaat wanneer onvoldoende voortgang wordt geboekt.

Percentage van uitgesloten ondernemingen

Op basis van de Fundamentele Beleggingsbeginselen worden ondernemingen uitgesloten van belegging of toegelaten. In onderstaande tabel is aangegeven welk percentage van betreffende benchmark is uitgesloten.

BENCHMARK	PERCENTAGE UITSLUITINGEN PER 31-12-2016
MSCI Europe	2,88%
MSCI North America	2,90%
MSCI Pacific	0,70%

Engagement

Het beleid van ACTIAM richt zich op gedragsverandering. Een van de manieren om gedragsverandering te bewerkstelligen is het voeren van een dialoog, ook wel engagement genoemd. ACTIAM gaat de dialoog aan met bedrijven die onvoldoende verantwoord ondernemen, of om de prestaties van bedrijven op een bepaald gebied te verbeteren. In het geval van controverses wordt samen met het bedrijf gekeken hoe deze controverses konden ontstaan en hoe deze in de toekomst kunnen worden voorkomen. Het doel hierbij is het (op korte termijn) verbeteren van beleid en gedrag, zodat de prestaties

van het bedrijf voldoen aan de Fundamentele Beleggingsbeginselen. Dit noemt ACTIAM *responsief* engagement. Een andere vorm van engagement is het proactief benaderen van bedrijven om de dialoog aan te gaan over mogelijke verbeteringen op bepaalde gebieden (*proactief* engagement). Hierbij richt ACTIAM zich op de drie focusthema's klimaat, water en land. Hieronder worden enkele voorbeelden van engagements gegeven binnen deze focusthema's. Met een aantal bedrijven worden meerdere engagements gevoerd.

Klimaat

ACTIAM vulde in 2016 het energietransitiebeleid aan met nieuwe criteria en voegde het klimaatakkoord van Parijs toe aan haar Fundamentele Beleggingsbeginselen. Als gevolg daarvan kwam een groep bedrijven in aanmerking voor responsief engagement. Het eerste deel van deze engagements (18 bedrijven) werd in de zomer van 2016 gestart. Als deze bedrijven onvoldoende voortgang maken en/of onvoldoende openstaan voor een dialoog, komen zij in aanmerking voor uitsluiting. Naast deze responsieve engagements voerde ACTIAM proactieve en collectieve engagements op het gebied van klimaat. De engagements met autoproducenten die in 2015 gestart waren, werden voortgezet. Centraal in deze gesprekken stond de CO₂-uitstoot van de bedrijven en van de auto's die zij produceren. Daarnaast sloot ACTIAM zich aan bij drie collectieve engagements: (1) transparantie over de uitstoot van broeikasgassen, 125 bedrijven engaged, (2) engagement gericht op het vergroten van het aanbod van plantaardige eiwitten, 16 bedrijven engaged, (3) het tegengaan van lobby-praktijken die als doel hebben effectief klimaatbeleid te blokkeren (21 bedrijven). Als gevolg van de transparantie over ACTIAM's strategie en activiteiten op het gebied van klimaat ontving ACTIAM in september 2016 de eerste *International Award on Investor-related Climate Change Disclosures*, uit handen van de Franse Minister Ségolène Royal.

Water

In het eerste halfjaar van 2016 werd een nieuw engagementstraject op het gebied van water opgezet. Hierbij stuurde ACTIAM in samenwerking met PGGM brieven naar 37 bedrijven. ACTIAM vroeg de bedrijven om meer openheid te geven over de mate waarin ze blootgesteld (gaan) worden aan materiële, operationele en reputationele waterrisico's. Om de druk naar deze bedrijven verder op te voeren, stelde ACTIAM de brief ter beschikking aan andere beleggers, die deze bedrijven dezelfde krachtige boodschap kunnen geven. Ook waren er gesprekken met het vertegenwoordigingsorgaan van de mijnbouwsector (ICMM) en van de olie- en gassector (IPIECA). Op deze manier wordt goed watermanagement onder de aandacht gebracht bij de leden van die organisaties. ACTIAM nam ook actief deel aan een collectief engagement gericht op waterrisico in de landbouwketen. Dat engagement richt zich op 36 bedrijven, waarvan 6 actief door ACTIAM engaged worden. De rest van de engagements ondersteunt ACTIAM.

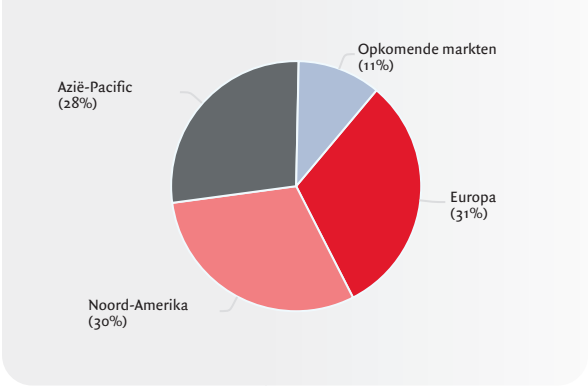
Land

Binnen het focusthema land richt ACTIAM zich op de onderwerpen ontbossing, land- en mensenrechten, biodiversiteit en voedselzekerheid. In 2016 nam ACTIAM actief deel aan het door de PRI-georganiseerde engagementstraject over palmolie. ACTIAM nam deel aan een studiereis naar Indonesië en Maleisië om de gevolgen van slecht beheer en de risico's van deze sector te onderzoeken. Tijdens die reis werden gesprekken met palmolieproducenten, lokale organisaties, de overheid en het Wereld Natuurfonds gevoerd. In 2016 werden ook engagements gericht op dierenwelzijn (69 bedrijven), antibioticagebruik in de fastfood-keten (10 bedrijven) en mensenrechten in de grondwinningsindustrie (48 bedrijven, waarvan 11 actief) ondersteund. Tot slot was ACTIAM ook in 2016 onderdeel van het Organiserend Comité van de Multi-Stakeholder Dialoog over Land Governance.

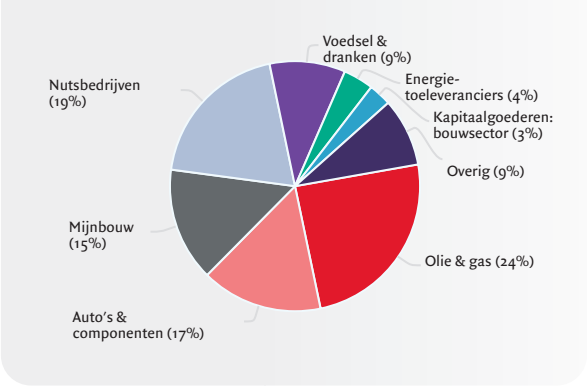
ACTIAM kijkt naar het verloop van de dialoog en beoordeelt het succes van de inspanningen op twee aspecten, namelijk 'kwaliteit' en 'voortgang'. Onder 'kwaliteit' valt de relatie met het bedrijf: stelt het zich voldoende open op en is het bereid om in gesprek te gaan met de aandeelhouders? Het onderdeel 'voortgang' gaat over de werkelijke stappen die door het bedrijf zijn gezet tussen het bespreekbaar maken van onze zorgen en het maken van concrete verbeteringen in beleid en gedrag.

De volgende grafieken geven inzicht in de engagements verdeeld naar regio, sector, soort en kwaliteit. Daarnaast is er een overzicht van gesteunde aandeelhoudersvoorstellen verdeeld naar onderwerp.

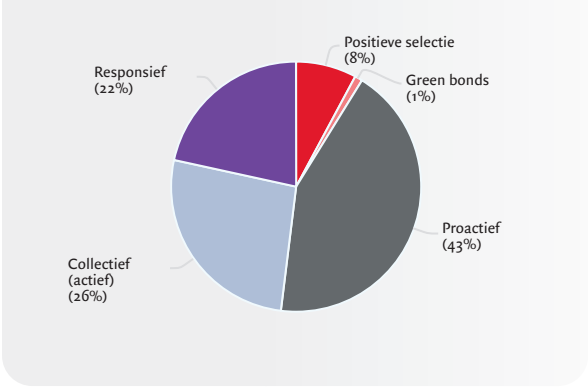
Verdeling engagements naar regio

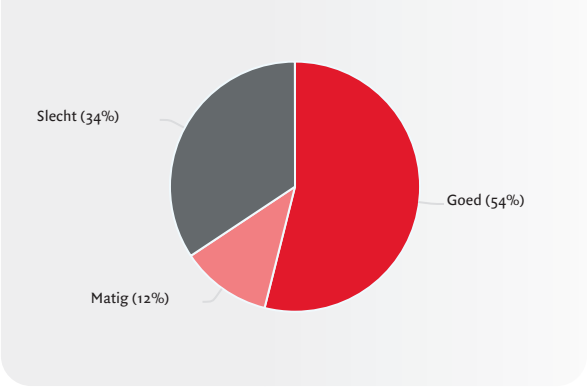
Verdeling engagements naar sector

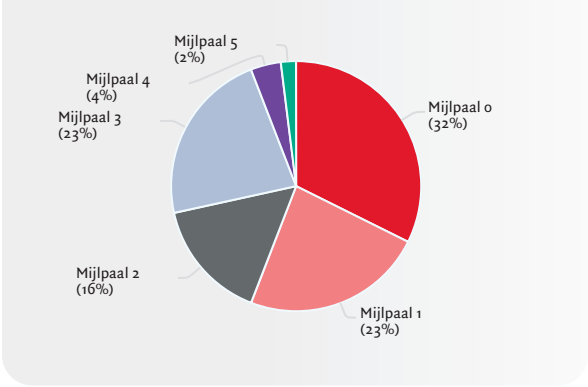
Verdeling engagements naar soort

Verdeling engagements naar kwaliteit

Verdeling engagements naar mijlpaal

Mijlpaal	Uitleg
0	Eerste correspondentie verstuurd
1	Eerste correspondentie verzonden en ontvangst bevestigd door het bedrijf
2	Doelstellingen van het engagement zijn in meer detail besproken met het bedrijf
3	Bedrijf reageert met relevante informatie of belooft het probleem intern aan te kaarten
4	Bedrijf ontwikkelt en publiceert (aan ACTIAM of publiek) een geloofwaardige strategie of formuleert heldere doelstellingen om het probleem aan te pakken
5	Bedrijf toont aan dat de strategie wordt geïmplementeerd of dat de doelstellingen zijn behaald

Meetbare impact

Met name binnen de drie focusthema's klimaat, water en land, werkt ACTIAM hard aan het meetbaar maken van de impact van de beleggingsbeslissingen. Op het gebied van klimaat is de methodologie hiervoor het verst ontwikkeld. ACTIAM meet de CO₂-voetafdruk van de portefeuilles en werkt actief aan het naar beneden brengen van deze voetafdruk, als onderdeel van ACTIAM's klimaatstrategie. Hierbij is de eerste doelstelling de CO₂-voetafdruk van alle beleggingen van ACTIAM ten opzichte van 2010 met 25% te verminderen in 2025. Onderstaande tabel geeft de CO₂-uitstoot van de beleggingen weer per 31-12-2016.

FONDS	FONDSVERMOGEN	CO ₂ -UITSTOOT FONDS (IN TON CO ₂ -EQUIVALENT)	CO ₂ -UITSTOOT BENCHMARK (IN TON CO ₂ -EQUIVALENT)
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	€ 109	15.703	19.706
Zwitserleven Medium Duration Fonds	€ 930	2.818	- ¹
Zwitserleven Long Duration Fonds	€ 1.171	3.221	- ¹
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	€ 819	2.619	- ¹

¹ De Zwitserleven Duration fondsen hebben geen benchmark.

Methodiek voor het meten van de CO₂-voetafdruk van beleggingen

De methodiek voor het meten van de CO₂-voetafdruk van beleggingen kent aannames en beperkingen. ACTIAM verkrijgt de informatie over CO₂-uitstoot grotendeels van een externe dataleverancier (Bloomberg). De data van deze leverancier is voor ACTIAM vrij beschikbaar. Deze data wijkt af van andere dataleveranciers zoals South Pole en Trucost. ACTIAM heeft geen invloed op de bepaling van de CO₂-waardes, maar doet nader onderzoek als waardes afwijken van wat in de lijn der verwachting ligt (bijvoorbeeld extreem lage of extreem hoge waardes ten opzichte van andere bedrijven in de sector). Op het moment van het opstellen van dit jaarverslag is er voor een groot deel van de bedrijven nog geen CO₂-waarde bekend, in dit geval wordt de CO₂-waarde van 2015 gebruikt.

Voor de CO₂-waardes die ACTIAM niet van Bloomberg ontvangt gebruikt ACTIAM sector schattingen. Bedrijven waarvan de CO₂-waarde onbekend is krijgen de gemiddelde CO₂-waarde van de sector waarin ze actief zijn. Deze gemiddelde CO₂-waarde is relatief aan de omzet van het bedrijf.

Om te bepalen welk percentage van de CO₂-uitstoot van een bedrijf aan ACTIAM toe te kennen valt, gebruikt ACTIAM het eigenaarsprincipe. Er wordt berekend welk percentage van de waarde van een bedrijf wordt 'vertegenwoordigd' door de belegging van het betreffende fonds. Vervolgens wordt dat percentage gebruikt voor de CO₂-uitstoot. Als ACTIAM's belegging in een bedrijf 10% van de waarde van het bedrijf is, neemt ACTIAM 10% van de CO₂-uitstoot van het bedrijf als CO₂-voetafdruk van de belegging. Om de waarde van een bedrijf te bepalen gebruik ACTIAM de enterprise value: *Current market cap + short-term borrowings + long-term borrowings + customer deposits (en in het geval van banken ook de post-deposito's)*. Deze methode is in lijn met wat het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) op dit moment als standaard ontwikkelt. PCAF is opgestart door een aantal vooroplopende financiële instellingen die de krachten hebben gebundeld om gezamenlijk CO₂-voetafdruk methodiek voor financiële instellingen te verbeteren en hier een geharmoniseerde standaard voor te ontwikkelen.

De methodiek wordt door ACTIAM, in samenwerking met de PCAF, continu verbeterd. ACTIAM is voornemens de methodiek te verfijnen door fondsvermogen en enterprise value op meerdere momenten te meten en schattingen van Bloomberg van een gedetailleerder niveau op te nemen.

1.13 Beloningsbeleid

In deze paragraaf is een beknopte beschrijving van het beloningsbeleid van ACTIAM opgenomen. Daarnaast wordt toegelicht hoe dit beleid in de praktijk wordt geïmplementeerd.

ACTIAM voert een zorgvuldig, beheerst en duurzaam beloningsbeleid, in lijn met de door ACTIAM gehanteerde strategie, risicobereidheid doelstellingen en waarden. Daarbij wordt tevens rekening gehouden met wet- en regelgeving die van toepassing is, en met maatschappelijke ontwikkelingen. Uitgangspunt bij het geformuleerde beloningsbeleid is dat het niet aanmoedigt tot het nemen van meer risico's dan verantwoord is in het kader van het optimaal behartigen van belangen van klanten en/ of beleggers in door ACTIAM beheerde fondsen.

De kaders voor het beloningsbeleid zijn vastgelegd door VIVAT. Dit beleid is van toepassing op alle bedrijfsonderdelen en medewerkers van VIVAT. Het beloningsbeleid is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke vereisten.

Het beloningsbeleid wordt periodiek geëvalueerd, waarbij een risicoanalyse op het bestaande beloningsbeleid wordt uitgevoerd. Met de bevindingen van de evaluatie wordt rekening gehouden wanneer het beloningsbeleid opnieuw wordt vastgesteld. De vaststelling en uitvoering van het beloningsbeleid en de controle op dit beleid vindt plaats op het niveau van VIVAT door middel van een daartoe opgesteld governance raamwerk, op basis van een duidelijke verdeling van taken en verantwoordelijkheden. Op het niveau van VIVAT is de Raad van Commissarissen van VIVAT verantwoordelijk voor het implementeren van het beloningsbeleid dat door de algemene vergadering van aandeelhouders van VIVAT is aangenomen. De Raad van Commissarissen van VIVAT is daarnaast verantwoordelijk voor het goedkeuren van het beloningsbeleid voor senior management van VIVAT en, in beginsel, het beloningsbeleid voor overige medewerkers.

Het Remuneration and Nomination Committee (ReNomCo) van de Raad van Commissarissen van VIVAT maakt de voorstellen met betrekking tot beloningsbeleid voor de Raad van Commissarissen. De ReNomCo laat zich indien nodig adviseren door onafhankelijke adviseurs. Daarnaast zijn verschillende (controlerende) afdelingen van VIVAT betrokken in het proces. Het op niveau van VIVAT vastgestelde beloningsbeleid vormt het uitgangspunt voor het beloningsbeleid van ACTIAM, daarbij tevens rekening wordt gehouden met de op ACTIAM van toepassing zijnde wet- en regelgeving in haar hoedanigheid als beheerder van beleggingsinstellingen onder de AIFM richtlijn.

Apart hiervan participeert ACTIAM periodiek in het marktonderzoek van Hay Group. In dit onderzoek wordt het beloningsbeleid van vergelijkbare fonds- en vermogensbeheerorganisaties in kaart gebracht. ACTIAM gebruikt de uitkomsten van het onderzoek om een beeld te verkrijgen van de marktconformiteit van het gehanteerde beloningsbeleid en om het beloningsbeleid te toetsen op best practices uit de markt.

Beloningselementen

De beloning van de medewerkers van ACTIAM bestaat uit de volgende elementen: het vaste jaarinkomen, variabele beloning, een pensioenregeling en andere secundaire arbeidsvoorwaarden. Iedere medewerker kan een variabele beloning ontvangen. ACTIAM kent drie verschillende regelingen voor variabele beloning. Medewerkers vallend onder de Collectieve Arbeidsovereenkomst en medewerkers met een afwijkende regeling voor variabele beloning onderverdeeld naar Identified Staff en niet-Identified Staff.

Variabele beloning

Voor de variabele beloning geldt dat voorafgaand aan de prestatieperiode heldere en meetbare kritische prestatie-indicatoren (KPI's) worden opgesteld. Het behalen van deze KPI's is een voorwaarde voor toekenning van variabele beloning. De KPI's hebben betrekking op financiële en niet-financiële doelstellingen. De belangrijkste KPI's hebben betrekking op klanttevredenheid, de kwaliteit van operationele processen, risicomanagement, beleggingsperformance, ESG doelstellingen en commerciële en financiële resultaten van ACTIAM. Voor medewerkers met controlefuncties geldt dat de beloning onafhankelijk is van het rendement van klanten en/ of beleggers in door ACTIAM beheerde fondsen. Bij de vaststelling van de KPI's voor de variabele beloning worden, indien relevant en mogelijk, de volgende stakeholders van ACTIAM in aanmerking genomen:

- klanten en/ of beleggers in door ACTIAM beheerde fondsen;
- medewerkers;
- VIVAT en haar aandeelhouder(s);
- de maatschappij.

De variabele beloning wordt uitgekeerd op basis van vaststelling van de gerealiseerde KPI's. Daarbij worden de resultaten en de onderbouwing centraal vastgelegd. Als de variabele beloning is uitgekeerd op basis van onjuiste informatie over het bereiken van de doelen die aan de variabele beloning ten grondslag liggen, of over de omstandigheden waarvan de variabele beloning afhankelijk was gesteld, dan kan de variabele beloning geheel of deels worden teruggevorderd, ook nadat deze is toegekend en uitgekeerd. Het terugvorderen van variabele beloning wordt ook wel Claw Back genoemd.

Identified Staff

Voor wat betreft de variabele beloning is een afwijkende regeling van toepassing voor Identified Staff. Hieronder vallen medewerkers die het risicoprofiel van ACTIAM of de fondsen die ACTIAM beheert materieel beïnvloeden. In het beloningsbeleid van ACTIAM is vastgelegd welke medewerkers tot Identified Staff behoren. Dit zijn onder andere de directieleden, senior treasurers, senior portefeuille managers, senior risk managers en de afdelingshoofden. ACTIAM stelt periodiek vast welke medewerkers tot Identified Staff behoren. De lijst met Identified Staff wordt up-to-date gehouden door de afdeling Human Resources van VIVAT. De variabele beloning voor Identified Staff wordt deels in contanten en deels in (equivalenten van) aandelen betaald. Deze variabele beloning wordt conform wet- en regelgeving deels direct betaald en deels uitgesteld betaald na afloop van een daartoe vastgestelde uitstelperiode om een gelijkgeschakeld belang tussen medewerkers en klanten en/ of beleggers in door ACTIAM beheerde fondsen te bewerkstelligen. Het uitgestelde deel van de variabele beloning wordt pas uitgekeerd nadat is beoordeeld in hoeverre eventuele handelingen van Identified Staff die zich in de uitstelperiode hebben voorgedaan, een nieuw beeld werpen op de handelingen in de beoordelingsperiode. Aan de hand hiervan wordt bepaald of de variabele beloning onvoorwaardelijk wordt toegekend of neerwaarts aangepast moet worden.

Beloning in de verslagperiode

In 2016 kende ACTIAM in totaal € 16,33 miljoen toe aan beloning aan haar medewerkers. Hiervan was € 15,22 miljoen vaste beloning en € 1,11 miljoen variabele beloning. De in 2016 toegekende variabele beloning heeft betrekking op verslagjaar 2015. In de verslagperiode had ACTIAM gemiddeld 136 medewerkers in dienst. In de tabel is de toegekende beloning in het verslagjaar opgenomen.

	Aantal personen in 2016 ¹	Vaste beloning 2016 in euro's ²	Variabele beloning 2016 in euro's
Directie ³	6	€ 1.454.594	€ 0
Identified Staff	27	€ 4.019.989	€ 433.072
Medewerkers in controle functies ³	5	€ 619.567	€ 33.505
Overige medewerkers	124	€ 9.122.425	€ 643.677
Totaal	162	€ 15.216.575	€ 1.110.254

1 Door in- en uitstroom van medewerkers is het aantal begunstigen hoger dan het gemiddelde aantal medewerkers.

2 Inclusief sociale premies, pensioenpremie en overige beloningen, zoals beëindigingsvergoedingen, voordeel privégebruik lease auto en premie AOV & ORV. Tevens inclusief ontslagvergoeding toegekend in 2015 maar uitbetaald in 2016.

3 Tevens Identified Staff.

In verband met artikel 1:120 lid 2 onder a Wft melden wij het volgende: geen enkele persoon heeft een beloning ontvangen van meer dan € 1 miljoen.

Geen Carried Interest

ACTIAM deelt niet in het beleggingsresultaat als vergoeding voor het beheer van de beleggingsinstellingen waarover verslag wordt gedaan. Dit betekent dat er geen zogenaamde Carried Interest van toepassing is.

Beloningsbeleid uitbestedingsrelaties

Voor haar werkzaamheden maakt ACTIAM gebruik van diensten van derden. Bij het uitbesteden van werkzaamheden is het beloningsbeleid van de uitbestedingsrelatie een onderdeel van het selectie en monitoringsproces van betreffende uitbestedingsrelaties. ACTIAM beoordeelt of het beloningsbeleid van de uitbestedingsrelatie verenigbaar is met het beloningsbeleid van ACTIAM, waarbij het uitgangspunt geldt dat het beloningsbeleid van de uitbestedingsrelaties niet aanmoedigt tot het nemen van meer risico's dan verantwoord is in het kader van het optimaal behartigen van belangen van klanten en/ of beleggers in door ACTIAM beheerde fondsen.

1.14 Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds

Fondsprofiel

Het vermogen van Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds is nihil omdat het fonds in december 2016 is geliquideerd.

Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds belegde gedurende 2016 in staatsleningen genoteerd in euro van landen uit de eurozone of in leningen die door overheden uit de eurozone worden gegarandeerd. Een lening waarin is belegd werd door kredietbeoordelaar Standard & Poor's, Moody's of Fitch beoordeeld met een gemiddelde waardering van minimaal A-. De gewogen gemiddelde waardering voor alle beleggingen was minimaal AA. De gewogen gemiddelde looptijd van de portefeuille mocht maximaal 2 jaar afwijken van die van de benchmark. Minimaal 75% van de portefeuille had een resterende looptijd van meer dan 7 jaar. Het fonds kon ook beleggen in afgeleide producten, uitsluitend in swaps, rentefutures en renteopties. Het beleggingsdoel was gericht op het behalen van een rendement dat over een doorlopende beoordelingsperiode van drie jaar hoger zou zijn dan het rendement van de benchmark, de iBoxx€ Sovereign 7+ AAA/ AA/A Index (TR).

	FONDS-VERMOGEN IN MILJOENEN EURO'S ¹	RENDEMENT OP BASIS VAN INTRINSIEKE WAARDE NA KOSTEN ²	RENDEMENT BENCHMARK	DIVIDEND PER PARTICIPATIE IN EURO ³	INTRINSIEKE WAARDE PER PARTICIPATIE IN EURO ⁴
2016 ⁴	--	6,40%	6,53%	0,36	--
2015	44,2	-0,22%	0,15%	0,30	11,87
2014	56,7	21,75%	21,91%	0,31	12,19
2013	50,5	-3,01%	-2,72%	0,35	10,30
2012	49,7	16,03%	17,65%	0,33	10,97

1 Ultimo verslagperiode.

2 Voor zover van toepassing is het rendement inclusief herbelegging van dividend.

3 Dit is het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorgaande boekjaar.

4 Het fonds is opgeheven per 7 december 2016, het weergegeven rendement is berekend tot en met november 2016.

Rendement

Het positieve absolute rendement is het gevolg van het lagere algemene rentepeil, waardoor obligatieleningen hoger gewaardeerd werden. Het fondsrendement bleef licht achter in vergelijking met de benchmark. De actieve duration posities die in 2016 zijn ingenomen waren per saldo verliesgevend. Ook de landenpositionering was licht negatief. Het inspelen op de versteiling van de rentecurve pakte goed uit en droeg extra bij aan het rendement.

Portefeuillebeleid

Het fonds startte het jaar met een lagere duration in vergelijking met de benchmark. Op basis van fundamentele argumenten waren deze onderwogen duration posities opgezet om te kunnen profiteren van een hogere kapitaalmarktrente. Deze verwachting kwam echter lange tijd niet uit en ondanks het meermalen dichtzetten en heropenen van een soortgelijke positie is de bijdrage negatief geweest in 2016. De verkiezing van Donald Trump was een moment om opnieuw een onderwogen positie in te nemen, dit vanwege de verwachting van een hogere economische groei en hogere inflatie met een hoger renteniveau als gevolg. Eveneens besloot de fondsmanager een transactie uit te voeren om te profiteren van een verwachte verandering in de rentecurve met de visie dat het rentevershil tussen kort- en langlopend papier op gaat lopen. In de landenpositionering was Frankrijk vanaf begin van het jaar onderwogen. Oostenrijk werd hieraan toegevoegd vanwege de krappe waardering en de verwachte toename in aanbod. In Ierland was sprake van een kleine overweging, hierop is winst gerealiseerd door de positie weer naar neutraal te brengen. De onderwogen posities in Frankrijk en Oostenrijk werden eveneens gesloten.

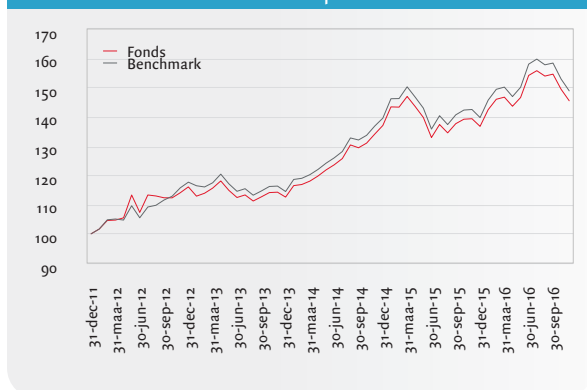
Risicobeheer

Beleggen brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 1.4 staat een omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's.

BELANGRIJKSTE FINANCIËLE RISICO'S	RISICO-BEREIDHEID	IMPACT	MATERIALISATIE	BEHEERSING
Marktrisico Op basis van het beleggingsbeleid worden actieve marktrisicoposities ingenomen.	Hoog	Hoog	Standaarddeviatie ¹ ultimo november 2016: 2,4 (ultimo 2015: 2%).	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over marktrisico.
Renterisico Er is sprake van renterisico. De rente heeft invloed op de koers en op de opbrengsten van een obligatie(fonds).	Hoog	Hoog	Modified duration ² ultimo 2016: n.v.t. (ultimo 2015: 11,2).	In de verslagperiode werden transacties gedaan om de rentegevoeligheid van het fonds maximaal 1 te laten afwijken van die van de benchmark en de renterisico's ten opzichte van de benchmark beperkt te houden.
Concentratierisico De benchmark vormde het uitgangspunt van de portefeuille. Hierdoor was er concentratierisico naar specifieke landen.	Gemiddeld	Laag	Niet van toepassing	De beleggingen werden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid. Er was een grote concentratie in Duitsland en Frankrijk.
Actief rendementsrisico Het fonds had een actief verantwoord beleggingsbeleid.	Hoog	Hoog	De afwijking van de benchmark bleef beperkt in de verslagperiode.	Vanwege onder- en overwegingen en uitsluitingen week de portefeuille af van de benchmark.
Kredietrisico Het fonds belegde in staatsobligaties; er was sprake van kredietrisico.	Laag	Gemiddeld	Gedurende de verslagperiode is het kredietrisicoprofiel van de portefeuille niet materieel gewijzigd.	De beleggingen werden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid. De gemiddelde rating voor de portefeuille diende minimaal AA te zijn.
Liquiditeitsrisico Doordat voornamelijk in liquide vastrentende waarden werd belegd is het liquiditeitsrisico beperkt gebleven.	Laag	Laag	Gedurende de verslagperiode hebben zich geen problemen voorgedaan met betrekking tot de verhandelbaarheid.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over liquiditeitsrisico.

- 1 De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt berekend op maandbasis over een periode van 36 maanden.
- 2 De modified duration (de gemiddelde rentetypische looptijd) geeft een indicatie wat de procentuele waardeverandering van het fonds zou zijn bij een wijziging van de marktrente van één procent.

Geïndexeerd rendementsverloop

1.15 Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds

Fondsprofiel

Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds belegt in obligaties genoteerd in euro van ondernemingen en overheden die kredietbeoordelaars Standard & Poor's, Moody's en Fitch een waardering toekennen van gemiddeld minimaal A-. Maximaal 20% van het fonds wordt belegd in staatsobligaties of obligaties die zijn gegarandeerd door een overheid. De gewogen gemiddelde waardering voor alle beleggingen is minimaal BBB+. De gewogen gemiddelde looptijd van de portefeuille mag maximaal 1 jaar afwijken van die van de benchmark. De beleggingen bestaan uit 40 of meer verschillende uitgevende instellingen. Het fonds kan ook beleggen in afgeleide producten, uitsluitend in swaps, rentefutures en renteopties. Het beleggingsbeleid is gericht op het behalen van een rendement dat over een doorlopende beoordelingsperiode van drie jaar ten minste gelijk is aan dat van de benchmark, de iBoxx € Corporates Index (TR).

	FONDS-VERMOGEN IN MILJOENEN EURO'S ¹	RENDEMENT OP BASIS VAN INTRINSIEKE WAARDE NA KOSTEN ²	RENDEMENT BENCHMARK	DIVIDEND PER PARTICIPATIE IN EURO ³	INTRINSIEKE WAARDE PER PARTICIPATIE IN EURO ³
2016	109,3	4,85%	4,72%	0,24	12,01
2015	114,3	-0,33%	-0,66%	0,35	11,68
2014	148,2	8,82%	8,24%	0,41	12,07
2013	135,3	2,24%	2,24%	0,48	11,49
2012	159,6	12,74%	13,59%	0,38	11,71

1 Ultimo verslagperiode.

2 Voor zover van toepassing is het rendement inclusief herbelegging van dividend.

3 Dit is het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorgaande boekjaar.

Rendement

Het positieve absolute rendement is het gevolg van het lagere algemene rentepeil in combinatie met lagere renteversillen tussen credits en obligaties, waardoor obligatieleningen hoger gewaardeerd werden. Het fonds presteerde licht beter dan de benchmark. Vooral de individuele selectie leverde extra rendement op. Zo was bijvoorbeeld het niet belegd zijn in leningen van Deutsche Bank een goede keuze. De verschillen tussen rentetarieven op deze leningen liepen hard op nadat de Amerikaanse autoriteiten aan Deutsche Bank een schikkingsvoorstel voor een miljardenboete hadden gedaan wegens misstanden bij de verstrekking van hypotheekleningen in het verleden.

Portefeuillebeleid

Vanaf het voorjaar is het risico van het fonds stapsgewijs teruggebracht. De lage extra rentevergoeding op bedrijfsobligaties biedt weinig bescherming tegen het oplopen van de verschillen in rentetarieven als gevolg van de toegenomen risico's in de markt, zoals de stijgende schuldratio's van bedrijven en (geo)politieke onzekerheden. Met name in juli en augustus is na een periode van sterke performance de overweging in achtergestelde leningen aan financiële dienstverleners teruggebracht. In het vierde kwartaal is het risico van het fonds nog verder teruggeschroefd door de verkoop van achtergestelde leningen. In de laatste maand van het jaar is vooral geacteerd op de primaire markt en zijn er transacties uitgevoerd op basis van relatieve waardering. Zowel in financials als in non-financials is de allocatie teruggebracht en werd er tegelijkertijd een positie opgebouwd in sub-sovereigns. Reden hiervoor is het behouden van een geringe extra rentevergoeding voor kredietrisico bij een zeer goede liquiditeit.

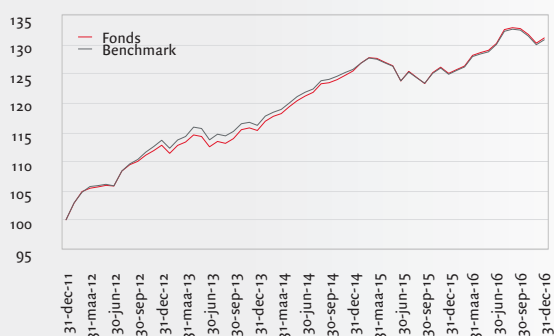
Risicobeheer

Beleggen brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 1.4 staat een omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's.

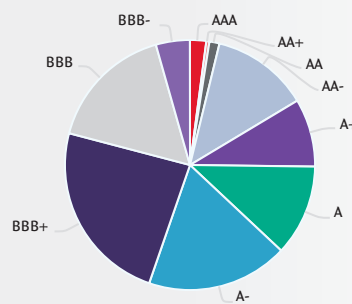
BELANGRIJKSTE FINANCIËLE RISICO'S	RISICO-BEREIDHEID	IMPACT	MATERIALIZATIE	BEHEERSING
Marktrisico Op basis van het beleggingsbeleid worden actieve marktrisicoposities ingenomen.	Hoog	Hoog	Standaarddeviatie ¹ ultimo 2016: 0,8%.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over marktrisico.
Renterisico Er is sprake van renterisico. De rente heeft invloed op de koers en op de opbrengsten van een obligatie(fonds).	Hoog	Hoog	Modified duration ² ultimo 2016: 5,24 (ultimo 2015: 4,92). Een stijging van de rente kan een laag of negatief rendement tot gevolg hebben. Daarnaast is de huidige lage rentestand een indicatie van het verwachte rendement.	In de verslagperiode werden transacties gedaan om de rentegevoeligheid van het fonds maximaal 1 te laten afwijken van die van de benchmark en de renterisico's ten opzichte van de benchmark beperkt te houden.
Concentratierisico Doordat het fonds belegt in een gespreide portefeuille van credits is het concentratierisico beperkt.	Gemiddeld	Laag	Niet van toepassing	De beleggingen worden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid.
Actief rendementsrisico Het fonds heeft een actief verantwoord beleggingsbeleid.	Hoog	Hoog	Tracking error ³ ultimo 2016: 0,3%.	Vanwege onder- en overwegingen en uitsluitingen zal de portefeuille afwijken van de benchmark.
Kredietrisico Het fonds belegt in credits; er is sprake van kredietrisico.	Hoog	Hoog	Gedurende de verslagperiode is het kredietrisicoprofiel van de portefeuille niet materieel gewijzigd.	De beleggingen worden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid. De gemiddelde rating van de beleggingsportefeuille dient minimaal BBB+ te bedragen.
Liquiditeitsrisico Doordat voornamelijk in liquide vastrentende waarden wordt belegd is het liquiditeitsrisico beperkt.	Gemiddeld	Hoog	Gedurende de verslagperiode hebben zich geen problemen voorgedaan met betrekking tot de verhandelbaarheid.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over liquiditeitsrisico.

- 1 De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt berekend op maandbasis over een periode van 36 maanden.
- 2 De modified duration (de gemiddelde rentetypische looptijd) geeft een indicatie wat de procentuele waardeverandering van het fonds zou zijn bij een wijziging van de marktrente van één procent.
- 3 De tracking error is een risicomaatstaf die aangeeft in welke mate het rendement van de portefeuille afweek van het rendement van de benchmark. De tracking error wordt berekend op maandbasis over een periode van 36 maanden.

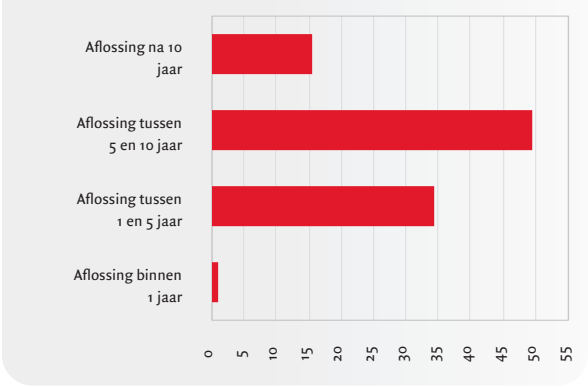
Geïndexeerd rendementsverloop

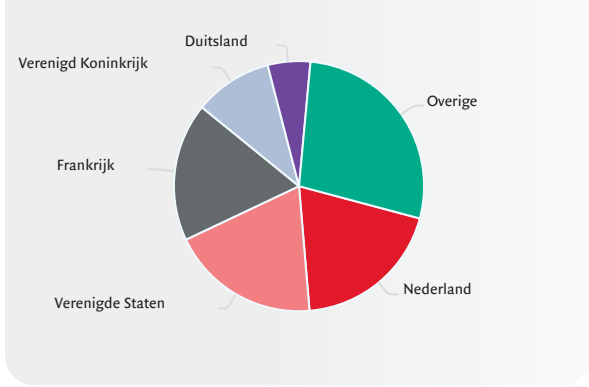
Ratingverdeling

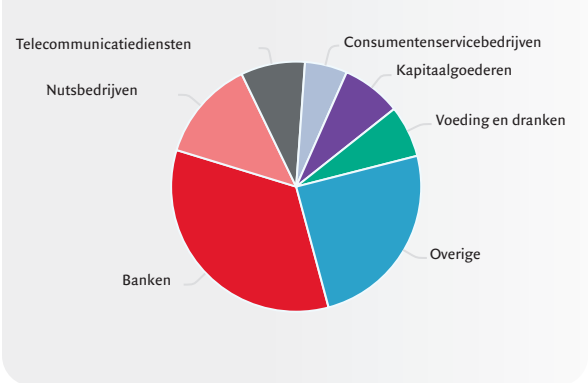
Looptijdverdeling

Landen

Sectorallocatie

1.16 Zwitserleven Medium Duration Fonds

Fondsprofiel

Zwitserleven Medium Duration Fonds belegt zijn vermogen in obligaties, rentederivaten en geldmarktinstrumenten. Het fonds belegt in leningen van overheden die door kredietbeoordelaar Standard & Poor's, Moody's of Fitch worden gewaardeerd met gemiddeld minimaal AA-. Leningen en geldmarktinstrumenten van lagere en regionale overheden en supranationale organisaties dienen een minimale gemiddelde rating van AAA te hebben. Geldmarktinstrumenten van ondernemingen met een minimale rating van AA- zijn beperkt toegestaan. Actief beleid wordt gevoerd op de keuze van obligaties en de verhouding tussen obligaties en renteswaps. Er wordt geen actief duration beleid gevoerd. Het beleggingsuniversum bestaat uit vermogenstitels uitgegeven in euro's of in voorlopers van deze munteenheid (oude nationale valuta). Er zal in dit fonds geen vreemd vermogen worden aangetrokken. Derivatentransacties mogen alleen worden aangegaan onder een ISDA® Master Agreement en Credit Support Annex met de betreffende tegenpartij. De partijen waarmee rentederivaten worden afgesloten zijn banken die als swap dealer optreden en ten tijde van het aangaan van een swap een minimale rating van A2/A hebben. Het beleggingsdoel is om met een beperkt kredietrisico, te streven naar het repliceren van een kasstroomoverzicht zoals opgenomen in het prospectus. De beleggingen in de portefeuille kennen gemiddeld genomen een lange looptijd. Het fonds kent geen benchmark.

	FONDS-VERMOGEN IN MILJOENEN EURO'S ¹	RENDEMENT OP BASIS VAN INTRINSIEKE WAARDE NA KOSTEN ²	RENDEMENT BENCHMARK ³	DIVIDEND PER PARTICIPATIE IN EURO ⁴	INTRINSIEKE WAARDE PER PARTICIPATIE IN EURO ⁴
2016	930,3	3,89%	--	--	29,30
2015	732,1	0,25%	--	--	28,21
2014	504,6	13,76%	--	--	28,14
2013	541,5	-1,80%	--	--	24,73

1 Ultimo verslagperiode.

2 Voor zover van toepassing is het rendement inclusief herbelegging van dividend.

3 Het fonds kent geen benchmark.

4 Dit is het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorgaande boekjaar.

Rendement

Het positieve absolute rendement is het gevolg van het gedaalde rentepeil, waardoor obligatieleningen en renteswaps hoger gewaardeerd werden.

Portefeuillebeleid

Zwitserleven Medium Duration Fonds is een beleggingsfonds dat belegt in obligaties, rentederivaten en geldmarktinstrumenten. Het fonds is daarmee met name geschikt als onderdeel van een beleggingsportefeuille die wordt aangehouden voor collectieve pensioenregelingen. Beleggingen met een lange duration kunnen aantrekkelijk zijn voor collectieve pensioenregelingen door de lange looptijd van de pensioenverplichtingen.

Voor een juiste afstemming met het beleggingsbeleid van de portefeuille en de verwerking van de in- en uitstroom van beleggingsgelden, zijn er in 2016 diverse wijzigingen in de portefeuille doorgevoerd. Zo werden er bijvoorbeeld staatsleningen verkocht van Nederland (2016 en 2023) en Duitsland (2016 en 2025). Gekocht werden staatsleningen van Nederland en Duitsland met uiteenlopende afloopdata. Verder werden onder meer leningen van Rabobank (2017) en Coca-Cola (2017) gekocht. Ook zijn enkele renteswaps afgesloten voor de gewenste duratie positie.

Risicobeheer

Beleggen brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 1.4 staat een omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's.

BELANGRIJKSTE FINANCIËLE RISICO'S	RISICO-BEREIDHEID	IMPACT	MATERIALISATIE	BEHEERSING
Marktrisiko Op basis van het beleggingsbeleid worden actieve marktrisicoposities ingenomen.	Hoog	Hoog	Standaarddeviatie ¹ ultimo 2016: 1,2%.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over marktrisiko.
Renterisiko Er is sprake van renterisiko. De rente heeft invloed op de koers en op de opbrengsten van een obligatie(fonds).	Hoog	Hoog	Modified duration ² ultimo 2016: 7,56 (ultimo 2015: 7,63). Een stijging van de rente kan een laag of negatief rendement tot gevolg hebben. Daarnaast is de huidige lage rentestand een indicatie van het verwachte rendement.	Het beleggingsbeleid is gericht op het, met een beperkt kredietrisico, matchen van de (duratie van de) verplichtingen van collectieve pensioencontracten van Zwitserleven. Het fonds heeft in dit kader een hoog renterisiko.
Concentratierisiko Er is een grote concentratie in Duitsland en Nederland	Gemiddeld	Laag	Niet van toepassing	De beleggingen worden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid.
Kredietrisiko Het fonds belegt in credits; er is sprake van kredietrisiko.	Hoog	Hoog	Gedurende de verslagperiode is het kredietrisicoprofiel van de portefeuille niet materieel gewijzigd.	De beleggingen worden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid. Er zijn minimale eisen aan de rating van de crediteuren. Enkel derivatentransacties onder een ISDA® Master Agreement en Credit Support Annex. Tegenpartijen hebben gemiddelde counterparty rating van minimaal A bij het aangaan van de transactie.
Liquiditeitsrisiko Doordat voornamelijk in liquide vastrentende waarden wordt belegd is het liquiditeitsrisiko beperkt.	Laag	Gemiddeld	Gedurende de verslagperiode hebben zich geen problemen voorgedaan met betrekking tot de verhandelbaarheid.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over liquiditeitsrisiko.

- 1 De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt berekend op maandbasis over een periode van 36 maanden.
- 2 De modified duration (de gemiddelde rentetypische looptijd) geeft een indicatie wat de procentuele waardeverandering van het fonds zou zijn bij een wijziging van de marktrente van één procent.

Rentegevoeligheidscontributie

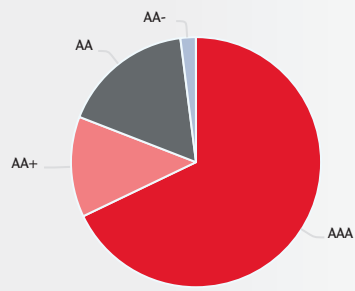
Rentegevoeligheidscontributie is de bijdrage van de modified duration per looptijdsegment per vastrentende beleggingscategorie. De rentegevoeligheidscontributie per looptijdsegment per vastrentende beleggingscategorie telt op tot de totale modified duration van de portefeuille.

RENTEGEVOELIGHEIDSCONTRIBUTIE			
Looptijdsegment (jaar)	Rentegevoeligheidscontributie (effectieve rendement)		
	Obligaties	Renteswaps	Totaal
0 - 5	0,49	0,20	0,69
5 - 10	1,30	1,05	2,35
10 - 15	2,57	1,94	4,51
Totaal	4,36	3,19	7,56

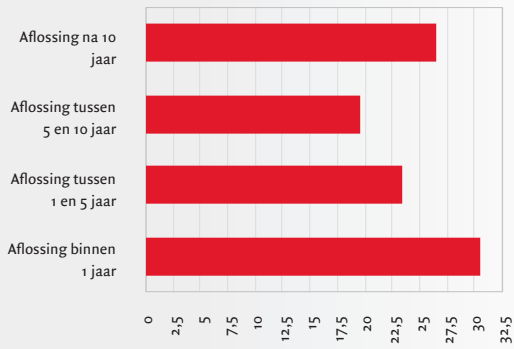
Geïndexeerd rendementsverloop

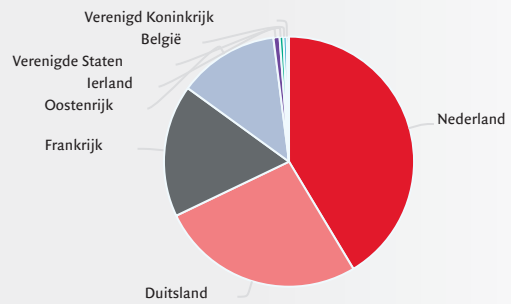
Ratingverdeling

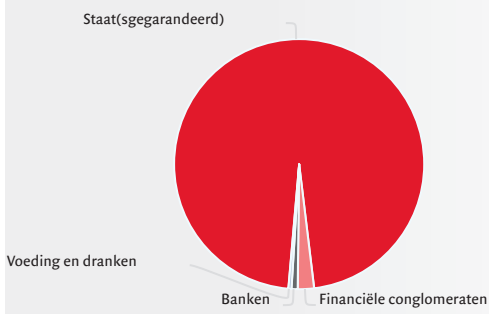
Looptijdverdeling

Landenverdeling

Sectorallocatie

1.17 Zwitserleven Long Duration Fonds

Fondsprofiel

Zwitserleven Long Duration Fonds belegt zijn vermogen in obligaties, rentederivaten en geldmarktinstrumenten. Het fonds belegt in leningen van overheden die door kredietbeoordelaar Standard & Poor's, Moody's of Fitch worden gewaardeerd met gemiddeld minimaal AA-. Leningen en geldmarktinstrumenten van lagere en regionale overheden en supranationale organisaties dienen een minimale gemiddelde rating van AAA te hebben. Geldmarktinstrumenten van ondernemingen met een minimale rating van AA- zijn beperkt toegestaan. Actief beleid wordt gevoerd op de keuze van obligaties en de verhouding tussen obligaties en renteswaps. Er wordt geen actief duration beleid gevoerd. Het beleggingsuniversum bestaat uit vermogenstitels uitgegeven in euro's of in voorlopers van deze munteenheid (oude nationale valuta). Er zal in dit fonds geen vreemd vermogen worden aangetrokken. Derivatentransacties mogen alleen worden aangegaan onder een ISDA® Master Agreement en Credit Support Annex met de betreffende tegenpartij. De partijen waarmee rentederivaten worden afgesloten zijn banken die als swap dealer optreden en ten tijde van het aangaan van een swap een minimale rating van A2/A hebben. Momenteel wordt er geen gebruik gemaakt van securities lending (het uitlenen van effecten aan andere financiële instellingen tegen een vergoeding). Het beleggingsdoel is om met een beperkt kredietrisico, te streven naar het repliceren van een kasstroomoverzicht zoals opgenomen in het prospectus. De beleggingen in portefeuille kennen gemiddeld genomen een zeer lange looptijd. Het fonds kent geen benchmark.

	FONDS-VERMOGEN IN MILJOENEN EURO'S ¹	RENDEMENT OP BASIS VAN INTRINSIEKE WAARDE NA KOSTEN ²	RENDEMENT BENCHMARK ³	DIVIDEND PER PARTICIPATIE IN EURO ⁴	INTRINSIEKE WAARDE PER PARTICIPATIE IN EURO ⁴
2016	1.171,0	13,42%	--	--	37,10
2015	966,6	-1,45%	--	--	32,71
2014	984,8	42,37%	--	--	33,19
2013	910,6	-9,31%	--	--	23,31

1 Ultimo verslagperiode.

2 Voor zover van toepassing is het rendement inclusief herbelegging van dividend.

3 Het fonds kent geen benchmark.

4 Dit is het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorgaande boekjaar.

Rendement

Het positieve absolute rendement is het gevolg van het lagere rentepeil, waardoor obligatieleningen en renteswaps hoger gewaardeerd werden.

Portefeuillebeleid

Zwitserleven Long Duration Fonds is een beleggingsfonds dat belegt in obligaties, rentederivaten en geldmarktinstrumenten. Het fonds is daarmee met name geschikt als onderdeel van een beleggingsportefeuille die wordt aangehouden voor collectieve pensioenregelingen. Beleggingen met een lange duration kunnen aantrekkelijk zijn voor collectieve pensioenregelingen door de lange looptijd van de pensioenverplichtingen.

Voor een juiste afstemming met het beleggingsbeleid van de portefeuille en de verwerking van de in- en uitstroom van beleggingsgelden, zijn er in 2016 diverse wijzigingen in de portefeuille doorgevoerd. Zo werden staatsleningen verkocht van Nederland (onder meer met afloopdata in 2016 en 2033) en Duitsland (2042 en 2046). Gekocht werden staatsleningen van Nederland, Frankrijk en Duitsland met uiteenlopende afloopdata. Verder werd er een lening van GE Capital (2017) gekocht. Ook zijn enkele renteswaps afgesloten voor de gewenste duratie positie.

Risicobeheer

Beleggen brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 1.4 staat een omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's.

BELANGRIJKSTE FINANCIËLE RISICO'S	RISICO-BEREIDHEID	IMPACT	MATERIALISATIE	BEHEERSING
Marktrisiko Op basis van het beleggingsbeleid worden actieve marktrisicoposities ingenomen.	Hoog	Hoog	Standaarddeviatie ¹ ultimo 2016: 4,8%.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over marktrisiko.
Renterisiko Er is sprake van renterisiko. De rente heeft invloed op de koers en op de opbrengsten van een obligatie(fonds).	Hoog	Hoog	Modified duration ² ultimo 2016: 21,52 (ultimo 2015: 22,21). Een stijging van de rente kan een laag of negatief rendement tot gevolg hebben. Daarnaast is de huidige lage rentestand een indicatie van het verwachte rendement.	Het beleggingsbeleid is gericht op het, met een beperkt kredietrisico, matchen van de (duratie van de) verplichtingen van collectieve pensioencontracten van Zwitserleven. Het fonds heeft in dit kader een hoog renterisiko.
Concentratierisiko Er is een grote concentratie in Duitsland en Nederland	Gemiddeld	Laag	Niet van toepassing	De beleggingen worden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid.
Kredietrisiko Het fonds belegt in credits; er is sprake van kredietrisiko.	Hoog	Hoog	Gedurende de verslagperiode is het kredietrisicoprofiel van de portefeuille niet materieel gewijzigd.	De beleggingen worden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid. Er zijn minimale eisen aan de rating van de crediteuren. Enkel derivatentransacties onder een ISDA® Master Agreement en Credit Support Annex. Tegenpartijen hebben een gemiddelde counterparty rating van minimaal A bij het aangaan van de transactie.
Liquiditeitsrisiko Doordat voornamelijk in liquide vastrentende waarden wordt belegd is het liquiditeitsrisiko beperkt.	Laag	Gemiddeld	Gedurende de verslagperiode hebben zich geen problemen voorgedaan met betrekking tot de verhandelbaarheid.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over liquiditeitsrisiko.

- 1 De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt berekend op maandbasis over een periode van 36 maanden.
- 2 De modified duration (de gemiddelde rentetypische looptijd) geeft een indicatie wat de procentuele waardeverandering van het fonds zou zijn bij een wijziging van de marktrente van één procent.

Rentegevoeligheidscontributie

Rentegevoeligheidscontributie is de bijdrage van de modified duration per looptijdsegment per vastrentende beleggingscategorie. De rentegevoeligheidscontributie per looptijdsegment per vastrentende beleggingscategorie telt op tot de totale modified duration van de portefeuille.

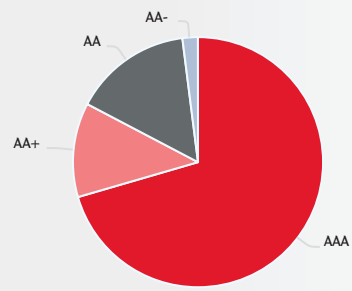
RENTEGEVOELIGHEIDSCONTRIBUTIE			
Looptijdsegment (jaar)	Rentegevoeligheidscontributie (effectieve rendement)		
	Obligaties	Renteswaps	Totaal
0 - 5	0,17	-0,23	-0,06
15 - 20	1,17	4,52	5,69
20 - 25	2,65	4,85	7,50
25 - 35	10,18	-1,78	8,40
Totaal	14,16	7,36	21,52

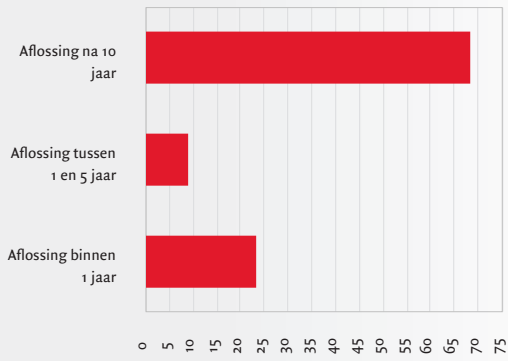
Geïndexeerd rendementsverloop

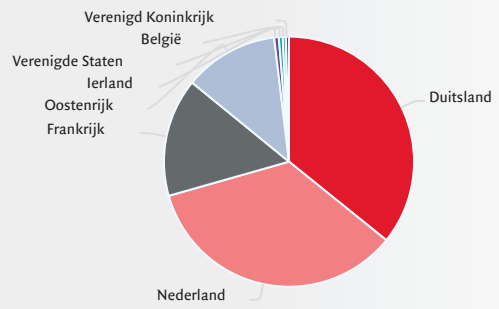
Ratingverdeling

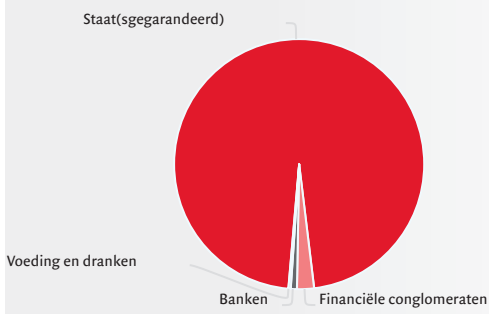
Looptijdverdeling

Landenverdeling

Sectorallocatie

1.18 Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds

Fondsprofiel

Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds belegt zijn vermogen in obligaties, rentederivaten en geldmarktinstrumenten. Het fonds belegt in leningen van overheden die door kredietbeoordelaar Standard & Poor's, Moody's of Fitch worden gewaardeerd met gemiddeld minimaal AA-. Leningen en geldmarktinstrumenten van lagere en regionale overheden en supranationale organisaties dienen een minimale gemiddelde rating van AAA te hebben. Geldmarktinstrumenten van ondernemingen met een minimale rating van AA- zijn beperkt toegestaan. Actief beleid wordt gevoerd op de keuze van obligaties en de verhouding tussen obligaties en renteswaps. Er wordt geen actief duration beleid gevoerd. Het beleggingsuniversum bestaat uit vermogenstitels uitgegeven in euro's of in voorlopers van deze munteenheid (oude nationale valuta). Er zal in dit fonds geen vreemd vermogen worden aangetrokken. Derivatentransacties mogen alleen worden aangegaan onder een ISDA® Master Agreement en Credit Support Annex met de betreffende tegenpartij. De partijen waarmee rentederivaten worden afgesloten zijn banken die als swap dealer optreden en ten tijde van het aangaan van een swap een minimale rating van A2/A hebben. Het beleggingsdoel is om met een beperkt kredietrisico, te streven naar het repliceren van een kasstroomoverzicht zoals opgenomen in het prospectus. De beleggingen in portefeuille kennen gemiddeld genomen een lange looptijd. Het fonds kent geen benchmark.

	FONDS-VERMOGEN IN MILJOENEN EURO'S ¹	RENDEMENT OP BASIS VAN INTRINSIEKE WAARDE NA KOSTEN ²	RENDEMENT BENCHMARK ³	DIVIDEND PER PARTICIPATIE IN EURO ⁴	INTRINSIEKE WAARDE PER PARTICIPATIE IN EURO ⁴
2016	819,0	19,87%	--	--	44,92
2015	680,8	-3,03%	--	--	37,47
2014	997,2	70,49%	--	--	38,64
2013	752,7	-12,31%	--	--	22,66

1 Ultimo verslagperiode.

2 Voor zover van toepassing is het rendement inclusief herbelegging van dividend.

3 Het fonds kent geen benchmark.

4 Dit is het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorgaande boekjaar.

Rendement

Het positieve absolute rendement is het gevolg van het lagere rentepeil, waardoor obligatieleningen en renteswaps hoger gewaardeerd werden.

Portefeuillebeleid

Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds is een beleggingsfonds dat belegt in obligaties, rentederivaten en geldmarktinstrumenten. Het fonds is daarmee met name geschikt als onderdeel van een beleggingsportefeuille die wordt aangehouden voor collectieve pensioenregelingen. Beleggingen met een lange duration kunnen aantrekkelijk zijn voor collectieve pensioenregelingen door de lange looptijd van de pensioenverplichtingen.

Voor een juiste afstemming met het beleggingsbeleid van de portefeuille en de verwerking van de in- en uitstroom van beleggingsgelden, zijn er in 2016 diverse wijzigingen in de portefeuille doorgevoerd. Zo werden er bijvoorbeeld staatsleningen verkocht van Nederland (met afloopdata in 2016 en 2017), Frankrijk (2041 en 2066) en Duitsland (2046). Gekocht werden staatsleningen van Nederland, Oostenrijk, Frankrijk en Duitsland met uiteenlopende afloopdata. Verder werden onder meer leningen gekocht van Belfius Bank (2017) en Royal bank of Scotland (2018). Ook zijn enkele renteswaps afgesloten voor de gewenste duratie positie.

Risicobeheer

Beleggen brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 1.4 staat een omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's.

BELANGRIJKSTE FINANCIËLE RISICO'S	RISICO-BEREIDHEID	IMPACT	MATERIALIZATIE	BEHEERSING
Marktrisico Op basis van het beleggingsbeleid worden actieve marktrisicoposities ingenomen.	Hoog	Hoog	Standaarddeviatie ¹ ultimo 2016: 7,9%.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over marktrisico.
Renterisico Er is sprake van renterisico. De rente heeft invloed op de koers en op de opbrengsten van een obligatie(fonds).	Hoog	Hoog	Modified duration ² ultimo 2016: 37,65 (ultimo 2015: 37,68). Een stijging van de rente kan een laag of negatief rendement tot gevolg hebben. Daarnaast is de huidige lage rentestand een indicatie van het verwachte rendement.	Het beleggingsbeleid is gericht op het, met een beperkt kredietrisico, matchen van de (duratie van de) verplichtingen van collectieve pensioencontracten van Zwitserleven. Het fonds heeft in dit kader een hoog renterisico.
Concentratierisico Er is een grote concentratie in Duitsland en Nederland	Gemiddeld	Laag	Niet van toepassing	De beleggingen worden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid.
Kredietrisico Het fonds belegt in credits; er is sprake van kredietrisico.	Hoog	Hoog	Gedurende de verslagperiode is het kredietrisicoprofiel van de portefeuille niet materieel gewijzigd.	De beleggingen worden over landen, sectoren en ondernemingen gespreid. Er zijn minimale eisen aan de rating van de crediteuren. Enkel derivatentransacties onder een ISDA® Master Agreement en Credit Support Annex. Tegenpartijen hebben gemiddelde counterparty rating van minimaal A bij het aangaan van de transactie.
Liquiditeitsrisico Doordat voornamelijk in liquide vastrentende waarden wordt belegd is het liquiditeitsrisico beperkt.	Laag	Gemiddeld	Gedurende de verslagperiode hebben zich geen problemen voorgedaan met betrekking tot de verhandelbaarheid.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over liquiditeitsrisico.

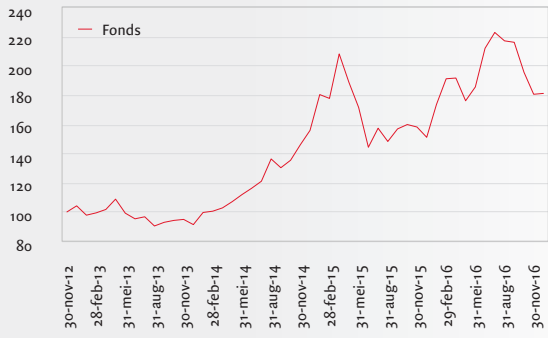
- 1 De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt berekend op maandbasis over een periode van 36 maanden.
- 2 De modified duration (de gemiddelde rentetypische looptijd) geeft een indicatie wat de procentuele waardeverandering van het fonds zou zijn bij een wijziging van de marktrente van één procent.

Rentegevoeligheidscontributie

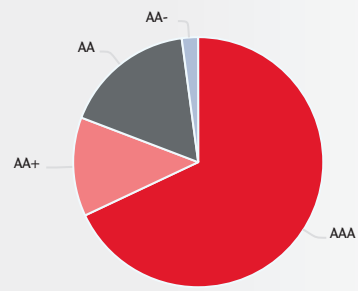
Rentegevoeligheidscontributie is de bijdrage van de modified duration per looptijdsegment per vastrentende beleggingscategorie. De rentegevoeligheidscontributie per looptijdsegment per vastrentende beleggingscategorie telt op tot de totale modified duration van de portefeuille.

RENTEGEVOELIGHEIDSCONTRIBUTIE			
Looptijdsegment	Rentegevoeligheidscontributie (effectieve rendement)		
	Obligaties	Renteswaps	Totaal
(jaar)			
0 - 5	0,17	-0,31	-0,13
25 - 35	10,51	3,11	13,62
35+	5,43	18,73	24,17
Totaal	16,12	21,53	37,65

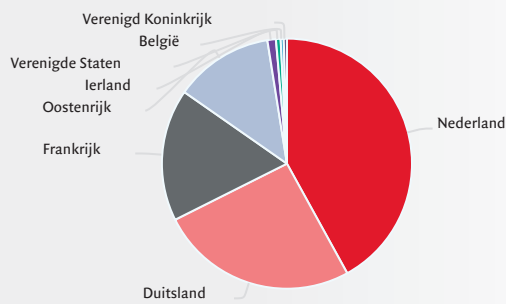
Geïndexeerd rendementsverloop

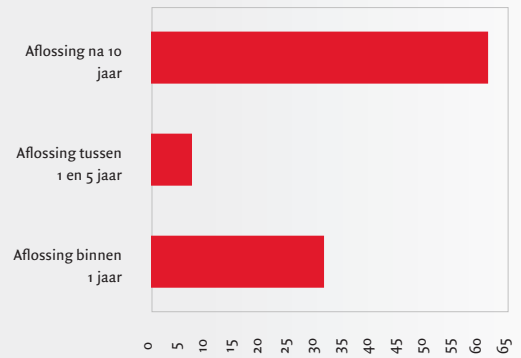
Ratingverdeling

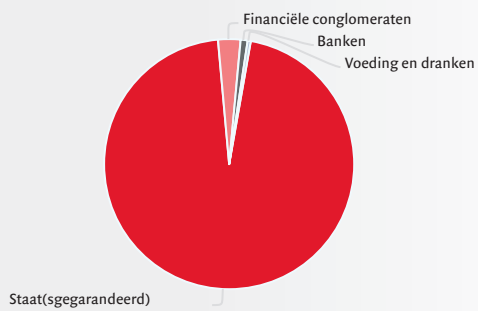
Landenverdeling (excl. renteswaps)

Looptijdverdeling

Sectorallocatie

Utrecht, 7 april 2017

Directie van ACTIAM N.V.

H. van Houwelingen
D.G. Keiller
J. Shen

Bijlage 1: Overzicht beleggingsstrategie en de vermogensbeheerder

Beleggingsfonds	Strategie	Vermogensbeheerder
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	Euro obligaties van ondernemingen met een hoge kredietwaardigheid	ACTIAM
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	Euro staatsobligaties	ACTIAM
Zwitserleven Medium Duration Fonds	Euro obligaties, rentederivaten en geldmarktinstrumenten	ACTIAM
Zwitserleven Long Duration Fonds	Euro obligaties, rentederivaten en geldmarktinstrumenten	ACTIAM
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	Euro obligaties, rentederivaten en geldmarktinstrumenten	ACTIAM

Bijlage 2: Overzicht verantwoordelijke fondsmanager

Beleggingsfonds	Fondsmanager(s)	Verantwoordelijk voor fonds sinds	Bij huidige asset manager sinds	In asset management industrie sinds
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	Johan Idema	2005	2005	1999
	Bas Kragten	2014	2008	1995
	Ad Kroot	2013	2006	2006
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	Johan Idema	2005	2005	1999
	Bas Kragten	2014	2008	1995
	Ad Kroot	2013	2006	2006
Zwitserleven Medium Duration Fonds	Johan Idema	2005	2005	1999
	Bas Kragten	2014	2008	1995
	Ad Kroot	2013	2006	2006
Zwitserleven Long Duration Fonds	Johan Idema	2005	2005	1999
	Bas Kragten	2014	2008	1995
	Ad Kroot	2013	2006	2006
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	Johan Idema	2005	2005	1999
	Bas Kragten	2014	2008	1995
	Ad Kroot	2013	2006	2006

Bijlage 3: Lijst van uitgesloten ondernemingen per 31 december 2016

BEDRIJF	MENSEN-RECHTEN	FUNDAMEN-TELE ARBEIDS-RECHTEN	CORRUPTIE	MILIEU	WAPENS	KLANT- EN PRODUCT-INTEGRITEIT
Adani Ports and Special Economic Zone				X		
Aerojet Rocketdyne Holdings, Inc. ¹					X	
Aeroteh SA ¹					X	
Airbus Group SE					X	
Alpha Natural Resources, Inc. ¹				X		
Aluminum Corporation of China Ltd.				X		
ArcelorMittal SA				X		
Arch Coal, Inc. ¹				X		
Aryt Industries Ltd. ¹					X	
Ashot Ashkelon Industries Ltd. ¹					X	
Babcock International Group PLC					X	
BAE Systems PLC					X	
Barrick Gold Corporation				X		
Beijing Capital International Airport Company			X			
BWX Technologies, Inc. ¹					X	
China Mobile Limited	X		X			
China Petroleum & Chemical Corporation (SINOPEC)	X					
China Power International Development				X		
China Resources Power Holdings				X		
Coal India	X			X		
Compagnie Financière Richemont SA					X	
CONSOL Energy Inc.				X		
Daicel Corporation					X	
Dassault Aviation SA ¹					X	
DICK's Sporting Goods, Inc.					X	
DMCI Holdings				X		
DTE Energy Company				X		
Elektrobras	X			X		
ENEA SA				X		
Fluor Corporation					X	
Freeport-McMoRan Inc.	X			X		
G4S PLC	X					
Gazprom PAO				X		
General Dynamics Corporation					X	
Grupo México S.A.B. de C.V.		X				
Guangdong Investment Ltd.				X		
Hanwha Chemical Corporation					X	
Hanwha Corporation					X	
Hanwha Life Insurance					X	
Harris Corporation					X	
Honeywell International Inc.					X	
Huadian Power International Corporation Ltd.				X		

BEDRIJF	MENSEN-RECHTEN	FUNDAMEN-TELE ARBEIDS-RECHTEN	CORRUPTIE	MILIEU	WAPENS	KLANT- EN PRODUCT-INTEGRITEIT
Huaneng Power International Inc.				X		
IOI Corporation Berhad	X			X		
Jacobs Engineering Group Inc.					X	
Kuala Lumpur Kepong Berhad	X	X				
Larsen & Toubro Ltd.					X	
Leonardo Finmeccanica SpA					X	
Lockheed Martin Corporation					X	
MDU Resources Group, Inc.				X		
Motovilikha Plants JSC ¹					X	
NiSource Inc.				X		
Norilsk Nickel				X		
NORINCO International Cooperation Ltd. ¹					X	
Northrop Grumman Corporation					X	
NTPC Ltd.				X		
Oil and Natural Gas Corporation	X	X		X		
Orbital ATK, Inc. ¹					X	
PAO Severstal		X				
PetroChina Company Ltd.	X		X	X		
Petróleo Brasileiro S.A. – Petrobras			X			
Petróleos Mexicanos		X				
PGE Polska Grupa Energetyczna SA				X		
Poongsan Corporation ¹					X	
PT Adaro Energy				X		
Raytheon Company					X	
Rheinmetall AG ¹					X	
Rio Tinto PLC	X			X		
Rockwell Collins, Inc.					X	
Rolls-Royce Holdings PLC					X	
Safran SA					X	
Serco Group PLC					X	
Singapore Technologies Engineering Ltd.					X	
Southern Copper Corporation	X	X		X		
Splav SRPA ¹					X	
Tauron Polska Energia				X		
Textron Inc.					X	
Thales SA					X	
The Boeing Company					X	
The Kroger Co.					X	
Tokyo Electric Power Company Holdings, Inc.	X					
Vedanta Limited	X			X		
Vedanta Resources PLC	X			X		
Wal-Mart de Mexico S.A.B. de C.V.		X	X			
Wal-Mart Stores Inc.		X			X	
Yanzhou Coal Mining Company Ltd.				X		

BEDRIJF	MENSEN-RECHTEN	FUNDAMEN-TELE ARBEIDS-RECHTEN	CORRUPTIE	MILIEU	WAPENS	KLANT- EN PRODUCT-INTEGRITEIT
Zijin Mining Group Co. Ltd.	X			X		

- 1 Hoewel dit bedrijf op dit moment niet in ons beleggingsuniversum voorkomt, hebben wij het onderzocht naar aanleiding van signalen van omstreden activiteiten. Als resultaat van dit onderzoek is besloten het bedrijf preventief uit te sluiten van investeringen.

Bijlage 4: Lijst van uitgesloten staatsobligaties per 31 december 2016

LAND	EU- OF VN- WAPENEMBARGO'S	FREEDOM HOUSE 'NIET VRIJ'	TRANSPARENCY INTERNATIONAL CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX	WERELDBANK WORLD GOVERNANCE INDICATORS
Afghanistan		x	x	x
Algerije		x		x
Angola		x	x	x
Azerbeidzjan		x	x	x
Bahrein		x		
Bangladesh			x	x
Bolivia				x
Brunei		x		
Burundi		x	x	x
Centraal-Afrikaanse Republiek	x	x	x	x
China	x	x		
Cambodja		x	x	x
Comoren			x	x
Cuba		x		
Democratische Republiek Congo (Congo-Kinshasa)		x	x	x
Djibouti		x		x
Dominicaanse Republiek			x	
Ecuador				x
Egypte	x	x		x
Equatoriaal-Guinea		x		x
Eritrea	x	x	x	x
Ethiopië		x		x
Gabon		x		x
Gambia		x	x	x
Georgië		x		
Guatemala			x	x
Guinee			x	x
Guinee-Bissau			x	x
Guyana			x	
Haïti			x	x
Honduras			x	x
India		x ¹		
Irak		x	x	x
Iran	x	x	x	x
Israël		x ¹		
Ivoorkust	x		x	x
Jemen		x	x	x
Jordanië		x		
Kameroen		x	x	x
Kazachstan		x	x	
Kenia			x	x
Kirgizië			x	x
Laos		x	x	x
Libanon			x	x
Liberia				x
Libië	x	x	x	x
Madagaskar			x	x
Mali			x	x
Marokko		x ¹		
Mauritanië		x	x	x
Moldavië		x ¹		
Mozambique			x	x
Myanmar	x	x	x	x

LAND	EU- OF VN- WAPENEMBARGO'S	FREEDOM HOUSE 'NIET VRIJ'	TRANSPARENCY INTERNATIONAL CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX	WERELDBANK WORLD GOVERNANCE INDICATORS
Nepal			x	x
Nicaragua			x	
Niger				x
Nigeria			x	x
Noord-Korea	x	x	x	x
Oeganda		x	x	x
Oekraïne		x ¹	x	x
Oezbekistan		x	x	x
Oost-Timor			x	x
Pakistan		x ¹	x	x
Palestina (West Bank en Gaza)		x		x
Papoea-Nieuw-Guinea			x	
Paraguay			x	x
Qatar		x		
Republiek Congo (Congo-Brazzaville)		x	x	x
Rusland	x	x	x	x
Rwanda		x		
Saoedi-Arabië		x		
Sierra Leone			x	x
Soedan	x	x	x	x
Somalië	x	x	x	x
Swaziland		x		x
Syrië	x	x	x	x
Tadzjikistan		x	x	x
Tanzania			x	
Thailand		x		
Togo			x	x
Tsjaad		x	x	x
Turkmenistan		x	x	x
Venezuela			x	x
Verenigde Arabische Emiraten		x		
Vietnam		x	x	
Wit-Rusland	x	x	x	x
Zimbabwe	x	x	x	x
Zuid-Soedan	x	x	x	x

¹ Deze landen worden als 'vrij' beschouwd door Freedom House, maar betwiste gebieden binnen hun grenzen worden beschouwd als 'niet vrij'.

2 Jaarrekening 2016

Zwitslerleven Institutionele Beleggingsfondsen

2.1 Balans

Vóór winstbestemming en in duizenden euro's	REF. ¹	31-12-2016	31-12-2015
Beleggingen	1	2.975.801	2.477.134
Vorderingen	2	52.491	36.096
Overige activa			
Liquide middelen	3	1.446	62.255
Kortlopende schulden	4	101	37.577
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		53.836	60.774
Activa min kortlopende schulden		3.029.637	2.537.908
Fondsvermogen	5		
Gestort kapitaal		2.041.403	1.798.410
Overige reserves		717.860	751.865
Onverdeeld resultaat		270.374	-12.367
Totaal fondsvermogen		3.029.637	2.537.908

¹ De referenties in de balans en de winst-en-verliesrekening verwijzen naar de toelichtingen op de betreffende posten.

2.2 Winst-en-verliesrekening

In duizenden euro's	REF.	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Opbrengsten uit beleggingen	6	73.637	62.098
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	7		
Obligaties		12.693	17.869
Renteswaps		140.573	17.088
Futures		39	-158
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	8		
Obligaties		126.423	-63.675
Renteswaps		-81.406	-44.455
Overige bedrijfsopbrengsten	9	--	20
Som der bedrijfsopbrengsten		271.959	-11.213
Bedrijfslasten			
Service fee	10	1.230	1.110
Overige bedrijfslasten	11	355	44
Som der bedrijfslasten		1.585	1.154
Resultaat		270.374	-12.367

2.3 Kasstroomoverzicht

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	270.374	-12.367
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-153.305	-34.799
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-45.017	108.130
Aankoop van beleggingen	-1.445.504	-1.562.009
Verkoop en lossingen van beleggingen	1.104.583	1.662.660
Mutaties in activa en passiva:		
Toename(-)/afname(+) van kortlopende vorderingen	-17.168	1.216
Toename(+)/afname(-) van kortlopende schulden	-37.476	37.487
Netto kasstromen uit beleggingsactiviteiten	-323.513	200.318
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	633.530	666.376
Inkoop van participaties	-368.287	-802.985
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte van participaties	773	-242
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop van participaties	--	--
Uitgekeerd dividend	-3.312	-4.671
Netto kasstromen uit financieringsactiviteiten	262.704	-141.522
Effect van valutakoersverschillen op gehouden geldmiddelen	--	--
Toename(+)/afname(-) geldmiddelen	-60.809	58.796
Liquide middelen begin van de verslagperiode	62.255	3.459
Schulden aan kredietinstellingen begin van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen begin van de verslagperiode	62.255	3.459
Liquide middelen einde van de verslagperiode	1.446	62.255
Schulden aan kredietinstellingen einde van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen einde van de verslagperiode	1.446	62.255

2.4 Toelichting

Algemeen

Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen is een beleggingsfonds in de vorm van een fonds voor gemene rekening met een open-end structuur dat is opgericht 29 maart 2010. Participaties worden door Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen alleen aangeboden aan professionele beleggers in de zin van de Wft. ACTIAM N.V. (de 'Beheerder') kan besluiten om onder omstandigheden de inkoop van participaties op te schorten. Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen is een paraplufonds bestaande uit verschillende series participaties, subfondsen genaamd, waarin afzonderlijk kan worden belegd. De verslagperiode heeft betrekking op de periode van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016, behalve voor Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds waarvoor de verslagperiode eindigt op 7 december 2016. De jaarrekening is opgemaakt op 7 april 2017.

Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen bestaat uit de volgende fondsen:

- Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds (opgeheven per 7 december 2016)
- Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds
- Zwitserleven Medium Duration Fonds
- Zwitserleven Long Duration Fonds
- Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds

Deelname in één of meer fondsen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen kan uitsluitend geschieden door professionele beleggers in de zin van de Wft. Het Fonds wordt uitsluitend aangeboden in Nederland. Elk subfonds (hierna 'fonds') heeft zijn eigen beleggingsbeleid, risicoprofiel en koersvorming. Voor alle fondsen geldt dat het beleggingsbeleid met name is gericht op het behalen van vermogensgroei op de lange termijn. Ook de administratie van elk fonds is gescheiden door het gebruik van separate rekeningen. Het in een afzonderlijk fonds gestort kapitaal wordt afzonderlijk belegd. Zowel de kosten als de opbrengsten worden per fonds afzonderlijk verantwoord. Waardestijgingen en waardedalingen in de portefeuille van een fonds komen ten goede aan of ten laste van de houders van de desbetreffende serie participaties.

Conform de Wet op het financieel toezicht (Wft) is er sprake van afgescheiden vermogens tussen de verschillende fondsen. Hoewel sprake is van (administratief) afgescheiden vermogens vormen de fondsen in juridische zin één geheel.

De fondsen zijn gevormd voor onbepaalde tijd en zijn niet genoteerd aan enige effectenbeurs. Aan de jaarrekening 2016 van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen zijn toegevoegd de jaarcijfers van de onderliggende fondsen waarin Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen haar vermogen heeft belegd. Deze worden geacht integraal onderdeel uit te maken van de toelichting op deze jaarrekening van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen.

Deze jaarrekening is opgesteld volgens de voorschriften die zijn vastgelegd in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 615 (RJ 615) Beleggingsinstellingen en uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Op onderdelen zijn in deze jaarrekening bewoordingen gehanteerd die afwijken van de modellen, omdat deze beter de inhoud van de post weergeven.

ACTIAM, die het beheer voert over Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen, is een 100% deelneming van VIVAT N.V. te Utrecht.

Bewaarder

De bewaarder is een onder wettelijk toezicht staande entiteit met als wettelijke taken onder andere het monitoren van kasstromen, naleving van beleggingsbeleid en eigendomsverificatie ten aanzien van de financiële activa van de beleggingsfondsen. KAS Trust & Depositary Services B.V. te Amsterdam is door ACTIAM aangesteld als bewaarder van de door ACTIAM beheerde beleggingsfondsen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

Tenzij anders vermeld luiden alle bedragen in duizenden euro's en worden de in de balans opgenomen posten gewaardeerd tegen marktwaarde. De vergelijkende cijfers zijn, waar nodig, aangepast ten behoeve van het inzicht.

Vreemde valuta

De rapportage en functionele valuta van het paraplufonds en de fondsen is de euro. De fondsen beleggen alleen in vermogenstitels uitgegeven in euro's of in voorlopers van deze munteenheid (oude nationale valuta).

Criteria opname in de balans

Een financieel instrument wordt in de balans opgenomen zodra het waarschijnlijk is dat toekomstige economische voordelen van het financiële instrument naar het beleggingsfonds zullen toevloeien. De reële waarde van een financieel instrument bij eerste opname is gelijk aan de kostprijs van een financieel instrument.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het financieel instrument aan een derde worden overgedragen.

Ontvangen collateral in de vorm van staatsobligaties uit hoofde van uitstaande derivatenposities wordt niet opgenomen op de balans aangezien de fondsen geen beschikkingsmacht hebben over deze stukken. De tegenpartij ontvangt deze stukken terug zodra de waarde van de derivaten die de fondsen met deze tegenpartij hebben afgesloten, daartoe aanleiding geeft.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de beheerder oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De waarderingsgrondslagen van de beleggingen zijn naar de mening van de beheerder het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie, en vereisen schattingen en veronderstellingen. In de paragrafen hieronder zijn de waarderingsgrondslagen van de beleggingen opgenomen.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Beleggingen

Transactiekosten

Transactiekosten bij aan- en verkoop van beleggingen worden als onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Transactiekosten bij aankoop van beleggingen worden derhalve niet geactiveerd. Transactiekosten voor vastrentende waarden zijn niet te bepalen daar zij in de aan- en verkoopkoers zijn opgenomen en niet separaat worden vastgelegd. De totale hoogte van de transactiekosten voor vastrentende waarden is derhalve niet met voldoende nauwkeurigheid vast te stellen. De omloopsnelheid van de portefeuille, die in de jaarrekening van elk fonds wordt vermeld, is een indicatie van de transactiekosten.

Beleggingen met een beursnotering

De vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde. Als er sprake is van een actieve markt wordt gebruikgemaakt van de relevante biedkoersen of, als biedkoersen niet aanwezig zijn, van de relevante midkoers (tussen Bid en Ask) ten tijden van het slot van de markt. Wanneer er geen actieve markt beschikbaar is voor een vastrentende belegging, wordt gebruikgemaakt van een koers die is afgeleid van quoteringen van vergelijkbare beleggingen, of van een koers op basis van een indicatieve quote die is verkregen van derde partijen die een markt onderhouden in de betreffende beleggingen. Indien dit niet mogelijk is, wordt de koers modelmatig bepaald. Als financiële instrumenten op verschillende effectenbeurzen zijn genoteerd, bepaalt de beheerder van welke effectenbeurs de koers in aanmerking wordt genomen.

Beleggingen zonder beursnotering

Niet aan een effectenbeurs genoteerde of verhandelde beleggingen en eventuele incurante beleggingen worden gewaardeerd op basis van een indicatieve waardering. Deze indicatieve waardering wordt ontvangen van externe partijen. Als deze niet beschikbaar is, wordt de waardering modelmatig bepaald. De beheerder zal alles in het werk stellen om een zo accuraat en recent mogelijke waardering toe te kennen. Dit betekent dat de waardering gedateerd kan zijn. Als na vaststelling van de intrinsieke waarde van het fonds, maar voorafgaand aan publicatie van het jaarverslag, informatie beschikbaar komt die leidt tot een materieel ander inzicht in de intrinsieke waarde die in het jaarverslag wordt gepubliceerd,

zal dit in het verslag worden verwerkt en toegelicht. De nadere informatie zal worden verwerkt bij de eerstvolgende vaststelling van de intrinsieke waarde. Van waarderingsmodellen die modelmatig zijn bepaald, worden de uitkomsten van het model door een onafhankelijke accountant getoetst.

Derivaten

Beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde op basis van de meest recente slotkoers. Derivaten die niet beursgenoteerd zijn, worden gewaardeerd aan de hand van waarderingsmodellen. Deze waarderingsmodellen worden gevoed door objectieve marktdata. Ultimo verslagperiode waren er geen beursgenoteerde derivaten in de portefeuille.

Deposito's

Deposito's worden gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde is nagenoeg gelijk aan de nominale waarde omdat de deposito's een korte looptijd hebben.

Vorderingen en schulden

Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Aangezien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen en schulden.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De nominale waarde is nagenoeg gelijk aan de marktwaarde als gevolg van de korte looptijden van de betreffende posten.

Verwerking van plaatsing en inkoop van participaties

De uit hoofde van plaatsing en inkoop van participaties ontvangen respectievelijk betaalde bedragen worden geheel verwerkt in het gestorte kapitaal van het desbetreffende fonds.

Participaties als eigen vermogen

Participatiehouders van het fonds hebben het recht om hun participatie terug te verkopen aan het fonds en participaties hebben daarmee een kenmerk van vreemd vermogen. De participaties van het fonds worden in de jaarrekening als fondsvermogen verantwoord, omdat de participaties aan de volgende kenmerken voldoen:

- de houder van de participatie heeft recht op een pro-rata deel van de netto activa in het beleggingsfonds; en
- de participatie is achtergesteld ten opzichte van alle andere instrumenten.

Op- en afslagen bij toe- en uittredingen

Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen heeft de participaties in de fondsen Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds en Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds in de verslagperiode aangeboden, tegen intrinsieke waarde. De beheerder kan in het belang van zittende participanten besluiten om bij uitgifte en inkoop van participaties van deze fondsen een op- of afslag te hanteren ter dekking van transactiekosten van aan- en verkopen van beleggingen. De beheerder bepaalt per transactie de hoogte van de eventuele op- of afslag. In de verslagperiode was er geen sprake van op- en afslagen voor Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds en Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds.

Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen biedt de participaties in Zwitserleven Medium Duration Fonds, Zwitserleven Long Duration Fonds en Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds aan tegen de geldende intrinsieke waarde vermeerderd met een opslag. Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen neemt participaties van deze fondsen terug tegen de geldende intrinsieke waarde minus een afslag. Deze op- of afslag komt geheel ten goede aan het betreffende fonds, opdat de aan- en verkoopkosten van de onderliggende financiële instrumenten worden gedekt. Tevens worden bestaande participanten in het fonds hierdoor beschermd tegen de kosten die worden gemaakt om eigen participaties uit te geven of in te kopen. Het staat de beheerder vrij om de op- dan wel afslag in neerwaartse zin te herzien, mits de gerelateerde kosten gedekt zijn. Participaties worden in principe dagelijks verhandeld. Per 15 juli 2015 zijn de op- en afslagen voor Zwitserleven Long Duration Fonds en Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds met 5 basispunten verlaagd tot 25 resp. 35 basispunten.

De op- en afslagen waren gedurende de verslagperiode als volgt:

Naam fonds	Opslag Basispunten	Afslag Basispunten
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	--	--
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	--	--
Zwitserleven Medium Duration Fonds	5	5
Zwitserleven Long Duration Fonds	20 (tot 01/09/2016: 25)	20 (tot 01/09/2016: 25)
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	30 (tot 01/09/2016: 35)	30 (tot 01/09/2016: 35)

Met ingang van 1 januari 2017 zijn de voorwaarden van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen aangepast, vanaf deze datum worden ook op- en afslagen gehanteerd voor Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds. De op- of afslagen komen geheel ten goede van de fondsen, zodat de aan- en verkoopkosten van de onderliggende financiële instrumenten worden afgedekt. Participanten in de fondsen worden hierdoor beschermd tegen de kosten die worden gemaakt om participaties uit te geven of in te kopen. Voor de actuele op- en afslagen kunt u het prospectus raadplegen.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Het resultaat wordt voornamelijk bepaald door de (niet-)gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen over de verslagperiode, onder aftrek van de aan de verslagperiode toe te rekenen kosten. Daarnaast bestaat het resultaat uit de directe beleggingsopbrengsten betreffende interest. De interestbaten betreft de bruto ontvangen rente op obligaties onder aftrek van provisie. De rente wordt verantwoord in de periode waarop zij betrekking heeft.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst van de liquide middelen, die gedurende de verslagperiode beschikbaar zijn gekomen en de wijze waarop deze zijn aangewend. De kasstromen worden gesplitst naar beleggingsactiviteiten en financieringsactiviteiten.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeveranderingen direct in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord. In het kasstroomoverzicht wordt het resultaat, door aanpassingen hierop, tot kasstromen herleid.

Het kasstroomoverzicht is in deze jaarrekening over beide boekjaren gewijzigd ten opzichte van eerder gepresenteerde jaarrekeningen. De wijziging betreft de uitsplitsing van de vorderingen en schulden ten gevolge van kasstromen óf uit beleggingsactiviteiten óf uit financieringsactiviteiten. Dit heeft alleen gevolg voor de presentatie van die kasstromen, niet voor de uitkomsten daarvan.

Fiscale structuur

Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen is een fonds voor gemene rekening dat niet belastingplichtig is in de zin van artikel 2 lid 2 van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en artikel 1 lid 2 van de Wet op de dividendbelasting 1965. Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen is derhalve een fiscaal transparant lichaam. Alle activa en passiva, alsmede de resultaten, worden pro rata naar aandeel en tijd toegerekend aan de houders van participaties. De fondsen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen kunnen, voor zover van toepassing, eventuele dividendbelasting en buitenlandse bronbelasting niet zelf terugontvangen van de Nederlandse of buitenlandse fiscus. Dit recht komt toe aan de houders van de participaties in de fondsen.

Financiële risico's en beheersingsmaatregelen

De activiteiten van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen kunnen financiële risico's van verscheidene aard met zich meebrengen. Deze risico's bestaan voornamelijk uit marktrisico, renterisico, concentratierisico, actief rendementsrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico.

In hoofdstuk 1 wordt per fonds inzicht gegeven in het risicomanagementbeleid, de gebruikte financiële instrumenten en de belangrijkste risico's. De risico's zijn hierna en in de toelichting op de jaarrekening van de fondsen verder uitgewerkt.

Marktrisico

In hoofdstuk 1 is in de paragraaf 'Fondsprofiel', waar relevant, een verdeling van de portefeuille naar sector en/of land, evenals naar looptijden opgenomen. Voor de segmentatie van de beleggingen wordt verwezen naar de informatie zoals die is opgenomen in de jaarrekening van de fondsen.

Landenverdeling obligaties

In duizenden euro's		
MARKTWAARDE		%
3.064.665	Beleggingen per 31 december 2016	100,0
1.173.258	Nederland	38,2
890.172	Duitsland	29,1
504.183	Frankrijk	16,5
374.232	Oostenrijk	12,2
36.842	Verenigde Staten	1,2
25.291	Ierland	0,8
21.349	Verenigd Koninkrijk	0,7
14.415	België	0,5
4.626	Italië	0,2
4.237	Spanje	0,1
3.467	Australië	0,1
3.167	Zweden	0,1
1.615	Denemarken	0,1
1.594	Luxemburg	0,1
1.522	Finland	0,1
1.350	Noorwegen	-
869	Mexico	-
671	Caymaneilanden	-
555	Bermuda	-
328	Zwitserland	-
317	Jersey	-
300	Guernsey	-
204	Canada	-
101	Hongkong	-

Sectorallocatie obligaties

In duizenden euro's		
MARKTWAARDE		%
3.064.665	Beleggingen per 31 december 2016	100,0
2.856.597	Staat(sgegarandeerd)	93,1
71.589	Financiële conglomeraten	2,3
60.653	Banken	2,0
16.850	Voeding en dranken	0,6
14.116	Nutsbedrijven	0,5
8.889	Telecommunicatiediensten	0,3
8.325	Kapitaalgoederen	0,3
5.931	Consumentenservicebedrijven	0,2
5.697	Auto's	0,2
4.850	Verzekeringen	0,2
3.764	Basisgoederen	0,1
3.758	Energie	0,1
2.361	Technologie	0,1
1.285	Media	-

Renterisico

Alle fondsen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen beleggen in vastrentende waarden en staan bloot aan renterisico. Voor Zwitserleven Medium Duration Fonds, Zwitserleven Long Duration Fonds en Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds (de 'Duration-fondsen') geldt dat het beleggingsbeleid is gericht op een portefeuille met een duration die ligt binnen een bepaalde bandbreedte. In Zwitserleven Medium Duration Fonds is de duration gebaseerd op een cashflowverdeling tussen de 1 en 15 jaar, in Zwitserleven Long Duration Fonds op een cashflowverdeling tussen de 16 en 30 jaar en in Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds op een cashflowverdeling tussen de 31 en 59 jaar.

Bij alle fondsen is het gebruik van derivaten toegestaan. Bij Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds is gedurende de verslagperiode gebruik gemaakt van futures, bij de Duration-fondsen is actief gebruik gemaakt van

renteswaps. Het gebruik van derivaten binnen de Duration-fondsen heeft tot doel het opbouwen van een portefeuille van beleggingen met een lange duration. Fluctuatie van de rente, zowel omhoog als omlaag, zal een sterk effect hebben op de waarde van de beleggingen (sterke daling respectievelijk sterke stijging).

In de jaarcijfers van alle fondsen zijn de gemiddelde resterende looptijden, het effectief rendement, het couponrendement en de modified duration opgenomen. In de specificatie van de beleggingen is ook de renteherzieningsdatum van de belegging gegeven.

Valutarisico

Voor Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds en Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds (opgeheven per 7 december 2016) luidden de aangehouden beleggingen gedurende de verslagperiode in euro's. Voor de Duration-fondsen geldt dat het beleggingsuniversum bestaat uit vermogenstitels uitgegeven in euro's of in voorlopers van deze munteenheid (oude nationale valuta). Derhalve is geen van de fondsen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen gedurende de verslagperiode blootgesteld aan valutarisico's.

Kredietrisico

Alle fondsen beleggen in vastrentende waarden en lopen kredietrisico. Er wordt een maximaal kredietrisico gelopen op het totaal van de beleggingen in vastrentende waarden, vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico voor Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen bedraagt ultimo verslagperiode € 3,1 miljard (ultimo 2015: € 2,6 miljard). Renteswaps zijn hierbij buiten beschouwing gelaten omdat zoals gezegd het kredietrisico op deze derivaten wordt afgedekt door middel van collateral.

Voor alle fondsen geldt bovendien dat als gevolg van vooral verkooptransacties kortlopende vorderingen ontstaan. Deze kortlopende vorderingen kennen een zeer laag risico omdat de onderliggende activa slechts worden geleverd tegen gelijktijdige ontvangst van het transactiebedrag.

Hieronder is voor vastrentende beleggingen de verdeling over categorieën van kredietwaardigheid ('ratings') aangegeven. In de toelichting op de jaarrekening van de fondsen is het maximale kredietrisico per fonds aangegeven.

Ratingverdeling obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
3.064.665	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
2.040.125	AAA	66,6	
373.796	AA+	12,2	
486.305	AA	15,9	
74.422	AA-	2,4	
9.449	A+	0,3	
12.718	A	0,4	
19.734	A-	0,6	
25.619	BBB+	0,8	
17.807	BBB	0,6	
4.690	BBB-	0,2	

Tegenpartijrisico

Ultimo verslagperiode hebben de fondsen geen tegenpartijrisico uit hoofde van afgeleide financiële instrumenten.

Uitbestedingsrisico en monitoring van risico's

De beheerder heeft een deel van de vermogensbeheertaken uitbesteed aan derden. ACTIAM bewaakt het voldoen aan wet- en regelgeving, alsmede beursvoorschriften. Er is periodiek overleg tussen ACTIAM en de afdeling Juridische Zaken en Fiscale Zaken van VIVAT. Daarnaast is de afdeling Compliance betrokken bij de monitoring van de fondsbeheeractiviteiten binnen en buiten ACTIAM.

Balans

1 Beleggingen

Samenstelling van de beleggingen

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Obligaties	3.064.665	2.466.094
Renteswaps	-88.864	11.040
Futures	--	--
Totaal	2.975.801	2.477.134

Obligaties

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	2.466.094	2.438.671
Aankopen	1.445.504	1.562.009
Verkopen	-521.872	-1.120.747
Verkopen u.h.v. opheffing Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	-40.576	--
Lossingen	-423.601	-368.033
Gerealiseerde waardeveranderingen	12.693	17.869
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	126.423	-63.675
Stand ultimo periode	3.064.665	2.466.094

Ultimo verslagperiode zijn geen beleggingen uitgeleend.

Renteswaps

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	11.040	212.445
Aankopen	--	--
Verkopen	-159.071	-174.038
Gerealiseerde waardeveranderingen	140.573	17.088
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-81.406	-44.455
Stand ultimo periode	-88.864	11.040

Futures

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	--	--
Verkopen (afwikkelen van posities)	-39	158
Gerealiseerde waardeveranderingen	39	-158
Stand ultimo periode	--	--

Beleggingen per fonds

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	--	43.387
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	107.689	111.975
Zwitserleven Medium Duration Fonds	909.624	715.853
Zwitserleven Long Duration Fonds	1.154.322	934.767
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	804.166	671.152
Totaal	2.975.801	2.477.134

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de jaarrekeningen van de fondsen.

2 Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Te vorderen van participanten	128	901
Lopende rente obligaties	46.588	32.728
Lopende rente renteswaps	5.775	2.467
Totaal	52.491	36.096

De vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

3 Liquide middelen

Als liquide middelen worden aangemerkt alle direct opeisbare tegoeden bij banken. In het saldo liquide middelen is geen ontvangen cash collateral uit hoofde van uitstaande derivatenposities inbegrepen (2015: € 37,5 miljoen ontvangen cash collateral). De verplichting die gepaard gaat met ontvangen cash collateral is aan de passivazijde onder de kortlopende schulden verantwoord.

4 Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Te betalen uit hoofde van ontvangen cash collateral	--	37.490
Te betalen service fee	101	87
Totaal	101	37.577

De schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

De te betalen service fee is te betalen aan de Beheerder welke als een gelieerde partij is te beschouwen.

5 Fondsvermogen

Het fondsvermogen is als volgt over de fondsen verdeeld:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	--	44.162
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	109.307	114.257
Zwitserleven Medium Duration Fonds	930.325	732.117
Zwitserleven Long Duration Fonds	1.170.976	966.605
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	819.029	680.767
Totaal	3.029.637	2.537.908

Fondsvermogen

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	2.537.908	2.691.555
Uitgifte participaties	633.530	666.376
Inkoop participaties	-408.863	-802.985
Uitgekeerd dividend	-3.312	-4.671
Resultaat over de verslagperiode	270.374	-12.367
Stand ultimo periode	3.029.637	2.537.908

Verloop aantal participaties per fonds in de verslagperiode

	Stand per 01-01-2015	Uitgegeven	Ingekocht	Stand per 31-12-2015	Uitgegeven	Ingekocht	Stand per 31-12-2016
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	4.649.712	588.408	-1.516.716	3.721.404	103.825	-3.825.229	--
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	12.279.050	1.030.825	-3.530.638	9.779.237	739.947	-1.414.697	9.104.487
Zwitserleven Medium Duration Fonds	17.934.932	13.347.502	-5.328.041	25.954.393	7.932.064	-2.138.785	31.747.672
Zwitserleven Long Duration Fonds	29.670.599	6.296.845	-6.416.049	29.551.395	5.841.672	-3.830.616	31.562.451
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	25.807.814	1.096.318	-8.736.627	18.167.505	2.994.637	-2.927.235	18.234.907
Totaal	90.342.107	22.359.898	-25.528.071	87.173.934	17.612.145	-14.136.562	90.649.517

Winst-en-verliesrekening

6 Opbrengsten uit beleggingen

Onder opbrengsten uit beleggingen wordt de verdiende interest verantwoord.

Opbrengsten uit beleggingen

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	1.031	1.219
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	2.646	3.841
Zwitserleven Medium Duration Fonds	25.659	22.992
Zwitserleven Long Duration Fonds	23.209	15.720
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	21.092	18.326
Totaal	73.637	62.098

7 Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

De gerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald door op de verkoopopbrengst (inclusief verkoopkosten) de balanswaarde aan het begin van de verslagperiode dan wel de gemiddelde kostprijs van de aankopen gedurende de verslagperiode in mindering te brengen. De aan- en verkoopkosten van de beleggingen vormen onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen van de beleggingen. De transactiekosten kunnen niet geïdentificeerd en gekwantificeerd worden.

Gerealiseerde waardeveranderingen per beleggingsfonds

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	1.608	282
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	1.018	-426
Zwitserleven Medium Duration Fonds	9.217	-3.852
Zwitserleven Long Duration Fonds	29.892	-2.395
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	111.570	41.190
Totaal	153.305	34.799

8 Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

De niet-gerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald door op de balanswaarde ultimo verslagperiode de balanswaarde aan het begin van de verslagperiode in mindering te brengen dan wel de gemiddelde kostprijs van de aankopen gedurende de verslagperiode.

Niet-gerealiseerde waardeveranderingen per beleggingsfonds

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	--	-1.607
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	1.453	-3.709
Zwitserleven Medium Duration Fonds	-8.432	-19.914
Zwitserleven Long Duration Fonds	64.028	-27.342
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	-12.032	-55.558
Totaal	45.017	-108.130

9 Overige bedrijfsopbrengsten

Onder de overige bedrijfsopbrengsten worden security lending fees verantwoord alsmede overige niet nader te rubriceren bedrijfsopbrengsten. Omdat er geen beleggingen meer worden uitgeleend, waren er in de verslagperiode geen security lending fees.

Overige bedrijfsopbrengsten

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Overige bedrijfsopbrengsten	--	20
Totaal	--	20

10 Service fee

De Beheerder brengt de fondsen een service fee in rekening. De service fee dient ter dekking van kosten van de bewaarder, de beheerder, kosten van administratie, oprichtings- en introductiekosten en bewaargeving van effecten, alsmede van alle andere operationele kosten zoals die van toezicht en registratie, accountantscontrole, verslaggeving en participantenvergaderingen. De service fee bedraagt op jaarbasis 0,040% van het gemiddelde fondsvermogen. Maandelijks wordt hiertoe 1/12e deel van 0,040% over het gemiddelde fondsvermogen in rekening gebracht gedurende de maand dat op dagbasis gereserveerd wordt.

In de service fee zijn begrepen de kosten voor het beheer van het fondsvermogen door de beheerder.

Totale service fee in fondsen

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	17	18
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	42	50
Zwitserleven Medium Duration Fonds	345	288
Zwitserleven Long Duration Fonds	470	416
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	356	338
Totaal	1.230	1.110

11 Overige bedrijfslasten

Onder de overige bedrijfslasten wordt rente rekening courant verantwoord.

Overige bedrijfslasten

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Rente rekening courant	355	44
Totaal	355	44

Lopende kosten factor

De lopende kosten factor (LKF) van een beleggingsfonds omvat alle kosten die in een jaar ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten. De lopende kosten factor wordt uitgedrukt in procenten van het gemiddeld fondsvermogen van het desbetreffende fonds. Het gemiddelde fondsvermogen is berekend op basis van de frequentie van het afgeven van de intrinsieke waarde of 'net asset value' (NAV). De intrinsieke waarde wordt

berekend op iedere dag waarop de effectenbeurs van Euronext Amsterdam N.V. voor de handel in Nederland geopend is. Alle afgegeven NAV's gedurende de verslagperiode worden opgeteld en gedeeld door het aantal afgegeven NAV's.

De service fees zijn de enige kosten die bij het fonds in rekening worden gebracht. De lopende kosten factor kan afwijken van de service fee door fluctuaties in het vermogen en de gehanteerde berekeningssystematiek van de lopende kosten factor.

Lopende kosten factor (LKF) en totale service fee

	Lopende kosten factor		Service fee	
	2016	2015	2016	2015
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	0,040%	0,040%	0,040%	0,040%
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	0,040%	0,040%	0,040%	0,040%
Zwitserleven Medium Duration Fonds	0,040%	0,040%	0,040%	0,040%
Zwitserleven Long Duration Fonds	0,040%	0,040%	0,040%	0,040%
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	0,040%	0,040%	0,040%	0,040%

Omloopfactor

De omloopfactor van de activa geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille van het fonds. Op deze manier wordt inzicht gegeven in de mate waarin er actief beheer plaatsvindt in de beleggingsportefeuille.

De Omloopfactor wordt als volgt berekend:

$$[(\text{Totaal 1} - \text{Totaal 2}) / X] * 100$$

Totaal 1: het totaal bedrag aan effectentransacties (effectenaankopen + effectenverkoppen)

Totaal 2: het totaal bedrag aan transacties (uitgiftes + inkopen) van deelnemingsrechten van de beleggingsinstelling

X: de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingsinstelling. De gemiddelde intrinsieke waarde is berekend op basis van de frequentie van het afgeven van de intrinsieke waarde (NAV). De intrinsieke waarde wordt berekend op iedere dag waarop de effectenbeurs van Euronext Amsterdam N.V. voor de handel in Nederland geopend is. Alle afgegeven NAV's gedurende de verslagperiode worden opgeteld en gedeeld door het aantal afgegeven NAV's.

Omloopfactor

	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds	114,27%	122,53%
Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds	93,92%	48,94%
Zwitserleven Medium Duration Fonds	70,97%	75,34%
Zwitserleven Long Duration Fonds	25,41%	34,93%
Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds	54,51%	86,96%

Transactiekosten

Transactiekosten voor vastrentende waarden zijn niet te bepalen daar zij in de aan- en verkoopkoers zijn opgenomen en niet separaat worden vastgelegd. De totale hoogte van de transactiekosten voor vastrentende waarden is derhalve niet met voldoende nauwkeurigheid vast te stellen. De omloopsnelheid van de portefeuille, die in de jaarcijfers van elk fonds wordt vermeld, is een indicatie van de transactiekosten.

Accountantskosten

De Beheerder brengt een service fee in rekening bij de fondsen. De honoraria van de accountantsorganisatie Ernst & Young Accountants LLP, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW, komen volledig ten laste van de Beheerder. De Beheerder bekostigt de accountantskosten uit de service fee. Er komen geen accountantskosten direct ten laste van de fondsen.

De accountantskosten die bij de Beheerder over geheel 2016 in rekening worden gebracht bedragen € 27.500 exclusief BTW (2015: € 20.000). De accountantskosten zijn niet verder te kwantificeren per fonds en worden daarom niet verder toegelicht in de jaarrekening van de fondsen. De accountantskosten hebben volledig betrekking op controlediensten voor de externe controle van het jaarrapport 2016.

Vijfjarenoverzicht

Het vijfjarenoverzicht is per fonds opgenomen in de toelichting op de jaarrekening van de fondsen.

Werknemers

Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen heeft geen werknemers in dienst.

Overige toelichtingen

Transacties gelieerde partijen

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen transacties worden verricht met aan ACTIAM gelieerde partijen. Het kan de volgende transactiesoorten betreffen: valutatransacties, bancaire diensten en bemiddelingsdiensten. Indien transacties worden verricht met gelieerde partijen, vinden deze onder marktconforme voorwaarden plaats.

Bij een transactie met een gelieerde partij buiten een gereglementeerde markt, markt in financiële instrumenten of een andere geregelde, regelmatig functionerende, erkende open markt, zal in alle gevallen een onafhankelijke waardebeoordeling ten grondslag liggen aan de transactie. In de verslagperiode zijn er geen effectentransacties uitgevoerd door gelieerde partijen.

Als gevolg van het Bgfo worden in dit kader alle partijen die behoren tot de groep van Anbang Insurance Group Co. Ltd. en/of (rechts)personen die via een zeggenschapsstructuur met ACTIAM zijn verbonden, aangemerkt als gelieerde partijen. ACTIAM brengt een service fee in rekening aan Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen. Deze service fee is conform het prospectus in rekening gebracht. De service fee is opgenomen in de winst-en-verliesrekening van de beleggingsfondsen en bedraagt in de verslagperiode € 1,2 miljoen.

Softdollar-arrangementen en retourprovisies

Softdollar-arrangementen betreffen diensten en producten van (financiële) dienstverleners, die in het kader van uitvoering van effectentransacties aan vermogensbeheerders ter beschikking worden gesteld. Deze diensten en producten worden bekostigd uit de opbrengsten van effectentransacties. De softdollar-arrangementen van de betreffende vermogensbeheerders hebben betrekking op researchrapporten. De waarde hiervan is niet te kwantificeren. In de verslagperiode hebben de vermogensbeheerders van de fondsen geen retourprovisies ontvangen van partijen die effectentransacties hebben uitgevoerd.

Uitbesteding werkzaamheden

Ten behoeve van de uitvoering van het vermogensbeheer van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen maakt ACTIAM gebruik van diensten van derden. De uitgangspunten van deze samenwerking zijn schriftelijk vastgelegd in een overeenkomst. In deze overeenkomst zijn onder meer bepalingen opgenomen die waarborgen dat ACTIAM kan voldoen aan de eisen welke voortvloeien uit de Wft. Voorts zijn in de overeenkomst bepalingen opgenomen met betrekking tot prestatienormen, onderlinge informatieverschaffing en de vergoeding. De vergoeding voor uitbestede werkzaamheden komt volledig ten laste van ACTIAM. Het beleggingsbeleid, op basis waarvan het vermogensbeheer van het Fonds plaatsvindt, wordt altijd door de Beheerder vastgesteld. Hieronder volgt een overzicht van de werkzaamheden waarvoor de Beheerder opdracht aan derden heeft gegeven:

Werkzaamheden	Dienstverlenende instelling
Uitvoering van het engagement- en stembeleid	GES International AB

ACTIAM is te allen tijde bevoegd om de samenwerking met genoemde dienstverlenende instelling(en) te beëindigen en de taken uit te besteden aan andere bevoegde instellingen, dan wel zelf ter hand te nemen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen noemenswaardige gebeurtenissen voorgedaan welke invloed hebben op de jaarrekening 2016.

Winstbestemming

Het resultaat over het boekjaar minus dividenduitkeringen, zoals opgenomen in het verslag van de beheerder, wordt ten gunste gebracht van de overige reserves.

Utrecht, 7 april 2017

Directie van ACTIAM N.V.

H. van Houwelingen

D.G. Keiller

J. Shen

3 Jaarrekening 2016

Fondsen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen

3.1 Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds

BALANS

Vóór winstbestemming en in duizenden euro's	REF. ¹	07-12-2016	31-12-2015
Beleggingen	1	--	43.387
Vorderingen	2	--	769
Overige activa			
Liquide middelen	3	--	7
Kortlopende schulden	4	--	1
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		--	775
Activa min kortlopende schulden		--	44.162
Fondsvermogen	5		
Gestort kapitaal		--	27.172
Overige reserves		-2.621	17.098
Onverdeeld resultaat		2.621	-108
Totaal fondsvermogen		--	44.162

¹ De referenties in de balans en de winst-en-verliesrekening verwijzen naar de toelichtingen op de betreffende posten.

WINST-EN-VERLIESREKENING

In duizenden euro's	REF.	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Opbrengsten uit beleggingen		1.031	1.219
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	6		
Obligaties		1.569	440
Futures		39	-158
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	7		
Obligaties		--	-1.607
Overige bedrijfsopbrengsten	8	--	16
Som der bedrijfsopbrengsten		2.639	-90
Bedrijfslasten			
Service fee		17	18
Overige bedrijfslasten	9	1	--
Som der bedrijfslasten		18	18
Resultaat		2.621	-108

KASSTROOMOVERZICHT

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	2.621	-108
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-1.608	-282
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	--	1.607
Aankoop van beleggingen	-27.381	-35.333
Verkoop en lossingen van beleggingen	31.800	46.230
Mutaties in activa en passiva:		
Toename(-)/afname(+) van kortlopende vorderingen	769	214
Toename(+)/afname(-) van kortlopende schulden	-1	-1
Netto kasstromen uit beleggingsactiviteiten	6.200	12.327
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	1.284	7.327
Inkoop van participaties	-6.207	-18.646
Uitgekeerd dividend	-1.284	-1.088
Netto kasstromen uit financieringsactiviteiten	-6.207	-12.407

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Effect van valutakoersverschillen op gehouden geldmiddelen	--	--
Toename(+)/afname(-) geldmiddelen	-7	-80
Liquide middelen begin van de verslagperiode	7	87
Schulden aan kredietinstellingen begin van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen begin van de verslagperiode	7	87
Liquide middelen einde van de verslagperiode	--	7
Schulden aan kredietinstellingen einde van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen einde van de verslagperiode	--	7

Toelichting

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva, resultaatbepaling en kasstroomoverzicht

De grondslagen die van toepassing zijn, zijn opgenomen in de toelichting op de jaarrekening van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen, in de paragrafen grondslagen voor de waardering van activa en passiva, grondslagen voor de resultaatbepaling en kasstroomoverzicht.

Het vermogen van Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds is nihil omdat het fonds per 7 december 2016 is opgeheven.

Balans

1 Beleggingen

Beleggingen

In duizenden euro's	07-12-2016	31-12-2015
Obligaties	--	43.387
Futures	--	--
Totaal	--	43.387

Obligaties

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	43.387	55.609
Aankopen	27.381	35.333
Verkopen	-31.761	-46.388
Verkopen uit hoofde van opheffing fonds	-40.576	--
Gerealiseerde waardeveranderingen	1.569	440
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	--	-1.607
Stand ultimo periode	--	43.387

Futures

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	--	--
Aankopen	--	--
Verkopen (afwikkelingen van posities)	-39	158
Gerealiseerde waardeveranderingen	39	-158
Stand ultimo periode	--	--

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd door gelieerde partijen.

Ultimo verslagperiode zijn geen beleggingen uitgeleend.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van marktprijzen. Het risico kan worden beperkt door de beleggingen in de portefeuille zoveel mogelijk te spreiden naar regio's en sectoren. Per ultimo periode zijn geen beleggingen in het fonds en derhalve wordt het marktrisico niet verder toegelicht.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen in de markttrente. Per ultimo periode zijn geen beleggingen in het fonds en derhalve wordt het renterisico niet verder toegelicht.

Kredietrisico

De waarde van beleggingen in vastrentende waarden wordt beïnvloed door de ontwikkeling van de kredietwaardigheid van de uitgevende instellingen. De kredietwaardigheid kan zich positief en negatief ontwikkelen. Kredietrisico is het risico op waardeveranderingen als gevolg van veranderingen in de kredietwaardigheid. Er wordt een maximaal kredietrisico gelopen op het totaal van vastrentende beleggingen, vorderingen en liquide middelen. Het kredietrisico van Zwitserleven Institutioneel Government Bonds 10+ Fonds is ultimo verslagperiode nihil (ultimo 2015: € 44,2 miljoen).

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van valutawisselkoersen. Het fonds heeft in 2015 en 2016 niet belegd in vreemde valuta en derhalve geen valutarisico gelopen.

2 Vorderingen

Onder vorderingen is opgenomen:

In duizenden euro's	07-12-2016	31-12-2015
Lopende rente obligaties	--	769
Totaal	--	769

De vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

3 Liquide middelen

Als liquide middelen worden aangemerkt alle direct opeisbare tegoeden bij banken. De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

4 Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In duizenden euro's	07-12-2016	31-12-2015
Te betalen service fee	--	1
Totaal	--	1

De schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. De te betalen service fee is te betalen aan de Beheerder.

5 Fondsvermogen

Fondsvermogen

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	44.162	56.677
Uitgifte participaties	1.284	7.327
Inkoop participaties	-46.783	-18.646
Uitgekeerd dividend	-1.284	-1.088
Resultaat over de verslagperiode	2.621	-108
Stand ultimo periode	--	44.162

Vijfjarenoverzicht

In duizenden euro's	07-12-2016 ¹	31-12-2015	31-12-2014	31-12-2013	31-12-2012
Intrinsieke waarde	--	44.162	56.677	50.453	49.700
Resultaat	2.621	-108	11.349	-1.431	33.880
Aantal uitstaande participaties	--	3.721.404	4.649.712	4.896.826	4.529.596
in euro's					
Per participatie					
Intrinsieke waarde	--	11,87	12,19	10,30	10,97
Dividend ²	0,36	0,30	0,31	0,35	0,33
Opbrengsten uit beleggingen	0,29	0,33	0,34	0,35	0,40
Waardeveranderingen beleggingen	0,44	-0,36	1,90	-0,66	1,40
Overige bedrijfsopbrengsten	--	--	--	--	0,01
Resultaat³	0,73	-0,03	2,24	-0,31	1,81

1 Het fonds is per 7 december 2016 opgeheven.

2 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

3 Het totaal resultaat per participatie is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande participaties gedurende de verslagperiode. In eerdere jaarverslagen werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande participaties aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

Winst-en-verliesrekening

6 Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Obligaties - gerealiseerde winsten	1.839	954
Obligaties - gerealiseerde verliezen	-270	-514
	1.569	440
Futures - gerealiseerde winsten	334	1.101
Futures - gerealiseerde verliezen	-295	-1.259
	39	-158
Totaal	1.608	282

7 Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Obligaties - niet-gerealiseerde winsten	--	14
Obligaties - niet-gerealiseerde verliezen	--	-1.621
Totaal	--	-1.607

8 Overige bedrijfsopbrengsten

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Overige bedrijfsopbrengsten	--	16
Totaal	--	16

9 Overige bedrijfslasten

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Rente rekening courant	1	--
Totaal	1	--

Lopende kosten factor

De lopende kosten factor van een beleggingsfonds is gelijk aan de factor van de totale kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds komen ten opzichte van het gemiddelde fondsvermogen, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 07-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Service fee	17	18
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	45.236	45.370
Lopende kosten factor	0,040%	0,040%

Omloofactor

De omloofactor over de verslagperiode bedraagt 114,27% (2015: 122,53%).

Deze factor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille aan. Op deze manier kan een indruk worden verkregen van de mate waarin er actief beheer heeft plaatsgevonden. De omloofactor wordt verkregen door het totaalbedrag aan effectentransacties, verminderd met het totaalbedrag aan transacties van uitgegeven en ingekochte deelnemingsrechten, uit te drukken in een percentage van de gemiddelde intrinsieke waarde van de portefeuille.

Transactiekosten

Transactiekosten maken onderdeel uit van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten zijn niet toegelicht, omdat de kosten onvoldoende identificeerbaar en kwantificeerbaar zijn.

3.2 Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds

BALANS

Vóór winstbestemming en in duizenden euro's	REF. ¹	31-12-2016	31-12-2015
Beleggingen	1	107.689	111.975
Vorderingen	2	1.321	1.980
Overige activa			
Liquide middelen	3	301	306
Kortlopende schulden	4	4	4
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		1.618	2.282
Activa min kortlopende schulden		109.307	114.257
Fondsvermogen	5		
Gestort kapitaal		91.248	99.240
Overige reserves		12.989	15.359
Onverdeeld resultaat		5.070	-342
Totaal fondsvermogen		109.307	114.257

¹ De referenties in de balans en de winst-en-verliesrekening verwijzen naar de toelichtingen op de betreffende posten.

WINST-EN-VERLIESREKENING

In duizenden euro's	REF.	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Opbrengsten uit beleggingen		2.646	3.841
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	6		
Obligaties		1.018	-426
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	7		
Obligaties		1.453	-3.709
Overige bedrijfsopbrengsten	8	--	4
Som der bedrijfsopbrengsten		5.117	-290
Bedrijfslasten			
Service fee		42	50
Overige bedrijfslasten	9	5	2
Som der bedrijfslasten		47	52
Resultaat		5.070	-342

KASSTROOMOVERZICHT

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	5.070	-342
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-1.018	426
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-1.453	3.709
Aankoop van beleggingen	-59.314	-43.206
Verkoop en lossingen van beleggingen	66.071	72.300
Mutaties in activa en passiva:		
Toename(-)/afname(+) van kortlopende vorderingen	659	857
Toename(+)/afname(-) van kortlopende schulden	--	-1
Netto kasstromen uit beleggingsactiviteiten	10.015	33.743
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	8.837	12.253
Inkoop van participaties	-16.829	-42.275
Uitgekeerd dividend	-2.028	-3.583
Netto kasstromen uit financieringsactiviteiten	-10.020	-33.605

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Effect van valutakoersverschillen op gehouden geldmiddelen	--	--
Toename(+)/afname(-) geldmiddelen	-5	138
Liquide middelen begin van de verslagperiode	306	168
Schulden aan kredietinstellingen begin van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen begin van de verslagperiode	306	168
Liquide middelen einde van de verslagperiode	301	306
Schulden aan kredietinstellingen einde van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen einde van de verslagperiode	301	306

Toelichting

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva, resultaatbepaling en kasstroomoverzicht

De grondslagen die van toepassing zijn, zijn opgenomen in de toelichting op de jaarrekening van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen, in de paragrafen grondslagen voor de waardering van activa en passiva, grondslagen voor de resultaatbepaling en kasstroomoverzicht.

Balans

1 Beleggingen

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	111.975	145.204
Aankopen	59.314	43.206
Verkopen	-64.181	-71.683
Lossingen	-1.890	-617
Gerealiseerde waardeveranderingen	1.018	-426
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	1.453	-3.709
Stand ultimo periode	107.689	111.975

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd door gelieerde partijen.

Ultimo verslagperiode zijn geen beleggingen uitgeleend.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van marktprijzen. Het risico wordt beperkt door de beleggingen in de portefeuille zoveel mogelijk te spreiden naar regio's en sectoren. Hieronder wordt een specificatie van de beleggingen gegeven naar regio's en sectoren.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen in de marktrente. Het fonds belegt in vastrentende waarden en loopt derhalve renterisico. Onderstaande tabel bevat informatie over het effectieve rendement, coupon rendement, gemiddelde resterende looptijd en modified duration. Verder is een specificatie van de beleggingen gegeven met daarbij de renteherzieningsdatum van de belegging.

	31-12-2016	31-12-2015
Effectief rendement	1,04%	1,77%
Coupon rendement	2,26%	3,02%
Gemiddeld resterende looptijd	5,73 jaar	5,58 jaar
Modified duration	5,26	4,92

Kredietrisico

De waarde van beleggingen in vastrentende waarden wordt beïnvloed door de ontwikkeling van de kredietwaardigheid van de uitgevende instellingen. De kredietwaardigheid kan zich positief en negatief ontwikkelen. Kredietrisico is het risico op waardeveranderingen als gevolg van veranderingen in de kredietwaardigheid. Kredietrisico betreft ook het risico dat de contractpartij van een financieel instrument niet aan haar verplichting zal voldoen, waardoor het fonds een financieel verlies te verwerken krijgt. Het risico wordt gemitigeerd door de beleggingen te spreiden en te beleggen in hoogwaardige

beleggingen. Hieronder wordt in de specificatie van de beleggingen inzicht gegeven in de spreiding en rating van de beleggingen.

Er wordt een maximaal kredietrisico gelopen op het totaal van vastrentende beleggingen, vorderingen en liquide middelen. Het kredietrisico van Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds bedraagt ultimo verslagperiode € 109,3 miljoen (ultimo 2015: € 114,3 miljoen)..

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van valutawisselkoersen. Het fonds belegt niet in vreemde valuta en loopt dus geen valutarisico.

Effectenportefeuille

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS- DATUM	MARKTWAARDE
Beleggingen in obligaties per 31 december 2016					107.689
Obligaties binnenland					20.880
450	2,5%	ABN AMRO Bank	EUR	29-11-2023	509
350	2,875%	ABN AMRO Bank	EUR	30-06-2025	368
300	0,625%	ABN AMRO Bank	EUR	31-05-2022	304
130	6%	Achmea	EUR	06-04-2043	141
650	2,75%	Achmea Hypotheekbank	EUR	18-02-2021	713
600	3,25%	Alliander	EUR	27-11-2099	626
200	0,875%	Alliander	EUR	22-04-2026	201
400	0%	Allianz	EUR	21-04-2020	400
450	4,375%	Allianz Finance II	EUR	29-12-2049	450
400	1,625%	ASML Holding	EUR	28-05-2027	403
400	2,25%	Bank Nederlandse Gemeenten	EUR	30-08-2022	451
450	2,375%	BMW Finance	EUR	24-01-2023	502
200	0,5%	BMW Finance	EUR	05-09-2018	202
100	0,125%	BMW Finance	EUR	15-04-2020	100
500	2,375%	Coca Cola HBC Finance	EUR	18-06-2020	534
300	0,125%	Coöperatieve Rabobank	EUR	11-10-2021	300
300	0,25%	Deutsche Telekom Int Fin	EUR	19-04-2021	301
400	4,25%	Deutsche Telekom International Finance	EUR	13-07-2022	486
300	0,625%	Deutsche Telekom International Finance	EUR	03-04-2023	302
300	1,375%	DSM	EUR	26-09-2022	318
600	2,375%	EDP Finance	EUR	23-03-2023	619
200	2,5%	Elsevier Finance	EUR	24-09-2020	217
673	1,966%	ENEL Finance International	EUR	27-01-2025	716
458	1,375%	ENEL Finance International	EUR	01-06-2026	460
550	3,125%	F. van Lanschot Bankiers	EUR	05-06-2018	573
400	3,5%	Gas Natural Fenosa Finance	EUR	15-04-2021	454
300	1,25%	Gas Natural Fenosa Finance	EUR	19-04-2026	301
300	3,5%	Heineken	EUR	19-03-2024	358
200	1%	Heineken	EUR	04-05-2026	197
100	1,375%	Heineken	EUR	29-01-2027	101
300	2,5%	Iberdrola International	EUR	24-10-2022	332
200	2,875%	Iberdrola International	EUR	11-11-2020	220
200	5,75%	Iberdrola International	EUR	27-02-2099	211
200	3%	Iberdrola International	EUR	31-01-2022	225
500	0,75%	ING Bank	EUR	22-02-2021	511
300	0,7%	ING Bank	EUR	16-04-2020	306
300	6,125%	ING Bank	EUR	29-05-2023	324
300	1,875%	LYB International Finance	EUR	02-03-2022	314
400	1%	Nederlandse Waterschapsbank	EUR	03-09-2025	420
250	1%	NN Group	EUR	18-03-2022	255

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS-DATUM	MARKTWAARDE
200	4,625%	NN Group	EUR	08-04-2044	209
600	1,25%	Rabobank	EUR	23-03-2026	614
550	4,125%	Rabobank	EUR	14-07-2025	698
500	3,875%	Rabobank	EUR	25-07-2023	574
500	3,625%	Repsol International Finance	EUR	07-10-2021	572
600	2,75%	Sabic Capital	EUR	20-11-2020	643
900	1%	Shell International Finance	EUR	06-04-2022	932
300	1,25%	Shell International Finance	EUR	15-03-2022	314
350	4,625%	Tennet	EUR	21-02-2023	441
300	1,625%	Teva Pharmaceutical Finance	EUR	15-10-2028	281
100	1,125%	Teva Pharmaceutical Finance	EUR	15-10-2024	96
350	3,75%	Volkswagen International Finance	EUR	24-03-2099	355
200	2%	Volkswagen International Finance	EUR	14-01-2020	210
200	6,375%	Wolters Kluwer	EUR	10-04-2018	216
		Obligaties buitenland			86.809
		Australië			3.467
500	0,75%	BHP Billiton Finance	EUR	28-10-2022	506
250	2,25%	BHP Billiton Finance	EUR	25-09-2020	269
250	5,625%	BHP Billiton Finance	EUR	22-10-2079	282
100	3%	BHP Billiton Finance	EUR	29-05-2024	116
400	1,625%	Commonwealth Bank of Australia	EUR	04-02-2019	414
350	2%	Commonwealth Bank of Australia	EUR	22-04-2027	352
400	0,625%	National Australia Bank	EUR	10-11-2023	400
250	2%	National Australia Bank	EUR	12-11-2024	256
600	1,125%	Telstra	EUR	14-04-2026	607
250	4,125%	Westpac Banking	EUR	25-05-2018	265
		België			2.352
700	1,5%	Anheuser-Busch InBev	EUR	18-04-2030	683
500	2,75%	Anheuser-Busch InBev	EUR	17-03-2036	548
300	1,5%	Anheuser-Busch InBev	EUR	17-03-2025	312
700	2,875%	Eandis	EUR	09-10-2023	809
		Bermuda			555
500	2,75%	Bacardi	EUR	03-07-2023	555
		Canada			204
200	0,625%	Toronto-Dominion Bank	EUR	08-03-2021	204
		Caymaneilanden			671
500	1,375%	Hutchison Whampoa	EUR	31-10-2021	517
150	3,75%	Hutchison Whampoa	EUR	10-05-2099	154
350	0%	Sigma Finance'	EUR	09-03-2009	-
		Denemarken			1.615
450	2,625%	Carlsberg	EUR	15-11-2022	500
500	0,75%	Danske Bank	EUR	04-05-2020	511
200	3,875%	Danske Bank	EUR	04-10-2023	212
320	4,875%	DONG Energy	EUR	16-12-2021	392
		Duitsland			5.883
400	3,375%	Allianz	EUR	29-09-2049	410
400	4,75%	Allianz	EUR	29-10-2049	442
100	5,625%	Allianz	EUR	17-10-2042	118
400	3%	Bertelsmann	EUR	23-04-2075	401
300	4%	Commerzbank	EUR	23-03-2026	308
300	0,5%	Commerzbank	EUR	13-09-2023	286

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS-DATUM	MARKTWAARDE
300	0,625%	Daimler	EUR	05-03-2020	305
300	1,4%	Daimler	EUR	12-01-2024	317
250	1,375%	Daimler	EUR	11-05-2028	257
200	1,5%	HeidelbergCement	EUR	07-02-2025	202
400	4,125%	Lanxess Finance	EUR	23-05-2018	423
300	2,125%	MAN	EUR	13-03-2017	301
500	1,375%	Merck Financial Services	EUR	01-09-2022	527
300	3,375%	Merck Financial Services	EUR	12-12-2074	316
200	2%	Vier Gas Transport	EUR	12-06-2020	214
600	2,625%	Volkswagen International Finance	EUR	15-01-2024	652
400	0,75%	Volkswagen International Finance	EUR	11-08-2020	404
		Finland			1.522
350	2,75%	CRH Finance	EUR	15-10-2020	381
200	2,25%	Fortum	EUR	06-09-2022	218
500	0,875%	Pohjola Bank	EUR	21-01-2021	515
400	0,75%	Pohjola Bank	EUR	03-03-2022	408
		Frankrijk			19.311
100	3,625%	Auchan	EUR	19-10-2018	107
300	2,875%	Autoroutes du Sud de la France	EUR	18-01-2023	342
500	5,25%	AXA	EUR	16-04-2040	555
300	3,941%	AXA	EUR	29-11-2049	311
400	2,375%	Banque Fédérative du Crédit Mutuel	EUR	24-03-2026	405
300	3%	Banque Fédérative du Crédit Mutuel	EUR	11-09-2025	322
200	3%	Banque Fédérative du Crédit Mutuel	EUR	28-11-2023	231
700	2,375%	BNP Paribas	EUR	20-05-2024	776
450	2,875%	BNP Paribas	EUR	24-10-2022	508
350	0,75%	BNP Paribas	EUR	11-11-2022	353
300	2,875%	BNP Paribas	EUR	20-03-2026	312
500	3,641%	Bouygues	EUR	29-10-2019	550
400	2,875%	BPCE	EUR	16-01-2024	458
200	4,625%	BPCE	EUR	18-07-2023	235
100	0,5%	Cap Gemini	EUR	09-11-2021	100
400	3,875%	Carrefour	EUR	25-04-2021	461
300	4%	Carrefour	EUR	09-04-2020	337
200	1,75%	Carrefour	EUR	15-07-2022	212
300	4%	Compagnie de Saint-Gobain	EUR	08-10-2018	321
300	0,375%	Compagnie Fin. Ind. Autoroutes	EUR	07-02-2025	287
550	2,625%	Crédit Agricole	EUR	17-03-2027	562
800	1%	Électricité de France	EUR	13-10-2026	770
600	4,25%	Électricité de France	EUR	29-01-2099	613
400	4,625%	Électricité de France	EUR	11-09-2024	508
100	2,25%	Électricité de France	EUR	27-04-2021	108
300	4,875%	HIT Finance	EUR	27-10-2021	365
200	0,625%	HSBC	EUR	03-12-2020	204
500	3,125%	Kering	EUR	23-04-2019	536
400	8,125%	Orange	EUR	28-01-2033	740
200	5%	Orange	EUR	29-10-2049	210
100	4,125%	Orange	EUR	23-01-2019	109
400	1,25%	RCI Banque	EUR	08-06-2022	409
350	1%	RCI Banque	EUR	17-05-2023	350
600	2,875%	Reseau de Transport d'Electricité EDF	EUR	12-09-2023	692
700	0%	Sanofi	EUR	13-09-2022	683
200	1,125%	Sanofi	EUR	05-04-2028	197

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS- DATUM	MARKTWAARDE
400	1,125%	Société des Autoroutes Paris-Rhin-Rhône	EUR	15-01-2021	413
400	1,125%	Société des Autoroutes	EUR	09-01-2026	402
200	2,25%	Société des Autoroutes	EUR	16-01-2020	213
100	1,5%	Société des Autoroutes	EUR	15-01-2024	105
700	2,5%	Société Générale	EUR	16-09-2026	717
600	4,75%	Société Générale	EUR	02-03-2021	711
500	2,375%	Société Générale	EUR	28-02-2018	514
300	3%	Suez Environnement	EUR	23-06-2049	310
400	4,339%	Transport et Infrastructures Gaz France	EUR	07-07-2021	467
500	0,927%	Veolia Environnement	EUR	04-01-2029	469
300	1,59%	Veolia Environnement	EUR	10-01-2028	309
400	3,375%	Vinci	EUR	30-03-2020	442
		Guernsey			300
300	1,25%	Credit Suisse	EUR	14-04-2022	300
		Hongkong			101
100	1,25%	CK Hutchison Holdings	EUR	06-04-2023	101
		Ierland			1.743
450	0,8%	General Electric Capital	EUR	21-01-2022	462
400	4,625%	General Electric Capital	EUR	22-02-2027	534
300	2,875%	General Electric Capital	EUR	18-06-2019	321
100	1,875%	Swisscom	EUR	08-09-2021	107
300	1,75%	Swisscom via Lunar Funding	EUR	15-09-2025	319
		Italië			4.626
200	5%	Assicurazioni Generali	EUR	08-06-2048	203
400	3,625%	Atlantia	EUR	30-11-2018	427
400	2,875%	Atlantia	EUR	26-02-2021	442
32	5,25%	ENEL Finance International	EUR	20-06-2017	33
400	3,5%	Intesa Sanpaolo	EUR	17-01-2022	447
300	4,375%	Intesa Sanpaolo	EUR	15-10-2019	331
200	3%	Intesa Sanpaolo	EUR	28-01-2019	210
650	0,875%	Snam	EUR	25-10-2026	622
279	1,5%	Snam	EUR	21-04-2023	291
300	4,75%	Terna	EUR	15-03-2021	355
200	1%	Terna	EUR	11-10-2028	190
500	3,625%	UniCredit	EUR	24-01-2019	532
500	3,25%	UniCredit	EUR	14-01-2021	543
		Jersey			317
300	2,125%	UBS	EUR	04-03-2024	317
		Luxemburg			1.594
200	1,7%	DH Europe Finance	EUR	04-01-2022	213
400	1,25%	European Investment Bank	EUR	13-11-2026	434
500	1,375%	Holcim Finance	EUR	26-05-2023	512
400	1,75%	Nestlé Finance International	EUR	12-09-2022	435
		Mexico			869
460	5,125%	America Movil	EUR	06-09-2073	483
250	4,125%	America Movil	EUR	25-10-2019	276
100	3%	America Movil	EUR	12-07-2021	110
		Noorwegen			1.350
425	3,875%	DNB Bank	EUR	29-06-2020	482

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS-DATUM	MARKTWAARDE
850	0,875%	Statoil	EUR	17-02-2023	868
		Oostenrijk			862
400	2,625%	OMV	EUR	27-09-2022	446
350	4,25%	OMV	EUR	12-10-2021	416
		Spanje			4.237
200	3,75%	Abertis Infraestructuras	EUR	20-06-2023	237
300	1%	Banco Bilbao Vizcaya Argent	EUR	20-01-2021	307
300	3,75%	BBVA Senior Finance	EUR	17-01-2018	312
100	1,375%	Enagas Financiaciones	EUR	05-05-2028	100
150	5,125%	Gas Natural Finance	EUR	02-11-2021	184
300	0,5%	Institut Credito Oficial	EUR	15-12-2017	302
500	1,125%	Red Eléctrica de España	EUR	24-04-2025	510
400	0,75%	Santander Consumer Finance	EUR	03-04-2019	405
200	1%	Santander Consumer Finance	EUR	26-05-2021	203
200	1,5%	Santander Consumer Finance	EUR	12-11-2020	207
500	3,961%	Telefónica Emisiones	EUR	26-03-2021	570
400	3,987%	Telefónica Emisiones	EUR	23-01-2023	470
200	4,71%	Telefónica Emisiones	EUR	20-01-2020	226
100	5,811%	Telefónica Emisiones	EUR	05-09-2017	104
100	4,75%	Telefónica Europe	EUR	07-02-2017	100
		Verenigd Koninkrijk			10.906
300	0,875%	Abbey National Treasury Services	EUR	13-01-2020	305
300	3,375%	Aviva	EUR	04-12-2045	295
500	2,625%	Barclays	EUR	11-11-2025	496
300	1,875%	Barclays	EUR	08-12-2023	303
200	1,875%	Barclays	EUR	23-03-2021	206
200	6,5%	BG Energy Capital	EUR	30-11-2072	210
300	0,75%	Coca-Cola	EUR	24-02-2022	303
200	3,875%	Crédit Agricole	EUR	13-02-2019	216
400	1,5%	Credit Suisse	EUR	10-04-2026	411
300	0,375%	Credit Suisse	EUR	11-04-2019	302
300	1,528%	FCE Bank	EUR	09-11-2020	310
250	1,114%	FCE Bank	EUR	13-05-2020	255
350	4,6%	Heathrow Funding	EUR	15-02-2018	368
300	4%	HSBC	EUR	15-01-2021	348
300	6%	HSBC	EUR	10-06-2019	342
200	0,875%	HSBC	EUR	06-09-2024	196
200	3,125%	HSBC	EUR	07-06-2028	211
500	1%	Lloyds Bank	EUR	19-11-2021	516
312	0,75%	Lloyds Banking Group	EUR	09-11-2021	310
400	3,375%	Mondi Finance	EUR	28-09-2020	443
400	0,5%	Nationwide Building Society	EUR	29-10-2019	404
200	4,125%	Nationwide Building Society	EUR	20-03-2023	208
600	4,25%	NGG	EUR	18-06-2076	639
400	5,375%	RBS Capital Trust A	EUR	30-09-2019	455
300	1,125%	Santander UK Group	EUR	08-09-2023	298
600	1,625%	Standard Chartered	EUR	13-06-2021	624
200	4%	Standard Chartered	EUR	21-10-2025	207
500	1,125%	UBS	EUR	30-06-2020	518
400	1,75%	Vodafone	EUR	25-08-2023	420
300	2,2%	Vodafone	EUR	25-08-2026	317
100	5,375%	Vodafone	EUR	06-06-2022	125
300	3%	WPP Finance 2013	EUR	20-11-2023	345
		Verenigde Staten			20.829

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS-DATUM	MARKTWAARDE
100	0,625%	American Express	EUR	22-11-2021	101
400	1,375%	American Honda Finance	EUR	10-11-2022	420
300	1,5%	American International Group	EUR	08-06-2023	305
400	1,625%	Apple	EUR	10-11-2026	426
550	1,45%	AT&T	EUR	01-06-2022	571
150	3,55%	AT&T	EUR	17-12-2032	169
120	1,875%	AT&T	EUR	04-12-2020	127
100	2,65%	AT&T	EUR	17-12-2021	110
500	0,75%	Bank of America	EUR	26-07-2023	493
300	1,625%	Bank of America	EUR	14-09-2022	314
200	1,375%	Bank of America	EUR	26-03-2025	203
300	2,15%	Berkshire Hathaway	EUR	15-03-2028	320
200	1,3%	Berkshire Hathaway	EUR	15-03-2024	206
700	1,25%	BlackRock	EUR	06-05-2025	705
200	0,625%	BMW US Capital	EUR	20-04-2022	203
250	1,875%	Cargill	EUR	04-09-2019	263
500	1,375%	Citigroup	EUR	27-10-2021	521
400	1,75%	Citigroup	EUR	29-01-2018	408
200	2,125%	Citigroup	EUR	10-09-2026	211
400	1,125%	Coca-Cola	EUR	09-03-2027	404
200	1,25%	Dover	EUR	09-11-2026	197
400	1,25%	General Electric	EUR	26-05-2023	419
400	2,625%	Goldman Sachs	EUR	19-08-2020	432
300	6,375%	Goldman Sachs	EUR	02-05-2018	325
200	2%	Goldman Sachs	EUR	27-07-2023	211
100	1,625%	Goldman Sachs	EUR	27-07-2026	99
500	1,375%	IBM	EUR	19-11-2019	521
400	1,25%	IBM	EUR	26-05-2023	419
400	1,65%	Johnson & Johnson	EUR	20-05-2035	413
500	0,625%	JPMorgan Chase & Co	EUR	25-01-2024	489
400	2,75%	JPMorgan Chase & Co	EUR	24-08-2022	447
200	2,625%	JPMorgan Chase & Co	EUR	23-04-2021	220
200	1,5%	JPMorgan Chase & Co	EUR	26-10-2022	209
100	1,375%	JPMorgan Chase & Co	EUR	16-09-2021	105
500	1,75%	Kellogg	EUR	24-05-2021	531
200	1%	McDonald's	EUR	15-11-2023	202
400	2,375%	Metropolitan Life Global Funding	EUR	30-09-2019	426
300	2,375%	Metropolitan Life Global Funding	EUR	11-01-2023	330
400	3,125%	Microsoft	EUR	06-12-2028	492
300	1,625%	Mondelēz International	EUR	08-03-2027	298
700	1,75%	Morgan Stanley	EUR	11-03-2024	730
500	2,375%	Morgan Stanley	EUR	31-03-2021	541
500	0,75%	National Grid North America	EUR	11-02-2022	507
650	5,75%	Pfizer	EUR	03-06-2021	812
350	1,4%	PPG Industries	EUR	13-03-2027	352
100	0,875%	PPG Industries	EUR	03-11-2025	98
400	1,125%	Procter & Gamble	EUR	02-11-2023	417
500	1,875%	SABMiller	EUR	20-01-2020	527
200	1,1%	The Coca-Cola Company	EUR	02-09-2036	181
300	2,375%	The Priceline Group	EUR	23-09-2024	315
500	2,15%	Thermo Fisher Scientific	EUR	21-07-2022	536
100	1,95%	Time Warner	EUR	15-09-2023	106
400	2,375%	Toyota Motor Credit	EUR	01-02-2023	446
400	1,125%	United Technologies	EUR	15-12-2021	414
400	3,25%	Verizon Communications	EUR	17-02-2026	468
400	2,375%	Verizon Communications	EUR	17-02-2022	437
500	1,5%	Wells Fargo	EUR	12-09-2022	522

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS-DATUM	MARKTWAARDE
150	1,625%	Wells Fargo	EUR	02-06-2025	155
	Zweden				3.167
600	1%	Nordea Bank	EUR	22-02-2023	618
400	1,875%	Nordea Bank	EUR	10-11-2025	412
500	4,25%	Skandinaviska Enskilda Banken	EUR	21-02-2018	524
350	2,656%	Svenska Handelsbanken	EUR	15-01-2024	365
300	1,125%	Svenska Handelsbanken	EUR	14-12-2022	312
300	2,375%	Swedbank	EUR	26-02-2024	311
528	4%	TeliaSonera	EUR	22-03-2022	625
	Zwitserland				328
300	5,75%	Credit Suisse	EUR	18-09-2025	328

1 De positie in Sigma Finance is op basis van marktinformatie in zijn geheel afgewaardeerd.

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ 290.916

Voor alle financiële instrumenten die zich in de portefeuille van Zwitserleven Institutioneel Credits Fonds bevinden, is de reële waarde afgeleid van ter beurze genoteerde marktprijzen waarbij geldt dat sprake is van voldoende liquiditeit op de markt waar het financiële instrument verhandeld wordt.

Sectorallocatie

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
107.689	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
36.497	Banken	33,9	
14.116	Nutsbedrijven	13,1	
8.889	Telecommunicatiediensten	8,3	
8.325	Kapitaalgoederen	7,7	
7.247	Voeding en dranken	6,7	
5.931	Consumentenservicebedrijven	5,5	
5.697	Auto's	5,3	
4.850	Verzekeringen	4,5	
3.764	Basisgoederen	3,5	
3.758	Energie	3,5	
3.664	Financiële conglomeraten	3,4	
2.361	Technologie	2,2	
1.305	Staat(sgegarandeerd)	1,2	
1.285	Media	1,2	

Landenverdeling

In duizenden euro's		
MARKTWAARDE		%
107.689	Beleggingen per 31 december 2016	100,0
20.880	Nederland	19,5
20.829	Verenigde Staten	19,3
19.311	Frankrijk	17,9
10.906	Verenigd Koninkrijk	10,1
5.883	Duitsland	5,5
4.626	Italië	4,3
4.237	Spanje	3,9
3.467	Australië	3,2
3.167	Zweden	2,9
2.352	België	2,2
1.743	Ierland	1,6
1.615	Denemarken	1,5
1.594	Luxemburg	1,5
1.522	Finland	1,4
1.350	Noorwegen	1,3
869	Mexico	0,8
862	Oostenrijk	0,8
671	Caymaneilanden	0,6
555	Bermuda	0,5
328	Zwitserland	0,3
317	Jersey	0,3
300	Guernsey	0,3
204	Canada	0,2
101	Hongkong	0,1

Ratingverdeling

In duizenden euro's		
MARKTWAARDE		%
107.689	Beleggingen per 31 december 2016	100,0
2.210	AAA	2,1
426	AA+	0,4
1.433	AA	1,3
13.603	AA-	12,6
9.449	A+	8,8
12.718	A	11,8
19.734	A-	18,3
25.619	BBB+	23,8
17.807	BBB	16,5
4.690	BBB-	4,4

Looptijdverdeling

In duizenden euro's		
MARKTWAARDE		%
107.689	Beleggingen per 31 december 2016	100,0
840	Aflossing binnen 1 jaar	0,8
37.040	Aflossing tussen 1 en 5 jaar	34,4
53.299	Aflossing tussen 5 en 10 jaar	49,5
16.510	Aflossing na 10 jaar	15,3

2 Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Lopende rente obligaties	1.321	1.980
Totaal	1.321	1.980

De vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

3 Liquide middelen

Als liquide middelen worden aangemerkt alle direct opeisbare tegoeden bij banken. Het saldo liquide middelen valt binnen de restricties van het mandaat en heeft te maken met de timing van de betalingen.

4 Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Te betalen service fee	4	4
Totaal	4	4

De schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. De te betalen service fee is te betalen aan de Beheerder.

5 Fondsvermogen

Fondsvermogen

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	114.257	148.204
Uitgifte participaties	8.837	12.253
Inkoop participaties	-16.829	-42.275
Uitgekeerd dividend	-2.028	-3.583
Resultaat over de verslagperiode	5.070	-342
Stand ultimo periode	109.307	114.257

Vijfjarenoverzicht

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014	31-12-2013	31-12-2012
Intrinsieke waarde	109.307	114.257	148.204	135.317	159.603
Resultaat	5.070	-342	12.098	3.068	32.626
Aantal uitstaande participaties	9.104.487	9.779.237	12.279.050	11.780.161	13.631.679
In euro's					
Per participatie					
Intrinsieke waarde	12,01	11,68	12,07	11,49	11,71
Dividend ¹	0,24	0,35	0,41	0,48	0,38
Opbrengsten uit beleggingen	0,30	0,39	0,42	0,45	0,89
Waardeveranderingen beleggingen	0,27	-0,41	0,57	-0,19	1,51
Overige bedrijfsopbrengsten	--	--	--	--	0,01
Som der bedrijfslasten	--	0,01	--	--	0,01
Resultaat²	0,57	-0,03	0,99	0,26	2,40

1 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

2 Het totaal resultaat per participatie is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande participaties gedurende de verslagperiode. In eerdere jaarverslagen werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande participaties aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

Winst-en-verliesrekening

6 Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Obligaties - gerealiseerde winsten	1.276	342
Obligaties - gerealiseerde verliezen	-258	-768
Totaal	1.018	-426

7 Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Obligaties - niet-gerealiseerde winsten	2.098	129
Obligaties - niet-gerealiseerde verliezen	-645	-3.838
Totaal	1.453	-3.709

8 Overige bedrijfsopbrengsten

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Overige bedrijfsopbrengsten	--	4
Totaal	--	4

9 Overige bedrijfslasten

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Rente rekening courant	5	2
Totaal	5	2

Lopende kosten factor

De lopende kosten factor van een beleggingsfonds is gelijk aan de factor van de totale kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds komen ten opzichte van het gemiddelde fondsvermogen, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Service fee	42	50
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	106.175	124.604
Lopende kosten factor	0,040%	0,040%

Omloopfactor

De omloopfactor over de verslagperiode bedraagt 93,92% (2015: 48,94%).

Deze factor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille aan. Op deze manier kan een indruk worden verkregen van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloopfactor wordt verkregen door het totaalbedrag aan effectentransacties, verminderd met het totaalbedrag aan transacties van uitgegeven en ingekochte deelnemingsrechten, uit te drukken in een percentage van de gemiddelde intrinsieke waarde van de portefeuille.

Transactiekosten

Transactiekosten maken onderdeel uit van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten zijn niet toegelicht, omdat de kosten onvoldoende identificeerbaar en kwantificeerbaar zijn.

3.3 Zwitserleven Medium Duration Fonds

BALANS

Vóór winstbestemming en In duizenden euro's	REF. ¹	31-12-2016	31-12-2015
Beleggingen	1	909.624	715.853
Vorderingen	2	20.514	15.097
Overige activa			
Liquide middelen	3	218	5.892
Kortlopende schulden	4	31	4.725
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		20.701	16.264
Activa min kortlopende schulden		930.325	732.117
Fondsvermogen	5		
Gestort kapitaal		835.347	663.179
Overige reserves		68.939	70.006
Onverdeeld resultaat		26.039	-1.068
Totaal fondsvermogen		930.325	732.117

¹ De referenties in de balans en de winst-en-verliesrekening verwijzen naar de toelichtingen op de betreffende posten.

WINST-EN-VERLIESREKENING

In duizenden euro's	REF.	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Opbrengsten uit beleggingen		25.659	22.992
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	6		
Obligaties		-1.191	-1.827
Renteswaps		10.408	-2.025
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	7		
Obligaties		-3.893	-16.686
Renteswaps		-4.539	-3.228
Som der bedrijfsopbrengsten		26.444	-774
Bedrijfslasten			
Service fee		345	288
Overige bedrijfslasten	8	60	6
Som der bedrijfslasten		405	294
Resultaat		26.039	-1.068

KASSTROOMOVERZICHT

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	26.039	-1.068
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-9.217	3.852
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	8.432	19.914
Aankoop van beleggingen	-551.359	-660.986
Verkoop en lossingen van beleggingen	358.373	413.832
Mutaties in activa en passiva:		
Toename(-)/afname(+) van kortlopende vorderingen	-5.960	-4.126
Toename(+)/afname(-) van kortlopende schulden	-4.694	4.708
Netto kasstromen uit beleggingsactiviteiten	-178.386	-223.874
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	234.957	379.941
Inkoop van participaties	-62.788	-151.382
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte van participaties	543	-231
Uitgekeerd dividend	--	--
Netto kasstromen uit financieringsactiviteiten	172.712	228.328
Effect van valutakoersverschillen op gehouden geldmiddelen	--	--
Toename(+)/afname(-) geldmiddelen	-5.674	4.454
Liquide middelen begin van de verslagperiode	5.892	1.438
Schulden aan kredietinstellingen begin van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen begin van de verslagperiode	5.892	1.438
Liquide middelen einde van de verslagperiode	218	5.892
Schulden aan kredietinstellingen einde van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen einde van de verslagperiode	218	5.892

Toelichting

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva, resultaatbepaling en kasstroomoverzicht

De grondslagen die van toepassing zijn, zijn opgenomen in de toelichting op de jaarrekening van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen, in de paragrafen grondslagen voor de waardering van activa en passiva, grondslagen voor de resultaatbepaling en kasstroomoverzicht.

Balans

1 Beleggingen

Beleggingen

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Obligaties	914.638	708.163
Renteswaps	-5.014	7.690
Totaal	909.624	715.853

Obligaties

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	708.163	475.651
Aankopen	551.359	660.986
Verkopen	-108.650	-282.631
Lossingen	-231.150	-127.330
Gerealiseerde waardeveranderingen	-1.191	-1.827
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-3.893	-16.686
Stand ultimo periode	914.638	708.163

Renteswaps

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	7.690	16.814
Aankopen	--	--
Verkopen	-18.573	-3.871
Gerealiseerde waardeveranderingen	10.408	-2.025
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-4.539	-3.228
Stand ultimo periode	-5.014	7.690

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd door gelieerde partijen.

Ultimo verslagperiode zijn geen beleggingen uitgeleend.

Voor de renteswaps is € 4,0 miljoen in de vorm van staatsobligaties aan onderpand geleverd aan het einde van de verslagperiode.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van marktprijzen. Het risico wordt beperkt door de beleggingen in de portefeuille zoveel mogelijk te spreiden naar regio's en sectoren. Hieronder wordt een specificatie van de beleggingen gegeven naar regio's en sectoren.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen in de markttrente. Het fonds belegt in vastrentende waarden en loopt derhalve renterisico. Onderstaande tabel geeft informatie betreffende het effectieve rendement, couponrendement, gemiddelde resterende looptijd en modified duration. Verder is een specificatie van de beleggingen gegeven met daarbij de renteherzieningsdatum van de belegging.

	31-12-2016	31-12-2015
Effectief rendement	0,44%	3,54%
Coupon rendement	3,14%	3,90%
Gemiddeld resterende looptijd	8,58 jaar	8,85 jaar
Modified duration	7,56	7,63

Kredietrisico

De waarde van beleggingen in vastrentende waarden wordt beïnvloed door de ontwikkeling van de kredietwaardigheid van de uitgevende instellingen. De kredietwaardigheid kan zich positief en negatief ontwikkelen. Kredietrisico is het risico op waardeveranderingen als gevolg van veranderingen in de kredietwaardigheid. Kredietrisico betreft ook het risico dat de contractpartij van een financieel instrument niet aan haar verplichting zal voldoen, waardoor het fonds een financieel verlies te verwerken krijgt. Het risico wordt gemitigeerd door de beleggingen te spreiden en te beleggen in hoogwaardige beleggingen. Hieronder wordt in de specificatie van de beleggingen inzicht gegeven in de spreiding en rating van de beleggingen.

Er wordt een maximaal kredietrisico gelopen op het totaal van vastrentende beleggingen, vorderingen en liquide middelen. Het kredietrisico van Zwitserleven Medium Duration Fonds bedraagt ultimo verslagperiode € 935,4 miljoen (ultimo 2015: € 729,2 miljoen).

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van valutawisselkoersen. Het fonds belegt niet in vreemde valuta en loopt dus geen valutarisico.

Effectenportefeuille

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS- DATUM	MARKTWAARDE
	Beleggingen in obligaties per 31 december 2016				914.638
	Obligaties binnenland				377.825
156.000	2,5%	Nederland	EUR	15-01-2017	156.075

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS-DATUM	MARKTWAARDE
53.800	5,5%	Nederland	EUR	15-01-2028	83.227
44.050	4%	Nederland	EUR	15-07-2019	49.369
30.900	4,5%	Nederland	EUR	15-07-2017	31.757
12.110	3,25%	Nederland	EUR	15-07-2021	14.214
12.000	3,5%	Nederland	EUR	15-07-2020	13.783
9.500	2,25%	Nederland	EUR	15-07-2022	10.873
4.000	1,25%	Nederland	EUR	15-01-2019	4.161
7.000	4,75%	Rabobank	EUR	15-01-2018	7.352
7.000	0%	Rabobank	EUR	15-01-2018	7.014
		Obligaties buitenland			536.813
		België			3.548
3.500	1,25%	Belfius Bank	EUR	27-11-2017	3.548
		Duitsland			242.573
15.000	1,75%	Bayerische Landesbodenkreditanstalt	EUR	24-04-2024	16.599
42.500	4,75%	Duitsland	EUR	04-07-2028	63.736
35.000	5,5%	Duitsland	EUR	04-01-2031	58.984
24.530	4%	Duitsland	EUR	04-01-2018	25.716
21.000	6,25%	Duitsland	EUR	04-01-2030	36.626
19.000	1,5%	Duitsland	EUR	04-09-2022	21.062
9.000	1%	Duitsland	EUR	15-08-2025	9.768
3.000	1,75%	Duitsland	EUR	04-07-2022	3.362
1.500	3,75%	Duitsland	EUR	04-01-2019	1.638
5.000	0%	Landwirtschaftliche Rentenbank	EUR	15-01-2021	5.082
		Frankrijk			156.662
48.000	4,25%	Frankrijk	EUR	25-10-2023	61.690
35.000	0%	Frankrijk	EUR	25-02-2018	35.289
30.000	1%	Frankrijk	EUR	25-05-2019	31.202
24.800	3,75%	Frankrijk	EUR	25-04-2017	25.150
3.200	4,25%	Frankrijk	EUR	25-10-2017	3.331
		Ierland			7.165
1.000	1%	General Electric Capital	EUR	02-05-2017	1.004
6.150	4,25%	German Postal Pensions	EUR	18-01-2017	6.161
		Oostenrijk			118.728
47.000	3,2%	Oostenrijk	EUR	20-02-2017	47.218
39.300	4,85%	Oostenrijk	EUR	15-03-2026	55.681
15.000	4,65%	Oostenrijk	EUR	15-01-2018	15.829
		Verenigd Koninkrijk			3.133
3.000	4,125%	Royal Bank of Scotland	EUR	15-01-2018	3.133
		Verenigde Staten			5.004
3.200	0%	Coca-Cola	EUR	09-03-2017	3.201
1.800	0,25%	International Bank for Reconstruction & Development	EUR	20-03-2017	1.803

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ 290.916

Voor de obligaties die zich in de portefeuille van Zwitserleven Medium Duration Fonds bevinden, is de reële waarde afgeleid van actieve markt quotes waarbij geldt dat sprake is van voldoende liquiditeit op de markt waar het financiële instrument verhandeld wordt.

Voor de renteswaps zijn geen actieve markt quotes voorhanden, deze worden gewaardeerd aan de hand van waarderingmodellen welke gevoed worden door objectieve marktdata.

Sectorallocatie van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
914.638	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
884.824	Staat(sgegarandeerd)	96,7	
19.261	Financiële conglomeraten	2,1	
7.352	Banken	0,8	
3.201	Voeding en dranken	0,4	

Landenverdeling van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
914.638	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
377.825	Nederland	41,4	
242.573	Duitsland	26,5	
156.662	Frankrijk	17,1	
118.728	Oostenrijk	13,0	
7.165	Ierland	0,8	
5.004	Verenigde Staten	0,5	
3.548	België	0,4	
3.133	Verenigd Koninkrijk	0,3	

Ratingverdeling van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
914.638	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
620.677	AAA	67,9	
118.728	AA+	13,0	
156.662	AA	17,1	
18.571	AA-	2,0	

Looptijdverdeling van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
914.638	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
279.248	Aflossing binnen 1 jaar	30,5	
213.782	Aflossing tussen 1 en 5 jaar	23,4	
179.035	Aflossing tussen 5 en 10 jaar	19,6	
242.573	Aflossing na 10 jaar	26,5	

Looptijdverdeling van de renteswaps

AFLOOPDATUM	%	CONTRACTWAARDE	MARKTWAARDE
Renteswaps per 31 december 2016			-5.014
Fixed deel			
20191230	0,2000	27.000	27.401
20210304	-0,0050	50.000	50.486
20251013	0,3200	63.000	63.103
20260304	0,5675	15.000	15.301
20260629	0,4190	7.000	7.023
20260629	0,3840	16.000	15.999
20260630	0,3870	9.000	9.001
20291015	0,6700	35.000	34.871
20300226	0,9830	10.000	10.330
20310303	0,8600	53.000	53.465
20310630	0,7300	17.000	16.794
20310630	0,6840	23.000	22.570
Totaal fixed deel		325.000	326.344
Floating deel (variabele rente)			
20191230	-0,2210	-27.000	-27.151
20210304	-0,1930	-50.000	-50.487
20251013	-0,2030	-63.000	-64.255
20260304	-0,1930	-15.000	-15.307
20260629	-0,2170	-7.000	-7.146
20260629	-0,2200	-16.000	-16.334
20260630	-0,2210	-9.000	-9.188
20291015	-0,2030	-35.000	-35.900
20300226	-0,1910	-10.000	-10.261
20310303	-0,1930	-53.000	-54.320
20310630	-0,2170	-17.000	-17.429
20310630	-0,2200	-23.000	-23.580
Totaal floating deel		-325.000	-331.358

2 Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Te vorderen van participanten	41	584
Lopende rente obligaties	19.518	13.263
Lopende rente renteswaps	955	1.250
Totaal	20.514	15.097

De vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

3 Liquide middelen

Als liquide middelen worden aangemerkt alle direct opeisbare tegoeden bij banken. Het saldo liquide middelen valt binnen de restricties van het mandaat en heeft te maken met de timing van de betalingen.

In het saldo liquide middelen is geen ontvangen cash collateral uit hoofde van uitstaande derivatenposities inbegrepen (2015: € 4,7 miljoen ontvangen cash collateral). De verplichting die gepaard gaat met ontvangen cash collateral is aan de passivazijde onder de kortlopende schulden verantwoord.

4 Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Te betalen uit hoofde van ontvangen cash collateral	--	4.700
Te betalen service fee	31	25
Totaal	31	4.725

De schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. De te betalen service fee is te betalen aan de Beheerder.

5 Fondsvermogen

Fondsvermogen

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	732.117	504.626
Uitgifte participaties	234.957	379.941
Inkoop participaties	-62.788	-151.382
Uitgekeerd dividend	--	--
Resultaat over de verslagperiode	26.039	-1.068
Stand ultimo periode	930.325	732.117

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Het collateral uit hoofde van uitstaande derivatenposities aan het einde van de verslagperiode is als volgt:

Collateral posities uit hoofde van uitstaande derivatenposities

In duizenden euro's	31-12-2016
Marktwaaarde renteswaps (incl. lopende rente renteswaps)	-4.059
Marktwaaarde ontvangen collateral in stukken	--
Marktwaaarde geleverd collateral in stukken	-3.954
Marktwaaarde ontvangen cash collateral	--
Percentage collateral	97,4%

Vijfjarenoverzicht

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014	31-12-2013	31-12-2012 ¹
Intrinsieke waarde	930.325	732.117	504.626	541.519	449.900
Resultaat	26.039	-1.068	75.019	-7.700	2.687
Aantal uitstaande participaties	31.747.672	25.954.393	17.934.932	21.893.447	17.861.534
in euro's					
Per participatie					
Intrinsieke waarde	29,30	28,21	28,14	24,73	25,19
Dividend ²	--	--	--	--	--
Opbrengsten uit beleggingen	0,87	0,90	0,85	0,83	0,11
Waardeveranderingen beleggingen	0,03	-0,93	2,50	-1,22	0,04
Overige bedrijfsopbrengsten	--	--	--	0,01	--
Som der bedrijfslasten	0,01	0,01	0,01	0,01	--
Resultaat³	0,89	-0,04	3,34	-0,39	0,15

1 Het fonds is opgericht op 15 november 2012; het resultaat over 2012 is berekend over de periode 15 november 2012 tot en met 31 december 2012.

2 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

3 Het totaal resultaat per participatie is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande participaties gedurende de verslagperiode. In eerdere jaarverslagen werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande participaties aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

Winst-en-verliesrekening

6 Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Obligaties - gerealiseerde winsten	945	1.720
Obligaties - gerealiseerde verliezen	-2.136	-3.547
	-1.191	-1.827
Renteswaps - gerealiseerde winsten	10.408	25
Renteswaps - gerealiseerde verliezen	--	-2.050
	10.408	-2.025
Totaal	9.217	-3.852

7 Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Obligaties - niet-gerealiseerde winsten	5.595	35
Obligaties - niet-gerealiseerde verliezen	-9.488	-16.721
	-3.893	-16.686
Renteswaps - niet-gerealiseerde winsten	2.174	1.763
Renteswaps - niet-gerealiseerde verliezen	-6.713	-4.991
	-4.539	-3.228
Totaal	-8.432	-19.914

8 Overige bedrijfslasten

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Rente rekening courant	60	6
Totaal	60	6

Lopende kosten factor

De lopende kosten factor van een beleggingsfonds is gelijk aan de factor van de totale kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds komen ten opzichte van het gemiddelde fondsvermogen, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Service fee	345	288
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	862.346	721.424
Lopende kosten factor	0,040%	0,040%

Omloofactor

De omloofactor over de verslagperiode bedraagt 70,97% (2015: 75,34%). Als de aflossingen buiten beschouwing zouden worden gelaten, zou de omloofactor van het fonds uitkomen op 58,37% (2015: 57,69%).

Deze factor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille aan. Op deze manier kan een indruk worden verkregen van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloofactor wordt verkregen door het totaalbedrag aan effectentransacties, verminderd met het totaalbedrag aan transacties van uitgegeven en ingekochte deelnemingsrechten, uit te drukken in een percentage van de gemiddelde intrinsieke waarde van de portefeuille.

Transactiekosten

Transactiekosten maken onderdeel uit van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten zijn niet toegelicht, omdat de kosten onvoldoende identificeerbaar en kwantificeerbaar zijn (2015: idem).

3.4 Zwitserleven Long Duration Fonds

BALANS

Vóór winstbestemming en in duizenden euro's	REF. ¹	31-12-2016	31-12-2015
Beleggingen	1	1.154.322	934.767
Vorderingen	2	16.098	9.626
Overige activa			
Liquide middelen	3	595	54.035
Kortlopende schulden	4	39	31.823
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		16.654	31.838
Activa min kortlopende schulden		1.170.976	966.605
Fondsvermogen	5		
Gestort kapitaal		795.973	708.105
Overige reserves		258.500	272.938
Onverdeeld resultaat		116.503	-14.438
Totaal fondsvermogen		1.170.976	966.605

¹ De referenties in de balans en de winst-en-verliesrekening verwijzen naar de toelichtingen op de betreffende posten.

WINST-EN-VERLIESREKENING

In duizenden euro's	REF.	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Opbrengsten uit beleggingen		23.209	15.720
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	6		
Obligaties		7.084	6.176
Renteswaps		22.808	-8.571
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	7		
Obligaties		76.928	-17.295
Renteswaps		-12.900	-10.047
Som der bedrijfsopbrengsten		117.129	-14.017
Bedrijfslasten			
Service fee		470	416
Overige bedrijfslasten	8	156	5
Som der bedrijfslasten		626	421
Resultaat		116.503	-14.438

KASSTROOMOVERZICHT

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	116.503	-14.438
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-29.892	2.395
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-64.028	27.342
Aankoop van beleggingen	-401.262	-397.445
Verkoop en lossingen van beleggingen	275.627	405.458
Mutaties in activa en passiva:		
Toename(-)/afname(+) van kortlopende vorderingen	-6.702	1.221
Toename(+)/afname(-) van kortlopende schulden	-31.784	31.790
Netto kasstromen uit beleggingsactiviteiten	-141.538	56.323
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	232.836	218.176
Inkoop van participaties	-144.968	-221.936
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte van participaties	230	-11
Uitgekeerd dividend	--	--
Netto kasstromen uit financieringsactiviteiten	88.098	-3.771
Effect van valutakoersverschillen op gehouden geldmiddelen	--	--
Toename(+)/afname(-) geldmiddelen	-53.440	52.552
Liquide middelen begin van de verslagperiode	54.035	1.483
Schulden aan kredietinstellingen begin van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen begin van de verslagperiode	54.035	1.483
Liquide middelen einde van de verslagperiode	595	54.035
Schulden aan kredietinstellingen einde van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen einde van de verslagperiode	595	54.035

Toelichting

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva, resultaatbepaling en kasstroomoverzicht

De grondslagen die van toepassing zijn, zijn opgenomen in de toelichting op de jaarrekening van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen, in de paragrafen grondslagen voor de waardering van activa en passiva, grondslagen voor de resultaatbepaling en kasstroomoverzicht.

Balans

1 Beleggingen

Beleggingen

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Obligaties	1.168.084	932.478
Renteswaps	-13.762	2.289
Totaal	1.154.322	934.767

Obligaties

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	932.478	932.040
Aankopen	401.262	397.445
Verkopen	-159.171	-255.145
Lossingen	-90.497	-130.743
Gerealiseerde waardeveranderingen	7.084	6.176
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	76.928	-17.295
Stand ultimo periode	1.168.084	932.478

Renteswaps

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	2.289	40.477
Aankopen	--	--
Verkopen	-25.959	-19.570
Gerealiseerde waardeveranderingen	22.808	-8.571
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-12.900	-10.047
Stand ultimo periode	-13.762	2.289

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd door gelieerde partijen.

Ultimo verslagperiode zijn geen beleggingen uitgeleend.

Voor de renteswaps is €10,8 miljoen in de vorm van staatsobligaties aan onderpand geleverd aan het einde van de verslagperiode.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van marktprijzen. Het risico wordt beperkt door de beleggingen in de portefeuille zoveel mogelijk te spreiden naar regio's en sectoren. Hieronder wordt een specificatie van de beleggingen gegeven naar regio's en sectoren.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen in de markttrente. Het fonds belegt in vastrentende waarden en loopt derhalve renterisico. Onderstaande tabel geeft informatie betreffende het effectieve rendement, couponrendement, gemiddelde resterende looptijd en modified duration. Verder is een specificatie van de beleggingen gegeven met daarbij de renteherzieningsdatum van de belegging.

	31-12-2016	31-12-2015
Effectief rendement	0,97%	6,25%
Coupon rendement	2,23%	2,47%
Gemiddeld resterende looptijd	24,66 jaar	26,15 jaar
Modified duration	21,52	22,21

Kredietrisico

De waarde van beleggingen in vastrentende waarden wordt beïnvloed door de ontwikkeling van de kredietwaardigheid van de uitgevende instellingen. De kredietwaardigheid kan zich positief en negatief ontwikkelen. Kredietrisico is het risico op waardeveranderingen als gevolg van veranderingen in de kredietwaardigheid. Kredietrisico betreft ook het risico dat de contractpartij van een financieel instrument niet aan haar verplichting zal voldoen, waardoor het fonds een financieel verlies te verwerken krijgt. Het risico wordt gemitigeerd door de beleggingen te spreiden en te beleggen in hoogwaardige beleggingen. Hieronder wordt in de specificatie van de beleggingen inzicht gegeven in de spreiding en rating van de beleggingen.

Er wordt een maximaal kredietrisico gelopen op het totaal van vastrentende beleggingen, vorderingen en liquide middelen. Het kredietrisico van Zwitserleven Long Duration Fonds bedraagt ultimo verslagperiode € 1,2 miljard (ultimo 2015: € 996,1 miljoen).

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van valutawisselkoersen. Het fonds belegt niet in vreemde valuta en loopt dus geen valutarisico.

Effectenportefeuille

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS- DATUM	MARKTWAARDE
		Beleggingen in obligaties per 31 december 2016			1.168.084
		Obligaties binnenland			406.307
75.700	3,75%	Nederland	EUR	15-01-2042	124.172

In duizenden euro's						
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS-DATUM	MARKTWAARDE	
63.500	2,5%	Nederland	EUR	15-01-2017	63.530	
57.900	4,5%	Nederland	EUR	15-07-2017	59.507	
37.000	2,75%	Nederland	EUR	15-01-2047	53.651	
31.500	4%	Nederland	EUR	15-01-2037	50.396	
4.959	0%	Nederland	EUR	15-01-2037	4.111	
23.000	2,5%	Nederland	EUR	15-01-2033	29.387	
2.000	1,25%	Nederland	EUR	15-01-2019	2.081	
10.000	0%	Rabobank	EUR	15-01-2018	10.020	
9.000	4,75%	Rabobank	EUR	15-01-2018	9.452	
Obligaties buitenland					761.777	
België					4.967	
4.900	1,25%	Belfius Bank	EUR	27-11-2017	4.967	
Duitsland					418.102	
360.000	0%	Duitsland	EUR	04-07-2042	278.802	
20.850	3,25%	Duitsland	EUR	04-07-2042	32.260	
37.732	0%	Duitsland	EUR	04-01-2037	31.868	
24.000	2,5%	Duitsland	EUR	15-08-2046	33.781	
21.750	0%	Duitsland	EUR	04-07-2034	19.138	
14.000	0%	Duitsland	EUR	04-07-2040	11.203	
3.587	0%	Duitsland	EUR	04-07-2039	2.918	
8.000	0%	Landwirtschaftliche Rentenbank	EUR	15-01-2021	8.132	
Frankrijk					178.709	
70.000	0%	Frankrijk	EUR	25-02-2018	70.579	
39.399	0%	Frankrijk	EUR	25-10-2032	32.218	
6.395	5,75%	Frankrijk	EUR	25-10-2032	10.755	
36.600	3,75%	Frankrijk	EUR	25-04-2017	37.117	
16.000	4%	Frankrijk	EUR	25-10-2038	24.011	
5.648	0%	Frankrijk	EUR	25-10-2038	4.029	
Ierland					7.165	
1.000	1%	General Electric Capital	EUR	02-05-2017	1.004	
6.150	4,25%	German Postal Pensions	EUR	18-01-2017	6.161	
Oostenrijk					142.852	
45.000	4,3%	Oostenrijk	EUR	15-09-2017	46.559	
43.000	3,2%	Oostenrijk	EUR	20-02-2017	43.199	
33.700	4,15%	Oostenrijk	EUR	15-03-2037	53.094	
Verenigd Koninkrijk					4.177	
4.000	4,125%	Royal Bank of Scotland	EUR	15-01-2018	4.177	
Verenigde Staten					5.805	
3.200	0%	Coca-Cola	EUR	09-03-2017	3.201	
2.600	0,25%	International Bank for Reconstruction & Development	EUR	20-03-2017	2.604	

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ 290.916

Voor de obligaties die zich in de portefeuille van Zwitserleven Long Duration Fonds bevinden, is de reële waarde afgeleid van actieve markt quotes waarbij geldt dat sprake is van voldoende liquiditeit op de markt waar het financiële instrument verhandeld wordt.

Voor de renteswaps zijn geen actieve markt quotes voorhanden, deze worden gewaardeerd aan de hand van waarderingmodellen welke gevoed worden door objectieve marktdata.

Sectorallocatie van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
1.168.084	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
1.130.114	Staat(sgegarandeerd)	96,7	
25.317	Financiële conglomeraten	2,2	
9.452	Banken	0,8	
3.201	Voeding en dranken	0,3	

Landenverdeling van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
1.168.084	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
418.102	Duitsland	35,8	
406.307	Nederland	34,8	
178.709	Frankrijk	15,3	
142.852	Oostenrijk	12,2	
7.165	Ierland	0,6	
5.805	Verenigde Staten	0,5	
4.967	België	0,4	
4.177	Verenigd Koninkrijk	0,4	

Ratingverdeling van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
1.168.084	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
822.846	AAA	70,5	
142.852	AA+	12,2	
178.709	AA	15,3	
23.677	AA-	2,0	

Looptijdverdeling van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
1.168.084	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
267.849	Aflossing binnen 1 jaar	23,0	
104.441	Aflossing tussen 1 en 5 jaar	8,9	
795.794	Aflossing na 10 jaar	68,1	

Looptijdverdeling van de renteswaps

AFLOOPDATUM	%	CONTRACTWAARDE	MARKTWAARDE
Renteswaps per 31 december 2016			-13.762
Fixed deel			
20170302	-0,1840	-50.000	-50.012
20171214	-0,2020	-80.000	-80.111
20321213	1,4630	74.000	80.556
20330726	2,4825	12.000	14.996
20331011	2,6810	10.000	12.830
20331230	1,5000	22.000	24.062
20351022	1,5300	11.500	12.607
20360304	1,0500	97.000	97.890
20360630	0,8500	14.000	13.591
20360630	0,8020	16.000	15.391
20360630	0,7850	29.000	27.806
20360922	0,8300	27.000	26.061
20371214	1,5650	91.000	100.263

AFLOOPDATUM	%	CONTRACTWAARDE	MARKTWAARDE
20380422	2,2155	5.000	6.153
20400227	1,1630	25.000	25.491
20400228	1,5750	39.000	43.165
20401022	1,5680	9.000	9.954
20410304	1,0900	58.000	58.090
20410628	0,8660	20.000	19.022
20410628	0,8030	27.000	25.300
20420704	1,5300	-200.000	-219.858
20450403	0,8170	10.000	9.257
20450505	1,0310	10.000	9.789
20451023	1,5780	4.000	4.466
20460305	1,1000	24.000	23.872
20460628	0,8600	20.000	18.645
20460629	0,8130	27.000	24.841
20461015	0,9440	11.000	10.483
20471210	2,3290	-15.000	-19.824
20480727	2,4925	8.000	10.966
20500228	1,2300	9.000	9.231
Totaal fixed deel		364.500	364.973
Floating deel (variabele rente)			
20170302	-0,1920	50.000	50.012
20171214	-0,2170	80.000	80.107
20321213	-0,2170	-74.000	-76.087
20330726	-0,1890	-12.000	-12.352
20331011	-0,2030	-10.000	-10.297
20331230	-0,2210	-22.000	-22.661
20351022	-0,2110	-11.500	-11.843
20360304	-0,1930	-97.000	-99.851
20360630	-0,2170	-14.000	-14.402
20360630	-0,2210	-16.000	-16.459
20360630	-0,2200	-29.000	-29.832
20360922	-0,2000	-27.000	-27.763
20371214	-0,2170	-91.000	-93.456
20380422	-0,2110	-5.000	-5.137
20400227	-0,1920	-25.000	-25.731
20400228	-0,1920	-39.000	-40.139
20401022	-0,2110	-9.000	-9.260
20410304	-0,1930	-58.000	-59.668
20410628	-0,2170	-20.000	-20.571
20410628	-0,2200	-27.000	-27.770
20420704	-0,1790	200.000	205.432
20450403	-0,2010	-10.000	-10.267
20450505	-0,2130	-10.000	-10.268
20451023	-0,2110	-4.000	-4.111
20460305	-0,1930	-24.000	-24.679
20460628	-0,2170	-20.000	-20.568
20460629	-0,2210	-27.000	-27.766
20461015	-0,2030	-11.000	-11.314
20471210	-0,2170	15.000	15.418
20480727	-0,1890	-8.000	-8.219
20500228	-0,1920	-9.000	-9.233
Totaal floating deel		-364.500	-378.735

2 Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Te vorderen van participanten	87	317
Lopende rente obligaties	13.597	9.257
Lopende rente renteswaps	2.414	52
Totaal	16.098	9.626

De vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

3 Liquide middelen

Als liquide middelen worden aangemerkt alle direct opeisbare tegoeden bij banken. Het saldo liquide middelen valt binnen de restricties van het mandaat en heeft te maken met de timing van de betalingen.

In het saldo liquide middelen is geen ontvangen cash collateral uit hoofde van uitstaande derivatenposities inbegrepen (2015: € 31,8 miljoen ontvangen cash collateral). De verplichting die gepaard gaat met ontvangen cash collateral is aan de passivazijde onder de kortlopende schulden verantwoord.

4 Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Te betalen uit hoofde van ontvangen cash collateral	--	31.790
Te betalen service fee	39	33
Totaal	39	31.823

De schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. De te betalen service fee is te betalen aan de Beheerder.

5 Fondsvermogen

Fondsvermogen

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	966.605	984.803
Uitgifte participaties	232.836	218.176
Inkoop participaties	-144.968	-221.936
Resultaat over de verslagperiode	116.503	-14.438
Stand ultimo periode	1.170.976	966.605

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Het collateral uit hoofde van uitstaande derivatenposities aan het einde van de verslagperiode is als volgt:

Collateralposities uit hoofde van uitstaande derivatenposities

In duizenden euro's	31-12-2016
Marktwaarde renteswaps (incl. lopende rente renteswaps)	-11.348
Marktwaarde ontvangen collateral in stukken	2.425
Marktwaarde geleverd collateral in stukken	-10.768
Marktwaarde ontvangen cash collateral	--
Percentage collateral	73,5%

Ontvangen collateral in de vorm van staatsobligaties uit hoofde van uitstaande derivatenposities wordt niet opgenomen op de balans aangezien het Fonds geen beschikkingsmacht heeft over deze stukken. De tegenpartij ontvangt deze stukken terug zodra de waarde van de derivaten die het Fonds met deze tegenpartij heeft afgesloten, daartoe aanleiding geeft.

Vijfjarenoverzicht

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014	31-12-2013	31-12-2012 ¹
Intrinsieke waarde	1.170.976	966.605	984.803	910.578	886.165
Resultaat	116.503	-14.438	336.376	-86.607	23.170
Aantal uitstaande participaties	31.562.451	29.551.395	29.670.599	39.058.344	34.472.041
in euro's					
Per participatie					
Intrinsieke waarde	37,10	32,71	33,19	23,31	25,71
Dividend ²	--	--	--	--	--
Opbrengsten uit beleggingen	0,77	0,52	0,63	0,54	0,06
Waardeveranderingen beleggingen	3,05	-0,99	8,92	-2,89	0,62
Overige bedrijfsopbrengsten	-0,01	--	--	--	--
Som der bedrijfslasten	0,02	0,01	0,01	0,01	--
Resultaat³	3,79	-0,48	9,54	-2,36	0,68

1 Het fonds is opgericht op 15 november 2012; het resultaat over 2012 is berekend over de periode 15 november 2012 tot en met 31 december 2012.

2 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

3 Het totaal resultaat per participatie is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande participaties gedurende de verslagperiode. In eerdere jaarverslagen werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande participaties aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

Winst-en-verliesrekening

6 Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016	01-01-2015
	t/m	t/m
	31-12-2016	31-12-2015
Obligaties - gerealiseerde winsten	9.036	9.495
Obligaties - gerealiseerde verliezen	-1.952	-3.319
	7.084	6.176
Renteswaps - gerealiseerde winsten	23.071	6.870
Renteswaps - gerealiseerde verliezen	-263	-15.441
	22.808	-8.571
Totaal	29.892	-2.395

7 Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016	01-01-2015
	t/m	t/m
	31-12-2016	31-12-2015
Obligaties - niet-gerealiseerde winsten	83.927	295
Obligaties - niet-gerealiseerde verliezen	-6.999	-17.590
	76.928	-17.295
Renteswaps - niet-gerealiseerde winsten	27.514	20.033
Renteswaps - niet-gerealiseerde verliezen	-40.414	-30.080
	-12.900	-10.047
Totaal	64.028	-27.342

8 Overige bedrijfslasten

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Rente rekening courant	156	5
Totaal	156	5

Lopende kosten factor

De lopende kosten factor van een beleggingsfonds is gelijk aan de factor van de totale kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds komen ten opzichte van het gemiddelde fondsvermogen, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Service fee	470	416
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	1.176.808	1.038.527
Lopende kosten factor	0,040%	0,040%

Omloopfactor

De omloopfactor over de verslagperiode bedraagt 25,41% (2015: 34,93%). Als de aflossingen buiten beschouwing zouden worden gelaten, zou de omloopfactor van het fonds uitkomen op 17,72% (2015: 22,34%).

Deze factor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille aan. Op deze manier kan een indruk worden verkregen van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloopfactor wordt verkregen door het totaalbedrag aan effectentransacties, verminderd met het totaalbedrag aan transacties van uitgegeven en ingekochte deelnemingsrechten, uit te drukken in een percentage van de gemiddelde intrinsieke waarde van de portefeuille.

Transactiekosten

Transactiekosten maken onderdeel uit van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten zijn niet toegelicht, omdat de kosten onvoldoende identificeerbaar en kwantificeerbaar zijn (2015: idem).

3.5 Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds

BALANS

Vóór winstbestemming en in duizenden euro's	REF. ¹	31-12-2016	31-12-2015
Beleggingen	1	804.166	671.152
Vorderingen	2	14.558	8.624
Overige activa			
Liquide middelen	3	332	2.015
Kortlopende schulden	4	27	1.024
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		14.863	9.615
Activa min kortlopende schulden		819.029	680.767
Fondsvermogen	5		
Gestort kapitaal		318.835	300.714
Overige reserves		380.053	376.464
Onverdeeld resultaat		120.141	3.589
Totaal fondsvermogen		819.029	680.767

¹ De referenties in de balans en de winst-en-verliesrekening verwijzen naar de toelichtingen op de betreffende posten.

WINST-EN-VERLIESREKENING

In duizenden euro's	REF.	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Opbrengsten uit beleggingen		21.092	18.326
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	6		
Obligaties		4.213	13.506
Renteswaps		107.357	27.684
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	7		
Obligaties		51.935	-24.378
Renteswaps		-63.967	-31.180
Som der bedrijfsopbrengsten		120.630	3.958
Bedrijfslasten			
Service fee		356	338
Overige bedrijfslasten	8	133	31
Som der bedrijfslasten		489	369
Resultaat		120.141	3.589

KASSTROOMOVERZICHT

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	120.141	3.589
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-111.570	-41.190
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	12.032	55.558
Aankoop van beleggingen	-406.188	-425.039
Verkoop en lossingen van beleggingen	372.712	724.840
Mutaties in activa en passiva:		
Toename(-)/afname(+) van kortlopende vorderingen	-5.934	3.050
Toename(+)/afname(-) van kortlopende schulden	-997	991
Netto kasstromen uit beleggingsactiviteiten	-19.804	321.799
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	155.616	48.679
Inkoop van participaties	-137.495	-368.746
Uitgekeerd dividend	--	--
Netto kasstromen uit financieringsactiviteiten	18.121	-320.067
Effect van valutakoersverschillen op gehouden geldmiddelen	--	--
Toename(+)/afname(-) geldmiddelen	-1.683	1.732
Liquide middelen begin van de verslagperiode	2.015	283
Schulden aan kredietinstellingen begin van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen begin van de verslagperiode	2.015	283
Liquide middelen einde van de verslagperiode	332	2.015
Schulden aan kredietinstellingen einde van de verslagperiode	--	--
Geldmiddelen einde van de verslagperiode	332	2.015

Toelichting

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva, resultaatbepaling en kasstroomoverzicht

De grondslagen die van toepassing zijn, zijn opgenomen in de toelichting op de jaarrekening van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen, in de paragrafen grondslagen voor de waardering van activa en passiva, grondslagen voor de resultaatbepaling en kasstroomoverzicht.

Balans

1 Beleggingen

Beleggingen

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Obligaties	874.254	670.091
Renteswaps	-70.088	1.061
Totaal	804.166	671.152

Obligaties

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	670.091	830.167
Aankopen	406.188	425.039
Verkopen	-158.109	-464.900
Lossingen	-100.064	-109.343
Gerealiseerde waardeveranderingen	4.213	13.506
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	51.935	-24.378
Stand ultimo periode	874.254	670.091

Renteswaps

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	1.061	155.154
Aankopen	--	--
Verkopen	-114.539	-150.597
Gerealiseerde waardeveranderingen	107.357	27.684
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-63.967	-31.180
Stand ultimo periode	-70.088	1.061

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd door gelieerde partijen. Ultimo verslagperiode zijn geen beleggingen uitgeleend. Voor de renteswaps is € 63,6 miljoen in de vorm van staatsobligaties aan onderpand geleverd aan het einde van de verslagperiode.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van marktprijzen. Het risico wordt beperkt door de beleggingen in de portefeuille zoveel mogelijk te spreiden naar regio's en sectoren. Hieronder wordt een specificatie van de beleggingen gegeven naar regio's en sectoren.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen in de markttrente. Het fonds belegt in vastrentende waarden en loopt derhalve renterisico. Onderstaande tabel geeft informatie betreffende het effectieve rendement, couponrendement, gemiddelde resterende looptijd en modified duration. Verder is een specificatie van de beleggingen gegeven met daarbij de renteherzieningsdatum van de belegging.

	31-12-2016	31-12-2015
Effectief rendement	1,22%	8,95%
Coupon rendement	2,77%	3,10%
Gemiddeld resterende looptijd	47,55 jaar	51,25 jaar
Modified duration	37,65	37,68

Kredietrisico

De waarde van beleggingen in vastrentende waarden wordt beïnvloed door de ontwikkeling van de kredietwaardigheid van de uitgevende instellingen. De kredietwaardigheid kan zich positief en negatief ontwikkelen. Kredietrisico is het risico op waardeveranderingen als gevolg van veranderingen in de kredietwaardigheid. Kredietrisico betreft ook het risico dat de contractpartij van een financieel instrument niet aan haar verplichting zal voldoen, waardoor het fonds een financieel verlies te verwerken krijgt. Het risico wordt gemitigeerd door de beleggingen te spreiden en te beleggen in hoogwaardige beleggingen. Hieronder wordt in de specificatie van de beleggingen inzicht gegeven in de spreiding en rating van de beleggingen.

Er wordt een maximaal kredietrisico gelopen op het totaal van vastrentende beleggingen, vorderingen en liquide middelen. Het kredietrisico van Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds bedraagt ultimo verslagperiode € 889,1 miljoen (ultimo 2015: € 680,7 miljoen).

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen van valutawisselkoersen. Het fonds belegt niet in vreemde valuta en loopt dus geen valutarisico.

Effectenportefeuille

In duizenden euro's					
NOMINALE WAARDE	COUPONRENTE	NAAM	VALUTA	RENTEHERZIENINGS-DATUM	MARKTWAARDE
		Beleggingen in obligaties per 31 december 2016			874.254
		Obligaties binnenland			368.246
90.900	2,5%	Nederland	EUR	15-01-2017	90.943
75.500	4,5%	Nederland	EUR	15-07-2017	77.595
65.297	3,75%	Nederland	EUR	15-01-2042	107.108
41.500	2,75%	Nederland	EUR	15-01-2047	60.176
18.000	0,5%	Nederland	EUR	15-04-2017	18.058
7.000	4,75%	Rabobank	EUR	15-01-2018	7.352
7.000	0%	Rabobank	EUR	15-01-2018	7.014
		Obligaties buitenland			506.008
		België			3.548
3.500	1,25%	Belfius Bank	EUR	27-11-2017	3.548
		Duitsland			223.614
180.183	0%	Duitsland	EUR	04-07-2042	139.543
32.000	2,5%	Duitsland	EUR	15-08-2046	45.042
15.000	0%	Duitsland	EUR	04-07-2044	11.320
14.800	2,5%	Duitsland	EUR	04-07-2044	20.594
7.000	0%	Landwirtschaftliche Rentenbank	EUR	15-01-2021	7.115
		Frankrijk			149.501
54.860	0%	Frankrijk	EUR	25-04-2055	26.547
24.258	4%	Frankrijk	EUR	25-04-2055	40.197
39.000	0%	Frankrijk	EUR	25-02-2018	39.322
24.000	3,75%	Frankrijk	EUR	25-04-2017	24.339
9.500	4%	Frankrijk	EUR	25-04-2060	16.154
3.000	1,75%	Frankrijk	EUR	25-05-2066	2.942
		Ierland			9.218
1.000	1%	General Electric Capital	EUR	02-05-2017	1.004
8.200	4,25%	German Postal Pensions	EUR	18-01-2017	8.214
		Oostenrijk			111.790
32.000	3,8%	Oostenrijk	EUR	26-01-2062	57.720
23.000	3,2%	Oostenrijk	EUR	20-02-2017	23.106
21.000	4,3%	Oostenrijk	EUR	15-09-2017	21.728
10.000	1,5%	Oostenrijk	EUR	02-11-2086	9.236
		Verenigd Koninkrijk			3.133
3.000	4,125%	Royal Bank of Scotland	EUR	15-01-2018	3.133
		Verenigde Staten			5.204
3.200	0%	Coca-Cola	EUR	09-03-2017	3.201
2.000	0,25%	International Bank for Reconstruction & Development	EUR	20-03-2017	2.003

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ 290.916

Voor de obligaties die zich in de portefeuille van Zwitserleven Ultra Long Duration Fonds bevinden, is de reële waarde afgeleid van actieve markt quotes waarbij geldt dat sprake is van voldoende liquiditeit op de markt waar het financiële instrument verhandeld wordt. Voor de renteswaps zijn geen actieve markt quotes voorhanden, deze worden gewaardeerd aan de hand van waarderingmodellen welke gevoed worden door objectieve marktdata.

Sectorallocatie van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
874.254	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
840.354	Staat(sgegarandeerd)	95,8	
23.347	Financiële conglomeraten	2,9	
7.352	Banken	0,9	
3.201	Voeding en dranken	0,4	

Landenverdeling van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
874.254	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
368.246	Nederland	42,0	
223.614	Duitsland	25,6	
149.501	Frankrijk	17,1	
111.790	Oostenrijk	12,8	
9.218	Ierland	1,1	
5.204	Verenigde Staten	0,6	
3.548	België	0,4	
3.133	Verenigd Koninkrijk	0,4	

Ratingverdeling van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
874.254	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
594.392	AAA	68,0	
111.790	AA+	12,8	
149.501	AA	17,1	
18.571	AA-	2,1	

Looptijdverdeling van de obligaties

In duizenden euro's			
MARKTWAARDE		%	
874.254	Beleggingen per 31 december 2016	100,0	
273.739	Aflossing binnen 1 jaar	31,3	
63.936	Aflossing tussen 1 en 5 jaar	7,3	
536.579	Aflossing na 10 jaar	61,4	

Looptijdverdeling van de renteswaps

AFLOOPDATUM	%	CONTRACTWAARDE	MARKTWAARDE
Renteswaps per 31 december 2016			-70.088
Fixed deel			
20171214	-0,2020	-220.000	-220.305
20441222	1,4910	7.000	7.654
20450403	0,8170	6.000	5.554
20450601	1,3370	5.000	5.277
20451218	1,4875	4.000	4.374
20460628	0,8600	21.000	19.578
20460629	0,7840	21.000	19.163
20460702	0,7920	23.000	21.035
20460720	0,7950	19.000	17.388
20560731	0,7700	90.000	80.426
20640509	2,4050	5.000	7.444
20641212	1,6375	7.000	8.429
20650109	1,2710	7.000	7.464

AFLOOPDATUM	%	CONTRACTWAARDE	MARKTWAARDE
20650302	1,1930	5.000	5.185
20650317	1,0380	13.000	12.719
20650505	1,0240	6.000	5.838
20650601	1,3070	6.000	6.482
20651104	1,5100	6.000	6.950
20651216	1,4380	4.000	4.524
20660629	0,6820	30.000	25.216
20660701	0,7150	23.000	19.625
20660707	0,6800	151.000	126.799
20660729	0,7400	46.000	39.692
20661011	0,8400	47.000	42.348
Totaal fixed deel		332.000	278.859
Floating deel (variabele rente)			
20171214	-0,2170	220.000	220.293
20441222	-0,2180	-7.000	-7.183
20450403	-0,2010	-6.000	-6.160
20450601	-0,2190	-5.000	-5.135
20451218	-0,2170	-4.000	-4.112
20460628	-0,2170	-21.000	-21.597
20460629	-0,2200	-21.000	-21.596
20460702	-0,1780	-23.000	-23.659
20460720	-0,1910	-19.000	-19.540
20560731	-0,1870	-90.000	-93.824
20640509	-0,2110	-5.000	-5.168
20641212	-0,2170	-7.000	-7.227
20650109	-0,1890	-7.000	-7.225
20650302	-0,1920	-5.000	-5.160
20650317	-0,1990	-13.000	-13.414
20650505	-0,2130	-6.000	-6.189
20650601	-0,2190	-6.000	-6.188
20651104	-0,2130	-6.000	-6.183
20651216	-0,2170	-4.000	-4.121
20660629	-0,2200	-30.000	-30.869
20660701	-0,1780	-23.000	-23.672
20660707	-0,1880	-151.000	-155.362
20660729	-0,1870	-46.000	-47.323
20661011	-0,2030	-47.000	-48.333
Totaal floating deel		-332.000	-348.947

2 Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Lopende rente obligaties	12.152	7.459
Lopende rente renteswaps	2.406	1.165
Totaal	14.558	8.624

De vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

3 Liquide middelen

Als liquide middelen worden aangemerkt alle direct opeisbare tegoeden bij banken. Het saldo liquide middelen valt binnen de restricties van het mandaat en heeft te maken met de timing van de betalingen.

In het saldo liquide middelen is geen ontvangen cash collateral uit hoofde van uitstaande derivatenposities inbegrepen (2015: € 1,0 miljoen ontvangen cash collateral). De verplichting die gepaard gaat met ontvangen cash collateral is aan de passivazijde onder de kortlopende schulden verantwoord.

4 Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015
Te betalen uit hoofde van ontvangen cash collateral	--	1.000
Te betalen service fee	27	24
Totaal	27	1.024

De schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. De te betalen service fee is te betalen aan de Beheerder.

5 Fondsvermogen

Fondsvermogen

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Stand per 1 januari	680.767	997.245
Uitgifte participaties	155.616	48.679
Inkoop participaties	-137.495	-368.746
Resultaat over de verslagperiode	120.141	3.589
Stand ultimo periode	819.029	680.767

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Het collateral uit hoofde van uitstaande derivatenposities aan het einde van de verslagperiode is als volgt:

Collateralposities uit hoofde van uitstaande derivatenposities

In duizenden euro's	31-12-2016
Marktwaaarde renteswaps (incl. lopende rente renteswaps)	-67.682
Marktwaaarde ontvangen collateral in stukken	--
Marktwaaarde geleverd collateral in stukken	-63.582
Marktwaaarde ontvangen cash collateral	--
Percentage collateral	93,9%

Vijfjarenoverzicht

In duizenden euro's	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014	31-12-2013	31-12-2012 ¹
Intrinsieke waarde	819.029	680.767	997.245	752.680	747.288
Resultaat	120.141	3.589	453.165	-100.151	23.450
Aantal uitstaande participaties	18.234.907	18.167.505	25.807.814	33.209.843	28.912.519
in euro's					
Per participatie					
Intrinsieke waarde	44,92	37,47	38,64	22,66	25,85
Dividend ²	--	--	--	--	--
Opbrengsten uit beleggingen	1,14	0,89	0,92	0,74	0,08
Waardeveranderingen beleggingen	5,36	-0,70	14,51	-3,88	0,75
Overige bedrijfsopbrengsten	-0,01	--	0,01	0,01	--
Som der bedrijfslasten	0,02	0,02	0,01	0,01	--
Resultaat³	6,47	0,17	15,43	-3,14	0,83

1 Het fonds is opgericht op 15 november 2012; het resultaat over 2012 is berekend over de periode 15 november 2012 tot en met 31 december 2012.

2 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

3 Het totaal resultaat per participatie is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande participaties gedurende de verslagperiode. In eerdere jaarverslagen werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande participaties aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

Winst-en-verliesrekening

6 Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Obligaties - gerealiseerde winsten	6.301	22.374
Obligaties - gerealiseerde verliezen	-2.088	-8.868
	4.213	13.506
Renteswaps - gerealiseerde winsten	118.361	38.974
Renteswaps - gerealiseerde verliezen	-11.004	-11.290
	107.357	27.684
Totaal	111.570	41.190

7 Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In overeenstemming met RJ 615.405a wordt hierna informatie verschaft met betrekking tot de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Obligaties - niet-gerealiseerde winsten	58.975	106
Obligaties - niet-gerealiseerde verliezen	-7.040	-24.484
	51.935	-24.378
Renteswaps - niet-gerealiseerde winsten	10.841	4.161
Renteswaps - niet-gerealiseerde verliezen	-74.808	-35.341
	-63.967	-31.180
Totaal	-12.032	-55.558

8 Overige bedrijfslasten

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Rente rekening courant	133	31
Totaal	133	31

Lopende kosten factor

De lopende kosten factor van een beleggingsfonds is gelijk aan de factor van de totale kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds komen ten opzichte van het gemiddelde fondsvermogen, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

In duizenden euro's	01-01-2016 t/m 31-12-2016	01-01-2015 t/m 31-12-2015
Service fee	356	338
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	891.203	842.298
Lopende kosten factor	0,040%	0,040%

Omloopfactor

De omloopfactor over de verslagperiode bedraagt 54,51% (2015: 86,96%). Als de aflossingen buiten beschouwing zouden worden gelaten, zou de omloopfactor van het fonds uitkomen op 43,28% (2015: 73,98%).

Deze factor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille aan. Op deze manier kan een indruk worden verkregen van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloopfactor wordt verkregen door het totaalbedrag aan effectentransacties, verminderd met het totaalbedrag aan transacties van uitgegeven en ingekochte deelnemingsrechten, uit te drukken in een percentage van de gemiddelde intrinsieke waarde van de portefeuille.

Transactiekosten

Transactiekosten maken onderdeel uit van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten zijn niet toegelicht, omdat de kosten onvoldoende identificeerbaar en kwantificeerbaar zijn (2015: idem).

4 Overige gegevens

4.1 Belangen Directie Beheerder en Raad van Toezicht

Geen van de leden van de directie van ACTIAM heeft een persoonlijk belang in een belegging die wordt aangehouden door een van de fondsen.

4.2 Winstbestemmingsregeling

In artikel 16 van de voorwaarden van beheer van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen zijn de volgende bepalingen opgenomen omtrent de verdeling van het exploitatie saldo:

Artikel 16.1: Het netto-exploitatie-saldo van ieder subfonds wordt toegevoegd aan het betreffende subfonds.

Artikel 16.2: De winst per subfonds over een boekjaar wordt berekend met inachtneming van het bepaalde in Titel 9, Boek 2 Burgerlijk Wetboek. De winst wordt toegevoegd aan het betreffende subfonds.

4.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de vergadering van participanten van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijke Wetboek (BW) en de vereisten voor de jaarrekening gesteld bij of krachtens de Wet op het financieel toezicht.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de winst-en-verliesrekening over 2016;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het verslag van de beheerder;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De beheerder is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van de beheerder en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen gesteld bij of krachtens de Wet op het financieel toezicht.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de beheerder voor de jaarrekening

Actiam N.V. is als beheerder van de beleggingsentiteit verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de vereisten voor de jaarrekening gesteld bij of krachtens de Wet op het financieel toezicht. In dit kader is de beheerder verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de beheerder noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de beheerder afwegen of de beleggingsentiteit in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de beheerder de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de beheerder het voornemen heeft om de beleggingsentiteit te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De beheerder moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de beleggingsentiteit haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de beleggingsentiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de beheerder en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de beheerder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de beleggingsentiteit haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een beleggingsentiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de beheerder onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 7 april 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. M.J. Knijnenburg RA

